

Suvestinė redakcija nuo 2019-03-01 iki 2019-05-31

Įstatymas paskelbtas: Žin. 1999, Nr. [13-308](#), i. k. 0991010ISTAI-1029

Nauja redakcija nuo 2016-07-01:

Nr. [XII-2399](#), 2016-06-02, paskelbta TAR 2016-06-15, i. k. 2016-16849

LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENOS ĮSTATYMAS

1999 m. sausio 14 d. Nr. VIII-1029
Vilnius

I DALIS

BENDROSIOS NUOSTATOS

I SKYRIUS

PAGRINDINĖS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Šis įstatymas nustato administracinių bylų dėl ginčų, kylančių iš administracinių teisinių santykių, nagrinėjimo tvarką.

2. Nagrinėdamas bylas, administracinis teismas vadovaujasi šio įstatymo normomis, taip pat Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – Civilinio proceso kodeksas) normomis, kai šis įstatymas jas tiesiogiai nurodo.

3. Atskirų administracinių bylų kategorijų teiseną gali reglamentuoti ir kiti įstatymai.

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Administracinis ginčas** – asmens ir viešojo administravimo subjekto konfliktas arba vienas kitam nepavaldžių viešojo administravimo subjektų konfliktas. Prie administracinių ginčų priskiriami ir tarnybiniai ginčai, taip pat rinkimų ginčai.

2. **Asmuo** – fizinis asmuo ar fizinių asmenų grupė, juridinis asmuo, kita organizacija.

3. **Tarnybinis ginčas** – valstybės tarnautojo ar pareigūno ir administracijos ginčas dėl tarnautojo ar pareigūno statuso įgijimo, pasikeitimo ar praradimo ir tarnybinių nuobaudų taikymo.

4. **Teisminė mediacija** – administracinio ginčo sprendimo procedūra, kurios metu vienas ar keli mediatoriai padeda ginčo šalims taikiai spręsti šį ginčą teisme nagrinėjamoje byloje.

Papildyta straipsnio dalimi:

3 straipsnis. Ginčai dėl teisės

1. Administracinis teismas sprendžia viešojo administravimo srities ginčus.
2. Teismas nevertina ginčijamo teisės akto ir veiksmų (neveikimo) politinio ar ekonominio tikslingumo požiūriu, o tik nustato, ar konkrečiu atveju nebuvo pažeistas įstatymas ar kitas teisės aktas, ar viešojo administravimo subjektas neviršijo kompetencijos, taip pat ar teisės aktas arba veiksmas (neveikimas) neprieštarauja tikslams ir uždaviniams, dėl kurių institucija buvo įsteigta ir gavo įgaliojimus.

4 straipsnis. Įstatymų taikymas nagrinėjant administracines bylas

1. Teismas negali taikyti įstatymo, kuris prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai (toliau – Konstitucija).
 2. Jeigu yra pagrindas manyti, kad įstatymas ar kitas teisės aktas, kuris turėtų būti taikomas konkrečioje byloje, prieštarauja Konstitucijai, teismas sustabdo bylos nagrinėjimą ir, atsižvelgdamas į Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo (toliau – Konstitucinis Teismas) kompetenciją, kreipiasi į jį su prašymu spręsti, ar tas įstatymas ar kitas teisės aktas atitinka Konstituciją. Gavęs Konstitucinio Teismo nutarimą, teismas atnaujina bylos nagrinėjimą. Minėtos taisyklės taikomos ir tais atvejais, kai teismas suabejoja, ar Lietuvos Respublikos Prezidento (toliau – Respublikos Prezidentas) aktas arba Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Vyriausybė) aktas, kuris turėtų būti taikomas konkrečioje byloje, neprieštarauja įstatymams ar Konstitucijai.
 3. Taikydamas Europos Sąjungos teisės normas, teismas taip pat vadovaujasi Europos Sąjungos teisminių institucijų sprendimais. Įstatymų nustatytais atvejais teismas kreipiasi į kompetentingą Europos Sąjungos teisminę instituciją prašydamas prejudicinio sprendimo dėl Europos Sąjungos teisės aktų aiškinimo ar galiojimo.
 4. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, kai tai susiję su jo nagrinėjama byla, gali kreiptis į Europos Žmogaus Teisių Teismą su prašymu pateikti konsultacinę išvadą dėl principinių klausimų, susijusių su Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje ar jos protokoluose apibrėžtų teisių ir laisvių aiškinimu ar taikymu.
- TAR pastaba.** 4 straipsnio 4 dalis įsigalioja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos protokolo Nr. 16 įsigaliojimo Lietuvos Respublikai dieną (2018-08-01).*
5. Administracinių bylų procesas vyksta pagal administracinio proceso įstatymus, galiojančius bylos nagrinėjimo, atskirų procesinių veiksmų atlikimo arba teismo sprendimo vykdymo metu.

6. Jeigu yra prieštaravimų tarp šio įstatymo normų ir kitų įstatymų (išskyrus specialiuosius įstatymus), teismas turi vadovautis šio įstatymo normomis.

7. Jeigu nėra įstatymo, reglamentuojančio ginčo santykį, teismas taiko įstatymą, reglamentuojantį panašius santykius, o jeigu ir tokio įstatymo nėra, – vadovaujasi bendraisiais įstatymų pradmenimis ir jų prasme, taip pat teisingumo ir protingumo kriterijais.

5 straipsnis. Teisė kreiptis į teismą

1. Kiekvienas suinteresuotas subjektas turi teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama jo teisė arba įstatymų saugomas interesas.

2. Teisės kreiptis į teismą atsisakymas negalioja.

3. Teismas imasi nagrinėti administracinę bylą:

1) pagal asmens arba jo atstovo, kuris kreipiasi, kad būtų apginta jo teisė arba įstatymų saugomas interesas, skundą;

2) įstatymų nustatytais atvejais pagal prokuroro, viešojo administravimo subjektų, organizacijų ar fizinių asmenų pareiškimą dėl viešojo intereso arba valstybės, savivaldybės ir asmenų teisių bei įstatymų saugomų interesų gynimo;

3) pagal savivaldybių institucijų, įstaigų, tarnybų prašymą dėl savivaldybių teisių viešojo administravimo srityje gynimo;

4) įstatymų nustatytais atvejais pagal viešojo administravimo subjektų prašymą dėl administracinių ginčų sprendimo.

6 straipsnis. Teismas kaip vienintelė teisingumą vykdanči institucija

Teisingumą administracinėse bylose vykdo tik teismai, vadovaudamiesi visų asmenų lygybės įstatymui ir teismui principu, nepaisydami lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, veiklos rūšies ir pobūdžio, gyvenamosios vietos ir kitų aplinkybių.

7 straipsnis. Teisėjų ir teismų nepriklausomumas

1. Vykdydami teisingumą, teisėjai ir teismai yra nepriklausomi ir klauso tik įstatymų. Teisėjai ir teismai sprendžia administracines bylas remdamiesi įstatymais ir tokiomis sąlygomis, kurios nesudaro galimybių teisėjus veikti iš šalies.

2. Valstybės valdžios ir valdymo institucijų, Lietuvos Respublikos Seimo (toliau – Seimas) narių ir kitų pareigūnų, politinių partijų, politinių organizacijų ir asociacijų ar fizinių asmenų kišimasis į teisėjo ar teismo veiklą draudžiamas ir užtraukia įstatymų nustatytą atsakomybę.

3. Mitingai, piketai ir kitokie veiksmai arčiau negu 75 metrai iki teismo pastato ir teisme, kuriais siekiama paveikti teisėją ar teismą, laikomi kišimusi į teisėjo ar teismo veiklą ir yra draudžiami.

4. Kai kišamasi į teisingumą vykdančių teismo ar teisėjo veiklą, teismas ar teisėjas turi reaguoti įstatymų nustatyta tvarka.

8 straipsnis. Bylų nagrinėjimo teisme viešumas

1. Administraciniuose teismuose bylos nagrinėjamos viešai. Į teismo posėdžių salę neįleidžiami jaunesni kaip šešiolikos metų asmenys, jeigu jie nėra proceso dalyviai arba liudytojai.

2. Teismo posėdis gali būti uždaras – žmogaus asmeninio ar šeiminio gyvenimo slaptumui apsaugoti, taip pat jeigu viešai nagrinėjama byla gali atskleisti valstybės, tarnybos, profesinę ar komercinę paslaptį. Dėl to teismas priima motyvuotą nutartį. Uždaramame teismo posėdyje gali būti proceso dalyviai, o reikiamais atvejais – ir liudytojai, specialistai, ekspertai, vertėjai.

3. Uždaramame teismo posėdyje byla nagrinėjama laikantis visų proceso taisyklių. Teismo sprendimo rezoliucinė dalis paskelbiama viešai, išskyrus atvejus, kai įstatymai nustato kitaip.

9 straipsnis. Teismo proceso kalba

1. Administracinių bylų procesas vyksta, sprendimai priimami ir skelbiami lietuvių kalba.

2. Dokumentai, surašyti kitomis kalbomis, teikiami ir skelbiami išversti į lietuvių kalbą ir nustatyta tvarka patvirtinti. Kai proceso dalyvis, kuriam procesiniai dokumentai turi būti įteikti užsienio valstybėje, nemoka lietuvių kalbos, administraciniam teismui turi būti pateikti šių dokumentų vertimai į jam suprantamą kalbą arba valstybės, kurioje turi būti įteiktas dokumentas, oficialiąją kalbą, o jeigu toje valstybėje yra kelios oficialiosios kalbos, – į vieną iš įteikimo vietos oficialiųjų kalbų. Kai proceso dalyviui, kuris nemoka lietuvių kalbos, teismo procesiniai dokumentai turi būti siunčiami į užsienio valstybę, teismas išverčia juos į vieną iš šioje dalyje nurodytų kalbų.

3. Bylą nagrinėti teisme rengiančiam teisėjui ar ją nagrinėjančiam teismui nutarus, kita kalba surašytą dokumentą teismo posėdyje gali išversti vertėjas.

4. Asmenims, nemokantiems lietuvių kalbos, garantuojama teisė naudotis vertėjo paslaugomis. Už vertėjo paslaugas teismo posėdžio metu mokama iš valstybės biudžeto.

10 straipsnis. Tyrimo ir betarpiškumo principai

1. Prireikus teismas bylos aplinkybes, turinčias reikšmės bylai teisingai išspręsti, tiria *ex officio*. Teismas nustato tokio tyrimo mastą ir nėra saistomas administracinės bylos proceso dalyvių prašymų.

2. Teismas privalo tiesiogiai ištirti visus byloje esančius įrodymus, išskyrus šiame įstatyme nustatytus atvejus.

3. Teismas savo sprendimą gali pagrįsti tik tais įrodymais, kurie buvo ištirti teismo posėdyje.

4. Teismas, priimdamas sprendimą, neturi teisės spręsti klausimo dėl neįtrauktų į bylos nagrinėjimą asmenų teisių ir pareigų.

5. Proceso dalyviai baigiamųjų kalbų metu gali remtis tik tomis aplinkybėmis, kurios buvo ištirtos teismo posėdyje, nagrinėjant bylą iš esmės.

11 straipsnis. Proceso operatyvumas ir ekonomiškumas

1. Teismas imasi šiame įstatyme nustatytų priemonių, kad būtų užkirstas kelias vilkinti procesą, ir siekia, kad byla būtų išnagrinėta per vieną teismo posėdį, jeigu tai nekenkia tinkamai išnagrinėti bylą.

2. Proceso dalyviai privalo sąžiningai naudotis savo procesinėmis teisėmis ir jomis nepiktnaudžiauti, rūpintis greitu bylos išnagrinėjimu, rūpestingai ir laiku, atsižvelgdami į proceso eigą, pateikti teismui įrodymus ir argumentus, kuriais grindžiami jų reikalavimai ar atsikirtimai.

3. Teismas ir proceso šalys siekia, kad įsiteisėjęs teismo sprendimas būtų įvykdytas per kiek įmanoma trumpesnę laiką ir kuo ekonomiškiau.

12 straipsnis. Teisių ir pareigų išaiškinimas proceso dalyviams

Teismas turi išaiškinti proceso dalyviams jų procesines teises ir pareigas, įspėti dėl procesinių veiksmų atlikimo arba neatlikimo pasekmių ir padėti šiems asmenims įgyvendinti jų procesines teises.

13 straipsnis. Informacinių ir elektroninių ryšių technologijų, kitų techninių priemonių naudojimas teisme

1. Teismo posėdžio eigai, įrodymams fiksuoti ir tirti teismas gali naudoti bet kokias technines priemones.

2. Proceso šalys gali daryti garso įrašą teismo posėdžio eigai užfiksuoti ir jį naudoti tik savo procesinių teisių įgyvendinimo tikslais. Apie daromą garso įrašą proceso šalys privalo informuoti teismą.

3. Asmens prašymu teismas leidžia visuomenės informavimo, mokslo ar mokymo tikslais teismo sprendimo skelbimą transliuoti, filmuoti, fotografuoti, jo metu daryti garso ar vaizdo įrašą, naudoti kitas technines priemones laikantis šiamo straipsnyje ir kituose teisės aktuose nustatytų reikalavimų. Teismas neleidžia naudoti techninių priemonių, kai tai gali sutrikdyti teismo darbą, parodyti nepagarbą teismui arba yra būtina apsaugoti kitų asmenų teises ar kitus įstatymų saugomus interesus. Teismo leidimo nereikia, kai teismo sprendimo skelbimo garso įrašas daromas pagal šio straipsnio 2 dalį. Teisėjų taryba nustato asmenų prašymų leisti teismo sprendimo skelbimo metu naudoti technines priemones pateikimo ir nagrinėjimo, taip pat šių techninių priemonių naudojimo tvarką ir sąlygas ir teismo leidimų naudoti techninių priemonių panaudojimo rezultatus išdavimo tvarką.

4. Techninių priemonių panaudojimo rezultatus gali naudoti tik teismo leidime nurodytas asmuo teismo leidime nurodytais tikslais, būdais ir sąlygomis. Teismo leidime nurodytas asmuo, pageidaujantis techninių priemonių panaudojimo rezultatus leisti naudoti kitam asmeniui arba naudoti kitais tikslais, būdais ir sąlygomis, negu nurodyta teismo leidime, privalo Teisėjų tarybos nustatyta tvarka gauti naują teismo leidimą. Techninių priemonių panaudojimo rezultatai negali būti naudojami taip, kad būtų pažeistos kitų asmenų teisės ar kiti įstatymų saugomi interesai, iškraipytas teismo sprendimo turinys ar esmė, taip pat negali būti naudojami politinės ar kitokios reklamos, satyros, pramogų ir kitais su pagarba teismui nesuderinamais tikslais. Techninių priemonių panaudojimo rezultatams ir jų naudojimui taip pat taikomi kituose įstatymuose nustatyti visuomenės informavimo, asmens duomenų apsaugos, teisės į privataus gyvenimo neliečiamumą bei asmens garbės ir orumo apsaugos reikalavimai.

5. Kitais, negu nurodyta šiame straipsnyje, atvejais teismo posėdžio metu filmuoti, fotografuoti, daryti garso ar vaizdo įrašus, transliuoti posėdį ir naudoti kitas technines priemones draudžiama.

6. Asmenys, teismo posėdžio metu pažeidę techninių priemonių naudojimo reikalavimus, atsako šio įstatymo 83 straipsnyje nustatyta tvarka. Asmenims, pažeidusiems reikalavimus, taikomus techninių priemonių panaudojimo teismo posėdyje rezultatų naudojimui, taikoma įstatymų nustatyta atsakomybė.

7. Proceso dalyvių, liudytojo, specialisto, eksperto, vertėjo dalyvavimas teismo posėdžiuose gali būti užtikrinamas naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas (per vaizdo konferencijas, telekonferencijas ir kitaip). Lietuvos Respublikos teisingumo ministro (toliau – teisingumo ministras) nustatyta tvarka naudojant šias technologijas, turi būti užtikrintas patikimas proceso dalyvių tapatybės nustatymas ir paaiškinimų, parodymų, klausimų ir prašymų pateikimo objektyvumas.

14 straipsnis. Bylos medžiagos viešumas

1. Išnagrinėtos administracinės bylos medžiaga, išskyrus medžiagą tų bylų, kurios buvo išnagrinėtos uždareme teismo posėdyje, arba bylos medžiagą, kurioje yra asmens, kurio konfidencialumas užtikrintas Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymo (toliau – Pranešėjų apsaugos įstatymas) nustatyta tvarka, asmens duomenų, yra vieša ir su ja gali susipažinti suinteresuoti asmenys, įskaitant ir byloje nedalyvavusius asmenis. Tokią teisę šie asmenys įgyja, kai sprendimas byloje arba nutartis nutraukti bylą ar skundą (prašymą, pareiškimą) palikti nenagrinėtą įsiteisėja. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius (toliau – Seimo kontrolierius), Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos kontrolierius (toliau – vaiko teisių apsaugos kontrolierius) ir Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierius (toliau – lygių galimybių kontrolierius) turi teisę susipažinti ir su neišnagrinėtos bylos medžiaga, kai tai reikalinga vykdant jų pareigas.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-1848](#), 2018-12-20, paskelbta TAR 2018-12-28, i. k. 2018-21880

2. Priimdamas viešame teismo posėdyje sprendimą byloje arba nutartį nutraukti bylą ar skundą (prašymą, pareiškimą) palikti nenagrinėtą arba gavęs prašymą susipažinti su bylos medžiaga, teismas turi teisę proceso dalyvių prašymu ar savo iniciatyva motyvuota nutartimi nustatyti, kad bylos medžiaga ar jos dalis yra nevieša, kai reikia apsaugoti žmogaus asmens, jo privataus gyvenimo ir nuosavybės slaptumą, informacijos apie asmens sveikatą konfidencialumą, taip pat jeigu yra rimtas pagrindas manyti, kad bus atskleista valstybės, tarnybos, profesinė ar komercinė paslaptis. Dėl tokios teismo nutarties gali būti duodamas atskirasis skundas.

3. Norėdamas susipažinti su išnagrinėtos bylos medžiaga, asmuo pateikia nustatytos formos prašymą, jame nurodo savo vardą, pavardę, gyvenamąją vietą ir asmens kodą. Susipažinimo su išnagrinėtos bylos medžiaga tvarką nustato teisingumo ministras ir Lietuvos vyriausiasis archyvaras.

15 straipsnis. Vienodos teismų praktikos formavimas

1. Vienodą administracinių teismų praktiką aiškinant ir taikant įstatymus bei kitus teisės aktus formuoja Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas.

2. Plėtodamas ir užtikrindamas vienodą teisės aiškinimą ir taikymą administraciniuose teismuose, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas analizuoja nacionalinių, Europos Sąjungos ir tarptautinių teismų praktiką, kitus teisės šaltinius, rengia teismų praktikos

apibendrinimus, apžvalgas, viešai skelbia informaciją apie savo veiklą, atlieka kitus veiksmus pagal kompetenciją.

3. Į Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo sprendimuose ir nutartyse pateikiamus įstatymų ir kitų teisės aktų taikymo išaiškinimus atsižvelgia valstybės ir kitos institucijos, kiti asmenys, taikydami tuos pačius įstatymus ir kitus teisės aktus.

4. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas leidžia biuletenį. Jame skelbiama aktuali informacija apie teismų praktiką, teismų praktikos apibendrinimai ir apžvalgos, kurių skelbimui pritarė dauguma šio teismo teisėjų, taip pat gali būti skelbiama ir kita informacija apie Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo veiklą, medžiaga, reikšminga vienodam teisės aiškinimui ir taikymui užtikrinti.

16 straipsnis. Teismo sprendimo ir nutarties privalomumas

1. Įsiteisėjęs teismo sprendimas ir nutartis yra privalomi visoms valstybės institucijoms, pareigūnams ir tarnautojams, įmonėms, įstaigoms, organizacijoms, kitiems fiziniams bei juridiniams asmenims ir turi būti vykdomi visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Sprendimo ir nutarties privalomumas neatima iš suinteresuotų asmenų teisės kreiptis į teismą, kad būtų apgintos teisės ir įstatymų saugomi interesai, dėl kurių ginčas nėra teismo išnagrinėtas ir išspręstas.

II SKYRIUS

ADMINISTRACINIŲ TEISMŲ KOMPETENCIJA

17 straipsnis. Bylos, priskirtos administracinių teismų kompetencijai

1. Administraciniai teismai sprendžia bylas dėl:

1) valstybinio administravimo subjektų priimtų teisės aktų ir veiksmų (neveikimo) teisėtumo, taip pat dėl šių subjektų vilkinimo atlikti jų kompetencijai priskirtus veiksmus (toliau – vilkinimas atlikti veiksmus);

2) savivaldybių administravimo subjektų priimtų teisės aktų ir veiksmų (neveikimo) teisėtumo, taip pat dėl šių subjektų vilkinimo atlikti veiksmus;

3) žalos, atsiradusios dėl viešojo administravimo subjektų neteisėtų veiksmų, atlyginimo (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – Civilinis kodeksas) 6.271 straipsnis);

4) mokesčių, kitų privalomų mokėjimų, rinkliavų sumokėjimo, grąžinimo ar išieškojimo, finansinių sankcijų taikymo, taip pat dėl mokestinių ginčų;

5) tarnybinių ginčų, kai viena ginčo šalis yra valstybės tarnautojas ar pareigūnas, taip pat ginčų, kylančių dėl materialinės atsakomybės ir regreso (atgręžtinio reikalavimo) teisės įgyvendinimo pagal Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymą;

Straipsnio punkto pakeitimai:

Nr. [XIII-876](#), 2017-12-12, paskelbta TAR 2017-12-19, i. k. 2017-20430

6) Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos sprendimų ir šios komisijos kreipimusi dėl tarnybos santykių su valstybės tarnautojais nutraukimo;

7) Seimo kontrolieriaus pareiškimo dėl tarnybos santykių su valstybės tarnautojais nutraukimo;

8) ginčų tarp nepavaldžių vienas kitam viešojo administravimo subjektų dėl kompetencijos ar įstatymų pažeidimo, išskyrus civilinius ginčus, priskirtus bendrosios kompetencijos teismams;

9) rinkimų įstatymų ir Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo (toliau – Referendumo įstatymas) pažeidimo;

10) viešųjų įstaigų, valstybės ar savivaldybės įmonių ir asociacijų, turinčių viešojo administravimo įgaliojimus, priimtų sprendimų ir veiksmų (neveikimo) viešojo administravimo srityje teisėtumo, taip pat dėl šių subjektų vilkinimo atlikti veiksmus;

11) bendrijų, politinių partijų, politinių organizacijų ar asociacijų priimtų bendro pobūdžio teisės aktų teisėtumo;

12) užsieniečių skundų dėl atsisakymo išduoti leidimą gyventi ar dirbti Lietuvoje ar tokio leidimo panaikinimo, dėl leidimų gyventi Lietuvoje pakeitimo, taip pat dėl skundų dėl prieglobsčio nesuteikimo ar panaikinimo;

13) savivaldybės tarybos prašymų pateikti išvadą, ar savivaldybės tarybos narys, savivaldybės tarybos narys – meras, kuriems pradėta įgaliojimų netekimo procedūra, sulaužė priesaiką ir (ar) nevykdė (prašyme nurodytų) jiems įstatymuose nustatytų įgaliojimų;

14) Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos prašymų kreiptis į kompetentingą Europos Sąjungos teisminę instituciją dėl Europos Komisijos sprendimo dėl tinkamumo, dėl standartinių duomenų apsaugos sąlygų priėmimo ar dėl patvirtintų elgesio kodeksų visuotinio galiojimo (toliau – Europos Komisijos sprendimas).

Papildyta straipsnio punktu:

Nr. [XII-2399](#), 2016-06-02, paskelbta TAR 2016-06-15, i. k. 2016-16849

2. Įstatymu administracinių teismų kompetencijai gali būti priskiriamos ir kitokios bylos.

18 straipsnis. Bylos, nepriskirtos administracinių teismų kompetencijai

1. Administraciniai teismai nesprendžia bylų, kurios yra priskirtos Konstitucinio Teismo kompetencijai, taip pat bylų, priskirtų bendrosios kompetencijos arba kitiems specializuotiems teismams.

2. Administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti Respublikos Prezidento, Seimo, Seimo narių, Ministro Pirmininko, Vyriausybės, Konstitucinio Teismo, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo ir Lietuvos apeliacinio teismo teisėjų veiklos, kitų teismų teisėjų, taip pat prokurorų, ikiteisminio tyrimo pareigūnų ir antstolių procesinių veiksmų, susijusių su teisingumo vykdymu ar bylos tyrimu, taip pat su sprendimų vykdymu, ir Seimo kontrolieriaus ir vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus sprendimų.

19 straipsnis. Administracinių bylų priskyrimas teismams

1. Jeigu sujungiami keli tarpusavyje susiję reikalavimai, iš kurių vieni priskirtini teismo kompetencijai, o kiti – ne teismo institucijų kompetencijai, visi reikalavimai turi būti nagrinėjami teisme.

2. Jeigu yra abejonė ar galiojančių įstatymų kolizija dėl konkretaus ginčo priskyrimo, ginčas nagrinėjamas teisme.

20 straipsnis. Apygardos administracinio teismo kompetencija

1. Apygardos administracinis teismas yra pirmoji instancija administracinėms byloms, nurodytoms šio įstatymo 17 straipsnyje, išskyrus bylas, nurodytas šio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 11, 13 ir 14 punktuose.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-1434](#), 2018-06-30, paskelbta TAR 2018-07-11, i. k. 2018-11744

2. Netaikant išankstinio nagrinėjimo ne teismo tvarka procedūros, apygardos administracinis teismas, kaip pirmosios instancijos teismas, nagrinėja šias bylas:

1) dėl norminių administracinių aktų, kuriuos priėmė teritoriniai ar savivaldybių administravimo subjektai, teisėtumo;

2) pagal savivaldybių tarybų prašymus dėl jų teisių pažeidimo, kai atsakovai yra valstybiniai administravimo subjektai;

3) pagal Vyriausybės atstovo pareiškimus dėl savivaldybių institucijų ir jų pareigūnų teisės aktų, prieštaraujančių Konstitucijai ir įstatymams, dėl įstatymų ir Vyriausybės nutarimų (sprendimų) nevykdymo, dėl teisės aktų ar veiksmų, pažeidžiančių gyventojų ir organizacijų teises, teisėtumo;

4) dėl žalos, atsiradusios dėl valstybinio administravimo subjektų ir savivaldybių administravimo subjektų neteisėtų veiksmų, atlyginimo (Civilinio kodekso 6.271 straipsnis);

5) dėl tarnybinių ginčų, kai viena ginčo šalis yra valstybės tarnautojas ar pareigūnas, taip pat ginčų, kylančių dėl materialinės atsakomybės ir regreso (atgręžtinio reikalavimo) teisės įgyvendinimo pagal Valstybės tarnybos įstatymą;

Straipsnio punkto pakeitimai:

Nr. [XIII-876](#), 2017-12-12, paskelbta TAR 2017-12-19, i. k. 2017-20430

6) dėl Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos sprendimų ir šios komisijos kreipimusi dėl tarnybos santykių su valstybės tarnautojais nutraukimo;

7) dėl Seimo kontrolieriaus pareiškimų dėl tarnybos santykių su valstybės tarnautojais nutraukimo;

8) pagal prašymus, kai kyla ginčai tarp nepavaldžių vienas kitam viešojo administravimo subjektų dėl kompetencijos ar įstatymų pažeidimo (šio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 8 punktas);

9) pagal skundus dėl apylinkės rinkimų komisijos sprendimo arba apylinkės referendumo komisijos sprendimo dėl rinkėjų sąrašo ar piliečių, turinčių teisę dalyvauti referendume, sąrašo padarytų klaidų;

10) dėl užsieniečių skundų dėl atsisakymo išduoti leidimą gyventi ar dirbti Lietuvoje ar tokio leidimo panaikinimo, dėl leidimų gyventi Lietuvoje pakeitimo, taip pat dėl skundų dėl prieglobsčio nesuteikimo ar panaikinimo;

11) *netenka galios 2018-01-01;*

12) pagal ypatingos valstybinės svarbos projektus įgyvendinančių institucijų pareiškimus dėl žemės paėmimo visuomenės poreikiams teisės akto teisėtumo.

3. Apygardos administracinis teismas pirmąją instanciją taip pat nagrinėja skundus (prašymus) dėl Lietuvos administracinių ginčų komisijos, jos teritorinių padalinių ir Mokestinių ginčų komisijos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, o įstatymų nustatytais atvejais – ir dėl kitų išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijų priimtų sprendimų.

4. Vilniaus apygardos administracinis teismas pirmąją instanciją taip pat nagrinėja kitas bylas, pagal galiojančius įstatymus priskirtas Vilniaus apygardos administracinio teismo kompetencijai.

21 straipsnis. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo kompetencija

1. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas yra:

1) apeliacinė instancija byloms, kurias išnagrinėjo administraciniai teismai kaip pirmosios instancijos teismai;

2) vienintelė ir galutinė instancija byloms dėl norminių administracinių aktų, kuriuos priėmė centriniai valstybinio administravimo subjektai, teisėtumo, taip pat šio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 11 punkte nurodytoms byloms;

3) galutinė instancija byloms pagal skundus dėl Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimų ar neveikimo, išskyrus skundus, kurie priskirti Konstitucinio Teismo kompetencijai;

4) galutinė instancija administracinių bylų priskyrimo kitiems administraciniam teismams klausimais.

2. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nagrinėja prašymus dėl proceso atnaujinimo administracinėse bylose, kurios užbaigtos įsiteisėjusiu teismo sprendimu ar nutartimi.

3. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nagrinėja šio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 13 ir 14 punktuose nurodytas bylas.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-1434](#), 2018-06-30, paskelbta TAR 2018-07-11, i. k. 2018-11744

4. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas atlieka ir kitas jo kompetencijai įstatymų priskirtas funkcijas.

22 straipsnis. Bylų rūšinio teisingumo bendrosios kompetencijos ar administraciniam teismui klausimų sprendimas

1. Byla negali būti nutraukta arba skundas (prašymas, pareiškimas) paliekamas nenagrinėtas vien dėl tos priežasties, kad ginčas teisingas bendrosios kompetencijos teismui. Šiais atvejais byla perduodama pagal rūšinį teisingumą.

2. Bylos rūšinį teisingumą bendrosios kompetencijos ar administraciniam teismui lemia teisinio santykio, iš kurio kilo ginčas, pobūdis. Kai teisinis santykis yra mišrus, bylos rūšinis teisingumas priklauso nuo to, koks teisinis santykis (civilinis ar administracinis) byloje vyrauja.

3. Kai administraciniam teismui kyla abejonių, ar byla teisinga bendrosios kompetencijos ar administraciniam teismui, bylos rūšinio teisingumo klausimus rašytinio proceso tvarka išsprendžia speciali teisėjų kolegija, kurią sudaro Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus pirmininkas, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo pirmininko pavaduotojas ir po vieną šių teismų pirmininkų paskirtą teisėją.

4. Administracinis teismas motyvuotą nutartį dėl bylos rūšinio teisingumo klausimų sprendimo paduoda per Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą.

5. Šio straipsnio 3 dalyje nurodytos specialios teisėjų kolegijos posėdžiams pirmininkauja Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus pirmininkas. Specialios teisėjų kolegijos sprendimas priimamas bendru sutarimu arba kolegijos narių balsų dauguma; jeigu balsai pasiskirsto po lygiai, lemia specialios teisėjų kolegijos posėdžio pirmininko balsas. Nutartis dėl bylos rūšinio teisingumo klausimų sprendimo yra galutinė ir neskundžiama.

6. Išsprendus bylos rūšinio teisingumo klausimą, byla kompetentingam ją nagrinėti teismui išsiunčiama per tris darbo dienas nuo specialios teisėjų kolegijos nutarties priėmimo dienos. Be to, speciali teisėjų kolegija turi teisę pareikštus reikalavimus išskirti į atskiras bendrosios kompetencijos ir administraciniame teisme nagrinėtinas bylas.

7. Kai dėl bylos rūšinio teisingumo į specialią teisėjų kolegiją kreipėsi byla nagrinėjantis apeliacinės instancijos teismas ir speciali teisėjų kolegija konstatavo bylos rūšinio teisingumo taisyklių pažeidimą, pirmosios instancijos teismų sprendimai, kuriais ginčas išspręstas iš esmės, netenka teisinės galios ir byla pagal rūšinį teisingumą perduodama nagrinėti bendrosios kompetencijos teismui.

8. Kai byla administraciniam teismui perduodama iš bendrosios kompetencijos teismo, administracinis teismas nustato dalyvaujančių byloje asmenų procesinę padėtį ir prireikus imasi priemonių procesinių dokumentų trūkumams pašalinti.

III SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS DĖL SKUNDŲ (PRAŠYMŲ, PAREIŠKIMŲ)

23 straipsnis. Teisė paduoti skundą (prašymą, pareiškimą)

1. Skundą (prašymą) dėl viešojo administravimo subjekto priimto teisės akto ar veiksmo (neveikimo), taip pat dėl viešojo administravimo subjekto vilkinimo atlikti veiksmus turi teisę paduoti asmenys, taip pat kiti viešojo administravimo subjektai, įskaitant valstybės tarnautojus ir pareigūnus, kai jie mano, kad jų teisės ar įstatymų saugomi interesai yra pažeisti.

2. Su prašymais į administracinių ginčų komisiją arba administracinį teismą kreipiasi viešojo administravimo subjektai, o su skundais – kiti asmenys. Dėl rinkliavų išieškojimo paslaugas teikiančios organizacijos kreipiasi į administracinių ginčų komisiją arba administracinį teismą su prašymais.

3. Šio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 7 ir 11 punktuose, 20 straipsnio 2 dalies 3 ir 12 punktuose, 32 ir 55 straipsniuose, 112 straipsnio 1 ir 2 dalyse ir kitais įstatymuose

nustatytais atvejais į administracinę teisną kreipiamasi su pareiškimais. Kiti įstatymai gali nustatyti ir kitas kreipimosi formas.

4. Su skundu (prašymu, pareiškimu) į administracinę teisną tiesiogiai kreipiamasi šio įstatymo 20 straipsnio 2 dalyje nustatytais atvejais.

5. Šio įstatymo nustatytais atvejais skundas (prašymas, pareiškimas) pirmiausia turi būti paduodamas administracinių ginčų komisijai ar kitai išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijai.

6. Kitais atvejais skundas (prašymas, pareiškimas) gali būti paduodamas pasirinktinai: administracinių ginčų komisijai arba tiesiogiai administraciniam teismui.

7. Skundas (prašymas, pareiškimas) gali būti siunčiamas paštu, išskyrus šio įstatymo 20 straipsnio 2 dalies 9 punkte ir 21 straipsnio 1 dalies 3 punkte nurodytus ginčus, ir elektronine forma elektroninių ryšių priemonėmis. Jeigu skundas (prašymas, pareiškimas) siunčiamas faksimiliniu laišku arba kitomis elektroninių ryšių priemonėmis (išskyrus atvejus, kai asmens tapatybė patvirtinama Lietuvos Respublikos teismų įstatyme (toliau – Teismų įstatymas) nustatytais būdais), ne vėliau kaip per tris kalendorines dienas turi būti pateiktas skundo (prašymo, pareiškimo) originalas.

24 straipsnis. Skundo (prašymo, pareiškimo) forma ir turinys

1. Skundai (prašymai, pareiškimai) administracinių ginčų komisijai arba administraciniam teismui paduodami raštu. Skundai (prašymai, pareiškimai) gali būti elektroninės formos ir paduodami elektroninių ryšių priemonėmis. Skundo (prašymo, pareiškimo) padavimo elektroninių ryšių priemonėmis tvarką ir skundo (prašymo, pareiškimo) formą nustato teisingumo ministras.

2. Skunde (prašyme, pareiškime) turi būti nurodyta:

1) administracinių ginčų komisijos arba teismo, kuriam skundas (prašymas, pareiškimas) paduodamas, pavadinimas;

2) pareiškėjo vardas, pavardė (pavadinimas), asmens kodas (kodas), gyvenamoji vieta (buveinė), jeigu pareiškėjas turi, – ir elektroninio pašto adresas, telefono, fakso numeriai ar kitų elektroninių ryšių priemonių adresai, taip pat atstovo, jeigu jis yra, vardas, pavardė ir adresas, jeigu žinoma, – atstovo elektroninio pašto adresas, telefono, fakso numeriai ar kitų elektroninių ryšių priemonių adresai;

3) pageidavimai dėl atsiliepiamo į skundą (prašymą, pareiškimą), teismo sprendimo, kitų procesinių dokumentų gavimo elektroninių ryšių priemonėmis;

4) viešojo administravimo subjekto ar kito asmens, kurio teisės aktas arba veiksmai (neveikimas) ar vilkinimas atlikti veiksmus skundžiami, pavadinimas (vardas, pavardė),

buveinė (gyvenamoji vieta), jeigu žinoma, – ir viešojo administravimo subjekto ar kito asmens elektroninio pašto adresas, telefono ir fakso numeriai, kitų elektroninių ryšių priemonių adresai;

5) trečiųjų suinteresuotų asmenų vardai, pavardės (pavadinimai), asmens kodai (kodai, jeigu žinoma), gyvenamosios vietos (buveinės), jeigu žinoma, – ir elektroninio pašto adresai, telefono ir fakso numeriai, kitų elektroninių ryšių priemonių adresai;

6) konkretus skundžiamas veiksmas (neveikimas) ar teisės aktas, jo įvykdymo (priėmimo) data;

7) aplinkybės, kuriomis pareiškėjas grindžia savo reikalavimą, ir tai patvirtinantys įrodymai, liudytojų pavardės, vardai ir gyvenamosios vietos, kitų įrodymų buvimo vieta;

8) pareiškėjo reikalavimas;

9) pareiškėjo pageidavimas dėl bylos nagrinėjimo rašytinio proceso tvarka;

10) pridedamų dokumentų sąrašas;

11) skundo (prašymo, pareiškimo) surašymo vieta ir data.

3. Skundą (prašymą, pareiškimą) pasirašo pareiškėjas ar jo atstovas. Paduodant skundą (prašymą, pareiškimą) elektroninių ryšių priemonėmis šio straipsnio 4 dalyje nustatyta tvarka, laikoma, kad skundas (prašymas, pareiškimas) yra pasirašytas. Prie atstovo paduodamo skundo (prašymo, pareiškimo) turi būti pridedamas įgaliojimas ar kitoks dokumentas, patvirtinantis atstovo įgaliojimus.

4. Kai skundas (prašymas, pareiškimas) administraciniam teismui paduodamas elektroninių ryšių priemonėmis, asmens tapatybė patvirtinama Teismų įstatyme nustatytais būdais. Paduodant skundą (prašymą, pareiškimą) administracinių ginčų komisijai elektroninių ryšių priemonėmis, asmens tapatybė patvirtinama pasirašant saugiu elektroniniu parašu.

25 straipsnis. Skundo (prašymo, pareiškimo) priedai

1. Prie skundo (prašymo, pareiškimo) pridedami šie priedai: skundžiamas aktas; jeigu skundas (prašymas, pareiškimas) buvo nagrinėtas administracinių ginčų komisijoje ar kitoje išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijoje, – tos administracinių ginčų komisijos ar institucijos sprendimas; jeigu būtina, – dokumentas, patvirtinantis reikalavimų ar prieštaravimų skundžiamai institucijai, įstaigai įteikimo datą; dokumentai ir kiti įrodymai, kuriais pareiškėjas grindžia savo reikalavimus. Kai skundas (prašymas, pareiškimas) paduodamas elektroninių ryšių priemonėmis, prie jo turi būti pridedamos ir priedų skaitmeninės kopijos. Elektroninės formos skundai (prašymai, pareiškimai) ir prie jų pridedamų priedų skaitmeninės kopijos pateikiami teisingumo ministro nustatyta tvarka.

2. Išskyrus šio įstatymo 36 straipsnyje nustatytus atvejus, prie skundo (prašymo, pareiškimo) turi būti pridedamas žyminio mokesčio kvitas arba motyvuotas prašymas atleisti nuo žyminio mokesčio.

3. Skundo (prašymo, pareiškimo) su priedais egzempliorių (kopijų) turi būti tiek, kad juos būtų galima įteikti kiekvienai proceso šaliai ir dar liktų egzempliorius teisme, išskyrus atvejus, kai skundas (prašymas, pareiškimas) paduodamas elektroninių ryšių priemonėmis arba kai dėl didelės apimties teismas leidžia nepateikti skundo (prašymo, pareiškimo) priedų proceso šalims. Tuo atveju, kai skundo (prašymo, pareiškimo) priedų egzempliorių (kopijų) pateikiama mažiau, negu yra proceso šalių, siunčiant skundo (prašymo, pareiškimo) kopiją proceso šalims, joms pranešama, kaip galima susipažinti su skundo (prašymo, pareiškimo) priedais.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-1833](#), 2018-12-20, paskelbta TAR 2018-12-28, i. k. 2018-21854

IV SKYRIUS

IŠANKSTINIS SKUNDŲ (PRAŠYMŲ, PAREIŠKIMŲ) NAGRINĖJIMAS NE TEISMO TVARKA

26 straipsnis. Išankstinis ginčų nagrinėjimas ne teismo tvarka

1. Prieš kreipiantis į administracinę teisumą, viešojo administravimo subjektų priimti individualūs teisės aktai arba veiksmai (neveikimas) ar vilkinimas atlikti veiksmus gali būti, o įstatymų nustatytais atvejais – turi būti ginčijami kreipiantis į išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka instituciją.

2. Paduodant skundą (prašymą, pareiškimą) nagrinėti ne teismo tvarka, jo forma ir turinys turi atitikti šio įstatymo 24 straipsnyje (išskyrus 24 straipsnio 2 dalies 9 punktą) nustatytus reikalavimus.

27 straipsnis. Administracinių ginčų komisijos, jų sudarymo ir darbo tvarka

1. Jeigu įstatymai nenustato kitaip, administracinius ginčus ne teismo tvarka nagrinėja Lietuvos administracinių ginčų komisija ir jos teritoriniai padaliniai.

2. Lietuvos administracinių ginčų komisijos ir jos teritorinių padalinių sudarymo tvarką, jų kompetenciją, darbo principus ir skundų (prašymų) nagrinėjimo Lietuvos administracinių ginčų komisijoje ir jos teritoriniuose padaliniuose tvarką nustato atskiras įstatymas.

3. Mokesčių administravimo subjektų sprendimai ar veiksmai (neveikimas) mokesčių, kitų privalomų mokėjimų klausimais, išskyrus mokestinius ginčus, skundžiami šio įstatymo

nustatyta tvarka. Būtiną išankstinį mokesčių ginčų nagrinėjimą ne teismo tvarka nustato mokesčių įstatymai.

4. Atskiroms administracinių ginčų kategorijoms įstatymai gali nustatyti ir kitas išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijas.

V SKYRIUS

PAGRINDINĖS SKUNDŲ (PRAŠYMŲ, PAREIŠKIMŲ) PADAVIMO ADMINISTRACINIAM TEISMUI TAISYKLĖS

28 straipsnis. Skundo (prašymo, pareiškimo) padavimas administraciniam teismui dėl administracinių ginčų komisijos ar kitos išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijos sprendimo

1. Administracinių ginčų komisijos ar kitos išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijos sprendimą, priimtą išnagrinėjus administracinį ginčą ne teismo tvarka, administraciniam teismui gali skųsti ginčo šalis, nesutinkanti su administracinių ginčų komisijos ar kitos išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijos sprendimu. Tokiu atveju į administracinį teismą galima kreiptis per vieną mėnesį nuo sprendimo gavimo dienos, jeigu įstatymai nenustato kitaip.

2. Tais atvejais, kai administracinių ginčų komisija ar kita išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucija nustatytu laiku skundo (prašymo, pareiškimo) neišnagrinėja, šio įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje nurodyti subjektai skundą (prašymą, pareiškimą) dėl pažeistos teisės gali paduoti administraciniam teismui per du mėnesius nuo dienos, iki kurios turėjo būti priimtas sprendimas.

3. Apskundus administracinių ginčų komisijos ar kitos išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijos sprendimą, ginčo šalių procesinė padėtis nesikeičia.

29 straipsnis. Kiti skundų (prašymų, pareiškimų) padavimo administraciniam teismui terminai

1. Jeigu specialus įstatymas nenustato kitaip, skundas (prašymas, pareiškimas) administraciniam teismui paduodamas per vieną mėnesį nuo skundžiamo teisės akto paskelbimo arba individualaus teisės akto ar pranešimo apie veiksmą (atsisakymą atlikti veiksmus) įteikimo suinteresuotai šaliai dienos.

2. Jeigu viešojo administravimo subjektas nevykdo savo pareigų arba vilkina klausimo nagrinėjimą ir nustatytu laiku jo neišsprendžia, toks neveikimas (vilkinimas atlikti veiksmus)

gali būti apskųstas per du mėnesius nuo dienos, kai baigiasi įstatymo ar kito teisės akto nustatytas klausimo išsprendimo laikas.

3. Pareiškimų (prašymų), kuriuose prašoma ištirti norminių administracinių teisės aktų teisėtumą, taip pat Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos prašymų kreiptis į kompetentingą Europos Sąjungos teisminę instituciją dėl Europos Komisijos sprendimo padavimo administraciniam teismui terminai nenustatomi.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-1434](#), 2018-06-30, paskelbta TAR 2018-07-11, i. k. 2018-11744

30 straipsnis. Praleisto termino atnaujinimas

1. Pareiškėjo prašymu administracinis teismas skundo (prašymo, pareiškimo) padavimo terminus gali atnaujinti, jeigu bus pripažinta, kad terminas praleistas dėl svarbios priežasties ir nėra aplinkybių, nurodytų šio įstatymo 33 straipsnio 2 dalies 1–8 punktuose. Skundo (prašymo, pareiškimo) padavimo terminas negali būti atnaujintas, jeigu nuo skundžiamo teisės akto priėmimo ar veiksmo atlikimo arba nuo įstatymo ar kito teisės akto nustatyto klausimo išsprendimo termino pasibaigimo praėjo daugiau kaip dešimt metų, išskyrus atvejus, kai įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu nustatyta nusikalstama veika, susijusi su teisės akto priėmimu, veiksmo atlikimu arba neveikimu ar vilkinimu atlikti veiksmus.

2. Prašyme atnaujinti terminą nurodomos termino praleidimo priežastys ir pateikiami jas patvirtinantys įrodymai. Kartu su prašymu atnaujinti terminą administraciniam teismui turi būti paduotas skundas (prašymas, pareiškimas). Kai prašymas atnaujinti terminą paduodamas elektroninių ryšių priemonėmis, skundas (prašymas, pareiškimas) taip pat paduodamas elektroninių ryšių priemonėmis.

3. Prašymą atnaujinti terminą skundui (prašymui, pareiškimui) paduoti išnagrinėja ir nutartį priima teismo pirmininkas, teisėjas, teismo pirmininko ar jo paskirto teisėjo sudaryta teisėjų kolegija rašytinio proceso tvarka per septynias darbo dienas nuo prašymo teismui su priežastis patvirtinančiais įrodymais pateikimo. Kai teismo pirmininkas, teisėjas, teismo pirmininko ar jo paskirto teisėjo sudaryta teisėjų kolegija mano, kad dėl prašymo atnaujinti terminą skundui (prašymui, pareiškimui) paduoti yra būtina gauti suinteresuotų asmenų nuomonę, toks prašymas turi būti išnagrinėtas per dešimt darbo dienų nuo jo gavimo. Šiuo atveju apie prašymo atnaujinti terminą skundui (prašymui, pareiškimui) paduoti nagrinėjimą pranešama suinteresuotiems asmenims ir nurodomas terminas, per kurį jie turi pateikti nuomonę. Dėl nutarties, kuria atsisakoma atnaujinti praleistą terminą skundui (prašymui, pareiškimui) paduoti, pareiškėjas gali duoti atskirąjį skundą. Įsiteisėjus nutarčiai atsisakyti atnaujinti praleistą terminą skundui (prašymui, pareiškimui) paduoti, skundas (prašymas, pareiškimas) grąžinamas pareiškėjui.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XII-2655](#), 2016-09-27, paskelbta TAR 2016-10-06, i. k. 2016-24695

4. Atnaujinęs skundo (prašymo, pareiškimo) padavimo terminą, administracinis teismas ta pačia nutartimi išsprendžia skundo (prašymo, pareiškimo) priėmimo klausimą ir šio įstatymo nustatyta tvarka sprendžia bylą iš esmės.

31 straipsnis. Teritorinis administracinių bylų teisingumas. Procesinių dokumentų pateikimo vieta

Pakeistas straipsnio pavadinimas:

Nr. [XII-2655](#), 2016-09-27, paskelbta TAR 2016-10-06, i. k. 2016-24695

1. Skundas (prašymas, pareiškimas) paduodamas tam administraciniam teismui, kurio veikimo teritorijoje yra atsakovo buveinė (gyvenamoji vieta), o jeigu atsakovas yra valstybė arba savivaldybė, – tam administraciniam teismui, kurio teritorijoje yra atsakovui atstovaujančios institucijos buveinė. Jeigu viešojo administravimo subjekto, jo teritorinio padalinio, teritorinio viešojo administravimo subjekto arba pareigūno, veikiančio Lietuvos Respublikos teritorijos dalyje, administracinio akto ar veiksmo (neveikimo) teisėtumas buvo patikrintas (nagrinėjamas) aukštesniojo pagal pavaldumą viešojo administravimo subjekto ir (arba) kitos išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijos, skundas (prašymas, pareiškimas) administraciniam teismui paduodamas pagal to viešojo administravimo subjekto, jo teritorinio padalinio, teritorinio viešojo administravimo subjekto arba pareigūno, kurio administracinio akto ar veiksmo (neveikimo) teisėtumas buvo tikrinamas (nagrinėjamas), buveinės vietą.

2. Bylose dėl žalos, atsiradusios dėl viešojo administravimo subjektų neteisėtų veiksmų, atlyginimo, bylose dėl pensijų skyrimo ar atsisakymo jas skirti, taip pat bylose dėl neįgaliųjų teisių gynimo, pareiškėjo pasirinkimu skundas (prašymas) administraciniam teismui gali būti paduodamas pagal šio straipsnio 1 dalyje nustatytas taisykles arba pagal pareiškėjo gyvenamąją (buveinės) vietą. Tarnybiniuose ginčiuose, taip pat ginčiuose, kylančiuose dėl materialinės atsakomybės ir regreso (atgręžtinio reikalavimo) teisės įgyvendinimo pagal Valstybės tarnybos įstatymą, pareiškėjo pasirinkimu skundas (prašymas) gali būti paduodamas pagal šio straipsnio 1 dalyje nustatytas taisykles arba pagal vietą, kurioje tarnyba yra atliekama, buvo atliekama ar turėjo būti atliekama.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-876](#), 2017-12-12, paskelbta TAR 2017-12-19, i. k. 2017-20430

3. Kai byloje yra keli tarpusavyje susiję reikalavimai, iš kurių vieni pagal šio įstatymo 20 straipsnio 4 dalį priskirtini Vilniaus apygardos administraciniam teismui, o kiti – Regionų apygardos administraciniam teismui, skundas (prašymas, pareiškimas) turi būti paduodamas

Vilniaus apygardos administraciniam teismui. Kitais atvejais, kai yra keli tarpusavyje susiję reikalavimai, kurie gali būti nagrinėjami skirtingų apygardų administraciniuose teismuose, skundas (prašymas, pareiškimas) administraciniam teismui paduodamas pareiškėjo pasirinkimu.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XII-2655](#), 2016-09-27, paskelbta TAR 2016-10-06, i. k. 2016-24695

4. Skundas (prašymas, pareiškimas) keliems atsakovams, gyvenantiems ar esantiems ne toje pačioje vietoje, paduodamas pagal vieno iš atsakovų buveinę pareiškėjo pasirinkimu. Jeigu dėl vieno iš atsakovų byla yra teisinga Vilniaus apygardos administraciniam teismui pagal šio įstatymo 20 straipsnio 4 dalį, skundas (prašymas, pareiškimas) paduodamas Vilniaus apygardos administraciniam teismui.

5. Kai byla yra teisinga iš teismo rūmų sudarytam teismui, skundas (prašymas, pareiškimas) šiam teismui paduodamas bet kuriuose šio teismo rūmuose, o kiti procesiniai dokumentai – teismo rūmuose, į kuriuos paskirtam teisėjui ar teisėjams paskirta nagrinėti byla.

Papildyta straipsnio dalimi:

Nr. [XII-2399](#), 2016-06-02, paskelbta TAR 2016-06-15, i. k. 2016-16849

32 straipsnis. Seimo kontrolieriaus pareiškimas

Kai dėl piliečio skundo pagal Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymą (toliau – Seimo kontrolierių įstatymas) į administracinę teisimą kreipiasi Seimo kontrolierius, jo pareiškimas turi atitikti šio įstatymo 24 straipsnio 1 ir 2 dalyse ir 25 straipsnio 3 dalyje nustatytus reikalavimus.

33 straipsnis. Skundo (prašymo, pareiškimo) priėmimas

1. Gavus teisme skundą (prašymą, pareiškimą), administracinio teismo pirmininkas ar teisėjas jo priėmimo klausimą išsprendžia ne vėliau kaip per septynias darbo dienas. Kai sprendžiamas skundo (prašymo, pareiškimo) padavimo termino atnaujinimo klausimas ir šio įstatymo 30 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka pranešama suinteresuotiems asmenims, administracinio teismo pirmininkas ar teisėjas skundo (prašymo, pareiškimo) priėmimo klausimą išsprendžia ne vėliau kaip per dešimt darbo dienų. Jeigu skundas (prašymas, pareiškimas) neatitinka šio įstatymo 9 straipsnio 2 dalyje, 24, 25 ir 35 straipsniuose nustatytų reikalavimų, nutartimi nustatomas terminas trūkumams pašalinti. Jeigu per teismo nustatytą terminą trūkumai pašalinami, skundas (prašymas, pareiškimas) laikomas paduotu pradinio jo padavimo teismui dieną. Jeigu per teismo nustatytą terminą trūkumai nepašalinami, skundas (prašymas, pareiškimas) laikomas nepaduotu ir teisėjo nutartimi grąžinamas pareiškėjui. Dėl

nutarties grąžinti skundą (prašymą, pareiškimą) pareiškėjui gali būti paduodamas atskirasis skundas.

2. Administracinio teismo pirmininkas ar teisėjas motyvuota nutartimi atsisako priimti skundą (prašymą, pareiškimą), jeigu:

1) skundas (prašymas, pareiškimas) nenagrinėtinas teismų šio įstatymo nustatyta tvarka;

2) byla nepriskirtina tam teismui;

3) pareiškėjas nesilaikė tai bylų kategorijai įstatymų nustatytos bylos išankstinio nagrinėjimo ne per teismą tvarkos;

4) yra įsiteisėjęs teismo sprendimas, priimtas dėl ginčo tarp tų pačių ginčo šalių, dėl to paties dalyko ir tuo pačiu pagrindu, arba teismo nutartis priimti pareiškėjo skundo (prašymo, pareiškimo) atsisakymą ar patvirtinti ginčo šalių taikos sutartį;

5) yra priimtas Lietuvos administracinių ginčų komisijos, jos teritorinio padalinio sprendimas, kuriuo išspręstas ginčas tarp tų pačių ginčo šalių, dėl to paties dalyko ir tuo pačiu pagrindu, arba Lietuvos administracinių ginčų komisijos, jos teritorinio padalinio sprendimas patvirtinti ginčo šalių taikos sutartį ir šis sprendimas nebuvo apskųstas per įstatymuose nustatytą terminą;

6) teismo žinioje yra byla dėl ginčo tarp tų pačių ginčo šalių, dėl to paties dalyko ir tuo pačiu pagrindu;

7) skundą (prašymą, pareiškimą) paduoda neveiksnus tam tikroje srityje asmuo;

8) skundą (prašymą, pareiškimą) suinteresuoto asmens vardu paduoda neįgaliotas vesti bylą asmuo;

9) skundas (prašymas, pareiškimas) paduotas praleidus nustatytą skundo (prašymo, pareiškimo) padavimo terminą ir šis terminas neatnaujinamas.

3. Nutartyje atsisakyti priimti skundą (prašymą, pareiškimą) teismo pirmininkas ar teisėjas privalo nurodyti, į kokią instituciją reikia pareiškėjui kreiptis, jeigu byla nenagrinėtina teismo, arba kaip pašalinti aplinkybes, kliudančias priimti skundą (prašymą, pareiškimą). Nutartyje taip pat turi būti nurodymas grąžinti žyminį mokestį tais atvejais, kai paduodant skundą (prašymą, pareiškimą) toks mokestis buvo sumokėtas. Teismo pirmininko ar teisėjo nutarties atsisakyti priimti skundą (prašymą, pareiškimą) patvirtinta kopija (nuorašas, skaitmeninė kopija) ne vėliau kaip per tris darbo dienas nuo nutarties priėmimo pareiškėjui įteikiamas arba pasiunčiamas paštu arba elektroninių ryšių priemonėmis, jeigu skundas (prašymas, pareiškimas) paduotas elektroninių ryšių priemonėmis ar pareiškėjas skunde (prašyme, pareiškime) nurodė pageidaujant dokumentus gauti elektroninių ryšių priemonėmis. Dėl teismo pirmininko ar teisėjo nutarties atsisakyti priimti skundą (prašymą, pareiškimą) gali

būti duodamas atskirasis skundas. Įsiteisėjus nutarčiai atsisakyti priimti skundą (prašymą, pareiškimą), skundas (prašymas, pareiškimas) grąžinamas pareiškėjui, išskyrus atvejus, kai skundas (prašymas, pareiškimas) buvo paduotas elektroninių ryšių priemonėmis.

4. Teismo atsisakymas priimti skundą (prašymą, pareiškimą) nekliudo vėl kreiptis į teismą su tuo pačiu skundu (prašymu, pareiškimu), jeigu yra pašalintos arba išnyko aplinkybės, kliudžiusios priimti skundą (prašymą, pareiškimą).

5. Jeigu skunde (prašyme, pareiškime) pareiškėjas nenurodo atsakovo ar trečiojo suinteresuoto asmens arba nurodo ne tą atsakovą ar trečiąjį suinteresuotą asmenį, arba nurodo asmenis, su kurių teisėmis ar pareigomis ginčas nesusijęs, tačiau skunde (prašyme, pareiškime) pakankamai aiškiai suformuluoja ginčo dalyką (nurodo skundžiamą teisės aktą, veiksmą (neveikimą) ar vilkinimą atlikti veiksmus) ir viešojo administravimo subjektą ar kitą asmenį, dėl kurio priimto teisės akto, veiksmo (neveikimo) ar vilkinimo atlikti veiksmus paduodamas skundas (prašymas, pareiškimas), teismo pirmininkas ar teisėjas nutartimi gali pašalinti šiuos trūkumus. Tokiu atveju priimama nutartis priimti skundą (prašymą, pareiškimą), kurioje nurodoma, kas administracinės bylos procese yra atsakovas (atsakovai) ir (ar) trečiasis suinteresuotas asmuo (asmenys). Galutinai dėl proceso šalies pakeitimo tinkama teismas nusprendžia teismo posėdžio parengiamojoje dalyje. Jeigu skunde (prašyme, pareiškime) pareiškėjas nenurodo valstybės atstovo arba nurodo ne tą valstybės atstovą, teismo pirmininkas ar teisėjas pašalina šiuos trūkumus, nutartyje priimti skundą (prašymą, pareiškimą) nurodydamas, kas yra valstybės atstovas.

VI SKYRIUS

BYLOS NAGRINĖJIMO IŠLAIDOS

34 straipsnis. Žyminis mokestis

Skundai (prašymai, pareiškimai) administraciniuose teismuose priimami ir nagrinėjami tik po to, kai sumokamas įstatymo nustatytas žyminis mokestis, išskyrus šio įstatymo nustatytus atvejus.

35 straipsnis. Žyminio mokesčio dydis

1. Administracinėse bylose už kiekvieną skundą (prašymą, pareiškimą), nepaisant to, kiek jame keliama reikalavimų, mokamas 30 eurų žyminis mokestis, išskyrus išimtis, nurodytas šio įstatymo 36 ir 37 straipsniuose.

2. Už apeliacinį skundą dėl teismo sprendimo mokamas 15 eurų žyminis mokestis.

3. Šiame straipsnyje nurodytus skundus (prašymus, pareiškimus) paduodant teismui tik elektroninių ryšių priemonėmis, mokama 75 procentai už atitinkamą skundą (prašymą, pareiškimą) mokėtinos žyminio mokesčio sumos.

36 straipsnis. Neapmokestinami skundai (prašymai, pareiškimai)

1. Žyminiu mokesčiu neapmokestinami skundai (prašymai, pareiškimai) dėl:

- 1) viešojo administravimo subjektų vilkinimo atlikti veiksmus;
- 2) pensijų skyrimo ar atsisakymo jas skirti;
- 3) rinkimų įstatymų ir Referendumo įstatymo pažeidimų;
- 4) valstybės tarnautojų ir pareigūnų kreipimusi, kai tai susiję su tarnybos teisiniais santykiais;

5) mokesčių administratorių ir jų pareigūnų kreipimusi dėl mokesčių ir kitų įmokų į biudžetą išieškojimo, taip pat jų kreipimusi dėl mokesčių ginčų; pareigūnų kreipimusi dėl rinkliavų išieškojimo;

6) valstybės ir savivaldybės kontrolės pareigūnų kreipimusi dėl neteisėtai gautų pajamų ir neteisėtai panaudotų dotacijų, subsidijų bei asignavimų išieškojimo į valstybės ar savivaldybių biudžetus;

7) prokurorų, viešojo administravimo subjektų, organizacijų ar fizinių asmenų kreipimusi įstatymų nustatytais atvejais dėl viešojo intereso arba valstybės, savivaldybės ir asmenų teisių bei įstatymų saugomų interesų gynimo;

8) Seimo kontrolierių kreipimusi pagal Seimo kontrolierių įstatymą;

9) Vyriausybės atstovo kreipimosi dėl savivaldybių institucijų, įstaigų, tarnybų priimtų teisės aktų ir tarnautojų neteisėtų veiksmų;

10) žalos, atsiradusios dėl viešojo administravimo subjektų neteisėtų veiksmų, atlyginimo (Civilinio kodekso 6.271 straipsnis);

11) išvadų, ar savivaldybės tarybos narys, savivaldybės tarybos narys – meras, kuriems pradėta įgaliojimų netekimo procedūra, sulaužė priesaiką ir (ar) nevykdė (prašyme nurodytų) jiems įstatymuose nustatytų įgaliojimų, pateikimo;

12) Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos kreipimosi pagal Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymą (toliau – Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas).

Papildyta straipsnio punktu:

Nr. [XII-2399](#), 2016-06-02, paskelbta TAR 2016-06-15, i. k. 2016-16849

2. Žyminiu mokesčiu neapmokestinami ir kiti viešojo administravimo subjektų kreipimaisi į administracinę teisną, kurie tiesiogiai susiję su jų atliekamomis viešojo administravimo funkcijomis.

3. Žyminiu mokesčiu neapmokestinami ir proceso šalių atskirieji skundai, taip pat apeliaciniai skundai dėl administracinių teismų sprendimų dėl šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytų skundų (prašymų, pareiškimų), taip pat šio įstatymo 112 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytų subjektų pareiškimai ištirti norminio administracinio akto ar kito bendro pobūdžio teisės akto teisėtumą.

4. Teismas turi teisę pareikalauti iš asmenų, kurie piktnaudžiauja teismo gynybos teise (tai yra kreipiasi į teisną be rimto pagrindo arba dažniau kaip vieną kartą per mėnesį), sumokėti žyminį mokestį.

5. Jeigu prieš kreipdamosi į teisną ginčo šalys ginčą sprendė neteisminės administracinių ginčų mediacijos būdu, skundas (prašymas, pareiškimas) žyminiu mokesčiu neapmokestinamas. Šioje dalyje nurodytu atveju teismui turi būti pateikti rašytiniai įrodymai apie ginčo sprendimą neteisminės administracinių ginčų mediacijos būdu. Teismas pareikalauja sumokėti žyminį mokestį, jeigu paaiškėja, kad ginčo šalis prašymą perduoti ginčą spręsti neteisminės administracinių ginčų mediacijos būdu pareiškė nesąžiningai arba nesąžiningai naudojosi neteisimine administracinių ginčų mediacija, arba neteisminės administracinių ginčų mediacijos metu reiškė nesąžiningus prašymus.

Papildyta straipsnio dalimi:

Nr. [XII-2399](#), 2016-06-02, paskelbta TAR 2016-06-15, i. k. 2016-16849

37 straipsnis. Atleidimas nuo žyminio mokesčio

Administracinis teismas, atsižvelgdamas į turtinę fizinio asmens ar fizinių asmenų grupės padėtį, gali visiškai ar iš dalies atleisti juos nuo žyminio mokesčio mokėjimo. Prašymas atleisti fizinį asmenį nuo žyminio mokesčio mokėjimo turi būti motyvuotas ir pagrįstas įrodymais.

38 straipsnis. Žyminio mokesčio grąžinimas

1. Sumokėtas žyminis mokestis arba jo dalis grąžinami:

1) kai sumokėta daugiau žyminio mokesčio, negu reikia pagal šį įstatymą;

2) kai pareiškėjas skundą (prašymą, pareiškimą) atsiima;

3) kai atsisakoma priimti skundą (prašymą, pareiškimą) arba jie grąžinami pareiškėjui;

4) bylą nutraukus, kai ji nenagrinėtina teisme arba kai pareiškėjas nesilaikė tos kategorijos byloms nustatytos ginčo išankstinio sprendimo ne per teisną tvarkos ir nebegalima šia tvarka pasinaudoti;

5) skundą (prašymą, pareiškimą) palikus nenagrinėtą, kai pareiškėjas nesilaikė tos kategorijos byloms nustatytos ginčo išankstinio nagrinėjimo ne per teismą tvarkos ir dar galima šia tvarka pasinaudoti;

6) skundą (prašymą, pareiškimą) palikus nenagrinėtą, kai skundą (prašymą, pareiškimą) pateikė neveiksnius tam tikroje srityje asmuo arba neįgaliotas vesti bylą asmuo;

7) kai atsisakoma priimti teismui paduotą apeliacinį skundą;

8) kai žyminis mokestis sumokėtas už skundą (prašymą, pareiškimą), kuris žyminiu mokesčiu neapmokestinamas.

2. Jeigu teismas nutartimi patvirtina ginčo šalių sudarytą taikos sutartį, grąžinama 50 procentų sumokėto žyminio mokesčio.

3. Žyminį mokestį grąžina Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, remdamasi teismo ar teisėjo nutartimi, jeigu pareiškimas dėl žyminio mokesčio grąžinimo paduotas teismui ne vėliau kaip per dvejus metus nuo tos dienos, kurią priimta teisėjo nutartis atsisakyti priimti skundą (prašymą, pareiškimą) ar jį grąžinti, taip pat teismo nutartis nutraukti bylą ar skundą (prašymą, pareiškimą) palikti nenagrinėtą. Jeigu grąžinamas permokėtas žyminis mokestis arba žyminis mokestis, sumokėtas už skundą (prašymą, pareiškimą), kuris žyminiu mokesčiu neapmokestinamas, šis terminas skaičiuojamas nuo teismo sprendimo ar nutarties įsiteisėjimo dienos.

39 straipsnis. Kitos bylos nagrinėjimo išlaidos

1. Prie bylos nagrinėjimo išlaidų priskiriamos:

1) sumos, išmokėtos liudytojams, vertėjams, specialistams, ekspertams ir ekspertų organizacijoms;

2) išlaidos advokato ar advokato padėjėjo teisinėms paslaugoms apmokėti (išlaidos už advokato ar advokato padėjėjo konsultacijas, pagalbą rengiant bei paduodant procesinius dokumentus ir dalyvaujant nagrinėjant bylą teisme);

3) kitos būtinos ir pagrįstos išlaidos, nesusijusios su teisinių paslaugų teikimu proceso šaliai.

2. Liudytojams, specialistams, ekspertams ir ekspertų organizacijoms išmokėtinoms sumoms laikyti ir išieškoti kiekvienam teismui atidaroma specialioji sąskaita banke pagal teismo buvimo vietą.

3. Sumas, išmokėtinąs liudytojams, specialistams, ekspertams ir ekspertų organizacijoms, iš anksto įmoka ta proceso šalis, kuri pareiškė prašymą iškviesti liudytojus, specialistus ar ekspertus.

4. Jeigu nurodytus prašymus pareiškė abi proceso šalys arba jeigu liudytojai, specialistai ir ekspertai šaukiami ar ekspertizė daroma teismo iniciatyva, reikalaujamas sumas įmoka proceso šalys lygiomis dalimis.

5. Nurodytos sumos įmokamos į teismo specialiąją sąskaitą. Administracinis teismas, atsižvelgdamas į turtinę fizinio asmens ar fizinių asmenų grupės padėtį, gali visiškai ar iš dalies atleisti juos nuo šiame straipsnyje nurodytų sumų įmokėjimo į teismo specialiąją sąskaitą. Prašymas atleisti nuo tokių sumų mokėjimo turi būti motyvuotas ir pagrįstas įrodymais. Nuo šiame straipsnyje nurodytų sumų mokėjimo gali būti atleidžiama ir nukentėjusioji šalis.

6. Sumas, priklausančias liudytojams, specialistams ir ekspertams, teismas išmoka, jiems atlikus savo pareigas, iš teismo specialiosios sąskaitos, o vertėjams – iš tam skirtų biudžeto lėšų.

7. Proceso šalių neįmokėtos sumos, išmokėtinės kaip bylos nagrinėjimo išlaidos, priteisiamos įmokėti į teismo specialiąją sąskaitą iš proceso šalies, kurios nenaudai priimtas sprendimas, arba iš proceso šalių proporcingai patenkintų ir atmestų reikalavimų dydžiui.

8. Šio straipsnio nuostatos netaikomos nagrinėjant šio įstatymo 21 straipsnio 3 dalyje nurodytas bylas. Šio įstatymo 21 straipsnio 3 dalyje nurodytose bylose sumas, priklausančias liudytojams, specialistams, ekspertams ir vertėjams, teismas išmoka, jiems atlikus savo pareigas, iš teismui skirtų valstybės biudžeto lėšų.

40 straipsnis. Proceso šalių išlaidų atlyginimas

1. Proceso šalis, kurios naudai priimtas sprendimas, turi teisę gauti iš kitos proceso šalies savo išlaidų atlyginimą.

2. Pareiškėjo teisė reikalauti išlaidų atlyginimo išlieka ir tuo atveju, kai pareiškėjas atsisako skundo (prašymo, pareiškimo) dėl to, kad atsakovas geruoju patenkina jo reikalavimą padavus skundą (prašymą, pareiškimą) teismui.

3. Kai išnagrinėjus bylą yra patenkinamos ar apginamos trečiųjų suinteresuotų asmenų teisės, šie asmenys turi tokias pačias teises į išlaidų atlyginimą, kaip ir proceso šalis, kurios naudai priimtas sprendimas.

4. Teismas gali nesilaikyti šio straipsnio 1, 2 ir 3 dalyse nustatytų bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklių, atsižvelgdamas į tai, ar proceso šalių procesinis elgesys buvo tinkamas (taip pat ir mediacijos atveju), ir įvertinęs ginčo kilimo ir kitas priežastis, dėl kurių susidarė bylinėjimosi išlaidos. Proceso šalies procesinis elgesys laikomas tinkamu, jeigu ji sąžiningai naudojosi procesinėmis teisėmis ir sąžiningai atliko procesines pareigas.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-1834](#), 2018-12-20, paskelbta TAR 2018-12-28, i. k. 2018-21856

5. Proceso šalis, kurios naudai priimtas sprendimas, turi teisę reikalauti atlyginti jai išlaidas advokato ar advokato padėjėjo pagalbai apmokėti. Kitų atstovų pagal pavedimą pagalbai apmokėti patirtos išlaidos atlyginamos, jeigu teismas pripažįsta, kad jos buvo būtinos ir pagrįstos ir jos nėra susijusios su teisinių paslaugų teikimu proceso šaliai. Atstovavimo išlaidų atlyginimo klausimas sprendžiamas Civilinio proceso kodekso ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.

6. Jeigu ginčo šalys, sudarydamos taikos sutartį, nenustatė bylinėjimosi išlaidų paskirstymo tvarkos, teismas šį klausimą išsprendžia pagal šio straipsnio nuostatas.

7. Nagrinėjant šio įstatymo 21 straipsnio 3 dalyje nurodytas bylas, proceso šalių turėtos išlaidos neatlyginamos.

41 straipsnis. Sprendimo dėl išlaidų atlyginimo priėmimas

1. Dėl išlaidų atlyginimo suinteresuota proceso šalis iki bylos nagrinėjimo iš esmės pabaigos teismui pateikia prašymą raštu su išlaidų apskaičiavimu ir pagrindimu. Prašymus dėl išlaidų atlyginimo teismas išnagrinėja priimdamas sprendimą dėl administracinės bylos.

2. Jeigu pareiškėjas atsisako skundo (prašymo, pareiškimo) dėl to, kad atsakovas geruoju patenkina jo reikalavimą, teismas bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimą išsprendžia nutartimi.

3. Jeigu Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, neperduodamas bylos iš naujo nagrinėti, pakeičia pirmosios instancijos teismo sprendimą arba priima naują sprendimą, jis atitinkamai pakeičia bylinėjimosi išlaidų paskirstymą. Jeigu Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas bylinėjimosi išlaidų nepaskirsto, šį klausimą išsprendžia pirmosios instancijos teismas paprastai rašytinio proceso tvarka priimdamas nutartį.

4. Pirmosios instancijos teismo nutartis dėl išlaidų atlyginimo per septynias kalendorines dienas nuo paskelbimo gali būti skundžiama Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XIII-1833](#), 2018-12-20, paskelbta TAR 2018-12-28, i. k. 2018-21854

42 straipsnis. Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos išlaidų atlyginimo valstybei tvarka

1. Jeigu proceso šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, buvo paskirta valstybės garantuojama teisinė pagalba, teismas savo iniciatyva, gavęs iš valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimą organizuojančios institucijos duomenis apie apskaičiuotas teisinės pagalbos išlaidas, išsprendžia valstybės garantuojamos teisinės pagalbos išlaidų atlyginimo

valstybei klausimą, *mutatis mutandis* taikydamas šio įstatymo 40 ir 41 straipsnių nuostatas, reglamentuojančias išlaidų atlyginimą.

2. Jeigu valstybės garantuojamos teisinės pagalbos išlaidų atlyginimo klausimas nebuvo išspręstas priimant sprendimą išnagrinėjus bylą iš esmės, valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimą organizuojanti institucija turi teisę ne vėliau kaip per keturiolika kalendorinių dienų nuo šio sprendimo įsiteisėjimo pateikti teismui prašymą dėl valstybės garantuojamos teisinės pagalbos išlaidų atlyginimo valstybei. Šiuo atveju teismas išsprendžia valstybės garantuojamos teisinės pagalbos išlaidų atlyginimo valstybei klausimą priimdamas papildomą sprendimą.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-1833](#), 2018-12-20, paskelbta TAR 2018-12-28, i. k. 2018-21854

VII SKYRIUS

TEISMO SUDĖTIS. TEISĖJO IR KITŲ ASMENŲ NUŠALINIMAS

43 straipsnis. Administracinio teismo sudėtis

1. Administraciniuose teismuose bylas, nurodytas šio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 3, 4 ir 5 punktuose, 131 straipsnio 1 ir 2 dalyse, bylas dėl viešojo administravimo subjektų sprendimų, susijusių su valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimu, bylas dėl administracinių ginčų komisijų ir kitų kolegialių išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijų priimtų sprendimų, taip pat šio įstatymo 99 straipsnio 5 dalyje nustatytais atvejais nagrinėja vienas teisėjas, kitas bylas – trijų teisėjų kolegija. Tam tikrais atvejais teismo pirmininko ar jo paskirto teisėjo nutartimi gali būti sudaroma teisėjų kolegija nagrinėti ir toms byloms, kurioms nustatytas vienasmenis nagrinėjimas. Kai teismas yra sudarytas iš teismo rūmų, teisėjų kolegija sudaroma iš teisėjų, kurie paskirti į tuos pačius teismo rūmus.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XII-2655](#), 2016-09-27, paskelbta TAR 2016-10-06, i. k. 2016-24695

2. Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme bylas nagrinėja trijų teisėjų kolegija. Šio įstatymo nustatytais atvejais bylas Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme gali nagrinėti vienas teisėjas. Teismo pirmininko nutartimi gali būti sudaroma trijų teisėjų kolegija nagrinėti ir toms byloms, kurioms nustatytas vienasmenis nagrinėjimas. Sudėtingoms byloms nagrinėti teismo pirmininko iniciatyva ar kolegijos siūlymu gali būti sudaroma išplėstinė penkių arba septynių teisėjų kolegija arba byla gali būti perduota nagrinėti teismo plenarinei sesijai. Teismo plenarinės sesijos posėdis yra teisėtas, jeigu jame dalyvauja ne mažiau kaip du trečdaliai teismo teisėjų.

3. Šio įstatymo 21 straipsnio 3 dalyje nurodytas bylas nagrinėja Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo penkių teisėjų kolegija.

4. Teisėjų kolegijos narius, kolegijos pirmininką ir teisėją pranešėją skiria atitinkamo teismo pirmininkas ar jo paskirtas teisėjas.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XII-2655](#), 2016-09-27, paskelbta TAR 2016-10-06, i. k. 2016-24695

5. Teisėjas, dalyvavęs nagrinėjant administracinę bylą ir priimant joje sprendimą (nutartį) išsprendžiant bylą iš esmės (išskyrus nutartis, priimtas sprendžiant skundo (prašymo, pareiškimo) priėmimo klausimą), negali dalyvauti nagrinėjant tą bylą nei apeliacinės instancijos teisme, nei pakartotinai ją nagrinėjant pirmosios instancijos teisme. Ši taisyklė netaikoma, kai Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme sudaroma išplėstinė teisėjų kolegija arba byla perduodama nagrinėti teismo plenarinei sesijai.

6. Bylas posėdžiui rengia ir atskirus procesinius veiksmus atlieka vienas teisėjas teismo vardu. Klausimus, kuriuos teisėjas turi teisę išspręsti vienas, taip pat gali spręsti teisėjų kolegija arba teismo plenarinė sesija.

44 straipsnis. Teisėjo ir kitų asmenų nušalinimas

1. Teisėjas, teismo posėdžių sekretorius, specialistas, ekspertas ir vertėjas negali dalyvauti nagrinėjant bylą ir turi nedelsdami nusišalinti arba būti nušalinami, jeigu jie patys tiesiogiai ar netiesiogiai suinteresuoti bylos baigtimi arba yra kitokių aplinkybių, kurios kelia abejonių šių asmenų nešališkumu.

2. Teisėjas negali dalyvauti nagrinėjant bylą:

1) jeigu jis anksčiau nagrinėjant tą bylą dalyvavo kaip liudytojas, specialistas, ekspertas, vertėjas, atstovas, prokuroras, teismo posėdžių sekretorius;

2) jeigu jis yra proceso šalių, kitų proceso dalyvių ar kolegijos teisėjų giminaitis;

3) jeigu jis pats arba jo giminaičiai yra tiesiogiai ar netiesiogiai suinteresuoti bylos baigtimi arba jeigu yra kitokių aplinkybių, kurios kelia abejonių jo nešališkumu;

4) jeigu jis šioje byloje vykdė teisminę mediaciją ir ginčo šalims teisminės mediacijos metu nepavyko sudaryti taikos sutarties.

Papildyta straipsnio punktu:

Nr. [XII-2399](#), 2016-06-02, paskelbta TAR 2016-06-15, i. k. 2016-16849

3. Šio straipsnio 2 dalies 2 ir 3 punktuose nurodyti nušalinimo pagrindai taip pat taikomi specialistui, ekspertui, vertėjui ir teismo posėdžio sekretoriui. Ekspertas, be to, negali dalyvauti nagrinėjant bylą:

1) jeigu jis pagal tarnybą ar kitaip yra priklausomas bent nuo vienos iš proceso šalių ar kitų proceso dalyvių;

2) jeigu jis darė reviziją, kurios medžiaga buvo pagrindas iškelti tą administracinę bylą;

3) kai paaiškėja, kad jis yra nekompetentingas.

4. Jeigu specialistas, ekspertas, vertėjas ir teismo posėdžio sekretorius dalyvavo anksčiau nagrinėjant tą bylą kaip specialistas, ekspertas, vertėjas, teismo posėdžio sekretorius, tai nėra pagrindas juos nušalinti.

5. Jeigu yra šiame straipsnyje nurodytų aplinkybių, teisėjas, specialistas, ekspertas, vertėjas, teismo posėdžio sekretorius privalo pareikšti, kad jie nusišalina. Tais pačiais pagrindais nušalinimą gali pareikšti proceso dalyviai.

6. Nušalinimas turi būti motyvuotas ir pareiškiamas prieš pradėdant nagrinėti bylą iš esmės. Vėliau pareikšti nušalinimą leidžiama tik tais atvejais, kai pareiškiantis nušalinimą asmuo apie pagrindą nušalinti sužino pradėjus bylą nagrinėti iš esmės.

7. Pakartotinis nušalinimas negali būti grindžiamas tais pačiais argumentais, kuriais grįstas nušalinimas buvo atmestas.

45 straipsnis. Pareikšto nušalinimo išsprendimo tvarka

1. Kai šio įstatymo 44 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytais pagrindais nušalinimą teisėjui (teisėjams) pareiškia proceso dalyvis, nušalinimo klausimą sprendžia to teismo pirmininkas, teismo pirmininko pavaduotojas arba jų paskirtas teisėjas, išskyrus šio straipsnio 2 dalyje nurodytus atvejus.

2. Kai bylai nagrinėti yra sudaryta teisėjų kolegija ir nušalinimas pareiškiamas ne visiems teisėjų kolegijos nariams, nušalinimo klausimą sprendžia teisėjai (teisėjas), kuriems (kuriam) nušalinimas nėra pareikštas. Jeigu balsų už ir prieš nušalinimą yra po lygiai, teisėjas laikomas nušalintu. Pareiškus pakartotinį nušalinimą, grindžiamą tais pačiais argumentais, kuriais grįstas nušalinimas buvo atmestas, nušalinimo klausimą nedelsdamas išsprendžia bylą nagrinėjantis teisėjas ar teisėjų kolegija.

3. Kai nušalinimas pareiškiamas teismo pirmininkui, nušalinimo klausimą sprendžia didžiausią teisėjo darbo stažą turintis to teismo teisėjas.

4. Tais atvejais, kai apygardos administraciniame teisme nėra pakankamai teisėjų, nušalinimo klausimą sprendžia Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo pirmininkas arba teismo pirmininko pavaduotojas, arba teismo pirmininko ar teismo pirmininko pavaduotojo paskirtas teisėjas nedelsdami, bet ne vėliau kaip per tris darbo dienas nuo nušalinimo pareiškimo gavimo Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme dienos. Šiuo atveju

nušalinimo pareiškimas ir visi susiję dokumentai, įskaitant nušalinamo teisėjo rašytinius paaiškinimus, jeigu šie pateikti, išsiunčiami Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui ne vėliau kaip per vieną darbo dieną nuo nušalinimo pareiškimo gavimo apygardos administraciniame teisme dienos.

5. Nušalinimo klausimas turi būti sprendžiamas nedelsiant. Jeigu, bylą nagrinėjant teisėjų kolegijai, žodinio bylos nagrinėjimo metu nušalinimas pareiškiamas ne visiems teisėjų kolegijos nariams, nušalinimo klausimas paprastai išsprendžiamas tame pačiame teismo posėdyje, išklausius proceso dalyvių nuomones. Visais kitais atvejais nušalinimo klausimas išsprendžiamas ne vėliau kaip per tris darbo dienas rašytinio proceso tvarka, susipažinus su žodiniais ar rašytiniais asmens, pareiškusio nušalinimą, ir asmens, kuriam pareikštas nušalinimas, paaiškinimais, jeigu šie pateikti.

6. Eksperto, specialisto, vertėjo ir teismo posėdžio sekretoriaus nušalinimo klausimą sprendžia bylą nagrinėjantis teismas.

7. Nukentėjusio nuo piktnaudžiavimo nušalinimo teise asmens motyvuotu prašymu visa ar dalis baudos, skirtos nušalinimo teise piktnaudžiaujančiam asmeniui, gali būti skiriama nukentėjusio nuo piktnaudžiavimo nušalinimo teise asmens naudai. Teisę skirti baudą nušalinimo teise piktnaudžiaujančiam asmeniui turi ir šio straipsnio 4 dalyje nurodyti asmenys, sprenddami nušalinimo klausimą.

VIII SKYRIUS

ADMINISTRACINĖS BYLOS PROCESO DALYVIAI

46 straipsnis. Ginčo šalys, proceso šalys ir dalyviai

1. Administracinio ginčo šalys yra pareiškėjas ir atsakovas.

2. Administracinės bylos proceso šalys yra pareiškėjas (skundą (prašymą, pareiškimą) padavęs subjektas; teismas, priėmęs nutartį); atsakovas (viešojo administravimo subjektas ar kitas asmuo, kurio teisės aktai arba veiksmai (neveikimas) ar vilkinimas atlikti veiksmus skundžiami); tretieji suinteresuoti asmenys (tai yra tie, kurių teisėms ar pareigoms bylos išsprendimas gali turėti įtakos).

3. Administracinės bylos proceso dalyviai yra proceso šalys ir jų atstovai, taip pat prokuroras, viešojo administravimo subjektai, organizacijos ir fiziniai asmenys, dalyvaujantys byloje šio įstatymo 55 straipsnyje nurodytais pagrindais.

47 straipsnis. Atstovavimas teisme

1. Proceso šalys savo interesus teisme gina pačios arba per atstovus. Pačios proceso šalies dalyvavimas byloje neatima iš jos teisės turėti šioje byloje atstovų.

2. Valstybei ir Vyriausybei administraciniame procese atstovauja valstybės institucijos ir įstaigos (valstybės atstovai) pagal įstatymuose ir kituose teisės aktuose joms suteiktus įgaliojimus. Valstybės institucijos ir įstaigos turi teisę pasitelkti suinteresuotų aukštesnių valstybės institucijų atstovų.

3. Bylas juridinių asmenų vardu gali vesti institucijų, įstaigų, tarnybų, įmonių, organizacijų vadovai, o įstatymuose ir steigimo dokumentuose nustatyta tvarka – ir kiti darbuotojai ar valstybės tarnautojai, veikiantys pagal įstatymuose, kituose teisės aktuose ir steigimo dokumentuose jiems suteiktas teises ir pareigas. Šie asmenys pateikia teismui dokumentus, patvirtinančius jų pareigas. Teismui, kuris kreipėsi į administracinį teismą, atstovauja nutartį priėmęs teisėjas (arba teisėjų kolegijos pirmininkas).

4. Įgaliojaisiais atstovais (pagal pavedimą) teisme gali būti:

1) advokatai;

2) advokatų padėjėjai, turintys jų praktikai vadovaujančio advokato rašytinį leidimą atstovauti konkrečioje byloje;

3) vienas pareiškėjas kitų pareiškėjų pavedimu ar vienas atsakovas kitų atsakovų pavedimu;

4) asmenys, turintys aukštąjį universitetinį teisinį išsilavinimą, kai jie atstovauja savo artimiesiems giminaičiams ar sutuoktiniui (sugyventiniui);

5) juridinių asmenų darbuotojai ar valstybės tarnautojai (apeliacinės instancijos teisme – turintys aukštąjį universitetinį teisinį išsilavinimą), atstovaujantys tam juridiniam asmeniui;

6) juridinio asmens kontroliuojantys ir (ar) kontroliuojami asmenys, patrunuojančiosios ir (ar) patrunuojamosios bendrovės. Šiais atvejais bylą teisme veda atitinkamo atstovaujančio juridinio asmens vienasmenis valdymo organas, įstatymų ar steigimo dokumentų nustatyta tvarka įgalioti kolegialių valdymo organų nariai arba atstovai pagal pavedimą – darbuotojai ar valstybės tarnautojai (apeliacinės instancijos teisme – turintys aukštąjį universitetinį teisinį išsilavinimą) ir (ar) advokatai (advokatų padėjėjai);

7) profesinės sąjungos, jeigu jos atstovauja profesinės sąjungos nariams tarnybos teisinių santykių bylose, o šio įstatymo 126⁸ straipsnio 1 dalyje nurodytu atveju – profesinės sąjungos arba asociacijos. Šiame punkte nurodytais atvejais bylą teisme veda profesinės sąjungos ar asociacijos vienasmenis valdymo organas, įstatymų ar steigimo dokumentų nustatyta tvarka įgalioti kolegialių valdymo organų nariai arba atstovai pagal pavedimą –

darbuotojai (apeliacinės instancijos teisme – turintys aukštąjį universitetinį teisinį išsilavinimą) ir (ar) advokatai (advokatų padėjėjai).

Straipsnio punkto pakeitimai:

Nr. [XIII-460](#), 2017-06-20, paskelbta TAR 2017-06-27, i. k. 2017-10818

5. Kartu su šio straipsnio 3 dalyje ir 4 dalies 1, 2 ir 5 punktuose nurodytais asmenimis atstovais pagal pavedimą gali būti ir kiti asmenys. Jeigu į teismo posėdį neatvyksta šio straipsnio 3 dalyje ir 4 dalies 1, 2 ir 5 punktuose nurodyti asmenys, kiti asmenys byloje atstovauti pagal pavedimą savarankiškai negali.

6. Advokato arba advokato padėjėjo įgaliojimai patvirtinami advokato arba advokato padėjėjo su klientu pasirašyta sutartimi ar sutarties išrašu. Kitų atstovų įgaliojimai patvirtinami Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka.

7. Jeigu proceso šalis yra nepilnametis ar asmuo, įstatymų nustatyta tvarka pripažintas neveiksniu tam tikroje srityje arba ribotai veiksniu tam tikroje srityje, jų interesams turi teisę atstovauti jų atstovai pagal įstatymą (tėvai, įtėviai, globėjai, rūpintojai).

48 straipsnis. Atstovų įgaliojimai

1. Atstovai pagal įstatymą atlieka atstovaujamųjų vardu visus procesinius veiksmus, kuriuos atlikti teisė priklauso atstovaujamesiems; kartu čia taikomi apribojimai, kuriuos nustato įstatymas. Atstovai pagal įstatymą gali pavesti bylą vesti teisme kitam asmeniui, jų pasirinktam atstovu.

2. Atstovo pagal pavedimą įgaliojimas vesti teisme bylą suteikia atstovui teisę atlikti atstovaujamojo vardu visus procesinius veiksmus, išskyrus išimtis, nurodytas įgaliojime.

3. Tais atvejais, kai proceso šalis veda bylą per atstovą, visi su byla susiję procesiniai dokumentai įteikiami tik atstovui. Atstovas, gavęs šiuos dokumentus, privalo nedelsdamas apie tai pranešti atstovaujajam ir sudaryti jam galimybę susipažinti su gautais dokumentais. Jeigu atstovavimo santykiai pasibaigia, atstovas privalo atlikti šioje dalyje nurodytus veiksmus dėl tų procesinių dokumentų, kurie iš teismo buvo išsiųsti atstovui iki to momento, kai teisme buvo gautas pranešimas apie atstovavimo santykių pabaigą. Jeigu pasibaigus atstovavimo santykiams atstovas dėl objektyvių priežasčių negali įteikti procesinių dokumentų atstovaujajam, apie tai jis privalo nedelsdamas pranešti teismui ir grąžinti jam gautus procesinius dokumentus.

4. Atstovavimo valstybei ir Vyriausybei taisyklės nustato Vyriausybė.

49 straipsnis. Proceso dalyvių teisė susipažinti su byla

1. Proceso dalyviai turi teisę teisme susipažinti su byloje esančiais dokumentais, kita medžiaga (įskaitant elektroninę bylą) ir teismo (teisėjo) leidimu gauti mokamas jų kopijas (skaitmenines kopijas) bei išrašus.

2. Proceso šalis arba institucija, teikianti teismui dokumentus ar medžiagą, kurių duomenys sudaro valstybės, tarnybos, profesinę ar komercinę paslaptį, gali prašyti teismo neteikti jų susipažinti ir kopijuoti. Dėl to teismas priima nutartį.

3. Teismas turi teisę nuspręsti neleisti proceso dalyviams susipažinti su bylos medžiaga, kurioje yra asmens, kurio konfidencialumas užtikrintas Pranešėjų apsaugos įstatymo nustatyta tvarka, asmens duomenų.

Papildyta straipsnio dalimi:

Nr. [XII-2399](#), 2016-06-02, paskelbta TAR 2016-06-15, i. k. 2016-16849

4. Mokesčio už bylos medžiagos kopijas dydį ir mokėjimo tvarką nustato Vyriausybė arba jos įgaliota institucija.

Straipsnio dalies numeracijos pakeitimas:

Nr. [XIII-1848](#), 2018-12-20, paskelbta TAR 2018-12-28, i. k. 2018-21880

50 straipsnis. Skundo (prašymo, pareiškimo) atsiėmimas ar atsisakymas, skundo (prašymo, pareiškimo) dalyko ar pagrindo pakeitimas

1. Pareiškėjas turi teisę atsiimti skundą (prašymą, pareiškimą) iki jo priėmimo. Jeigu pareiškėjas atsiima skundą (prašymą, pareiškimą), teismas nutartimi skundą (prašymą, pareiškimą) pripažįsta nepaduotu ir grąžina jį padavusiam asmeniui.

2. Pareiškėjas turi teisę atsisakyti skundo (prašymo, pareiškimo) bet kurioje bylos nagrinėjimo stadijoje, iki teismas išeina į pasitarimų kambarį. Teismas nepriima pareiškėjo skundo (prašymo, pareiškimo) atsisakymo, jeigu tai prieštarauja imperatyvioms įstatymų nuostatoms ar viešajam interesui. Jeigu pareiškėjas atsisako skundo (prašymo, pareiškimo), bylos nutraukimo klausimas gali būti sprendžiamas rašytinio proceso tvarka.

3. Pareiškėjas turi teisę tikslinti, pakeisti skundo (prašymo, pareiškimo) pagrindą ar dalyką per keturiolika kalendorinių dienų nuo proceso šalių atsiliepimų gavimo dienos. Tokiu atveju teismui yra pateikiamas patikslintas skundas (prašymas, pareiškimas), kuris turi atitikti šio įstatymo 9 straipsnio 2 dalyje ir 24 ir 25 straipsniuose nustatytus reikalavimus. Patikslinto skundo (prašymo, pareiškimo) priėmimo klausimas sprendžiamas *mutatis mutandis* taikant šio įstatymo 33 straipsnio nuostatas. Teismas atsisako priimti pavėluotai pateiktą patikslintą skundą (prašymą, pareiškimą), išskyrus atvejus, kai atsakovas neprieštarauja dėl patikslinto skundo (prašymo, pareiškimo) priėmimo arba jeigu būtinybė pateikti patikslintą skundą (prašymą, pareiškimą) iškilo vėliau, arba jeigu teismas mano, kad tai yra būtina bylai teisingai

išspręsti. Teismo nutartis atsisakyti priimti patikslintą skundą (prašymą, pareiškimą) atskiruoju skundu neskundžiama.

51 straipsnis. Teisė sudaryti taikos sutartį

1. Bet kurioje proceso stadijoje ginčo šalys gali baigti bylą taikos sutartimi, jeigu ją sudaryti galima atsižvelgiant į ginčo pobūdį. Taikos sutartis turi neprieštarauti imperatyvioms įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatoms, viešajam interesui, nepažeisti trečiųjų suinteresuotų asmenų teisių ar teisėtų interesų. Taikos sutartis negali būti sudaroma bylose dėl norminių administracinių aktų teisėtumo, bylose pagal skundus dėl rinkimų įstatymų ir Referendumo įstatymo pažeidimų, bylose dėl savivaldybės tarybos prašymų pateikti išvadą, ar savivaldybės tarybos narys, savivaldybės tarybos narys – meras, kuriems pradėta įgaliojimų netekimo procedūra, sulaužę priesaiką ir (ar) nevykdę įstatymuose nustatytų įgaliojimų. Taikos sutarties dalykas turi būti to paties pobūdžio, kaip ir skunde (prašyme) nurodyti reikalavimai. Taikos sutartimi gali būti išspręstas visas ginčas ar jo dalis (atskiri reikalavimai). Teismas imasi priemonių ginčo šalims sutaisyti tik tuo atveju, kai yra ginčo šalių sutikimas pradėti derybas dėl taikos sutarties sudarymo.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-1834](#), 2018-12-20, paskelbta TAR 2018-12-28, i. k. 2018-21856

2. Taikos sutartis pridedama prie bylos. Teismas, prieš tvirtindamas taikos sutartį, išaiškina ginčo šalims šių procesinių veiksmų pasekmes. Nutartimi dėl taikos sutarties patvirtinimo teismas patvirtina taikos sutartį ir nutraukia bylą. Šioje nutartyje turi būti nurodytos tvirtinamos taikos sutarties sąlygos.

3. Teisminės mediacijos metu ginčo šalims pasiekus taikų susitarimą ir sudarius taikos sutartį, šią sutartį šio straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka tvirtina administracinę bylą nagrinėjantis teismas. Kai teisminę mediaciją vykdo pats administracinę bylą nagrinėjantis teisėjas, jis turi teisę šio straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka patvirtinti ginčo šalių sudarytą taikos sutartį.

Papildyta straipsnio dalimi:

Nr. [XII-2399](#), 2016-06-02, paskelbta TAR 2016-06-15, i. k. 2016-16849

4. Teismas netvirtina taikos sutarties, kuri prieštarauja šio straipsnio 1 dalyje nurodytoms sąlygoms. Jeigu teismas atsisako tvirtinti taikos sutartį, dėl to jis priima motyvuotą nutartį. Teismo nutartis dėl atsisakymo tvirtinti taikos sutartį gali būti skundžiama atskiruoju skundu.

Straipsnio dalies numeracijos pakeitimas:

Nr. [XIII-1834](#), 2018-12-20, paskelbta TAR 2018-12-28, i. k. 2018-21856

5. Jeigu ginčo šalys taikos sutartį sudaro ir pateikia ją teismui tvirtinti po sprendimo, priimto išnagrinėjus administracinę bylą apygardos administraciniame teisme, priėmimo, bet nepasibaigus jo apskundimo apeliacine tvarka terminui, apygardos administracinis teismas, nutartimi patvirtinęs taikos sutartį, panaikina priimtą sprendimą ir bylą nutraukia. Kol sprendžiamas taikos sutarties tvirtinimo klausimas, apeliacinio skundo padavimo termino eiga sustabdoma. Šioje dalyje nurodytu atveju taikos sutarties tvirtinimo ar atsisakymo ją tvirtinti klausimas gali būti sprendžiamas rašytinio proceso tvarka.

Straipsnio dalies numeracijos pakeitimas:

Nr. [XIII-1834](#), 2018-12-20, paskelbta TAR 2018-12-28, i. k. 2018-21856

52 straipsnis. Kitos proceso šalių teisės ir pareigos

1. Proceso šalių procesinės teisės yra lygios. Proceso šalių procesinių teisių ypatumus atskirų kategorijų bylose nustato specialūs įstatymai.

2. Proceso šalys turi teisę pareikšti nušalinimus ir prašymus, pageidavimus gauti procesinius dokumentus elektronine forma elektroninių ryšių priemonėmis, teikti įrodymus, dalyvauti tiriant įrodymus, užduoti klausimų kitiems proceso dalyviams, liudytojams, specialistams ir ekspertams, duoti paaiškinimus, pateikti savo argumentus ir samprotavimus, prieštarauti kitų proceso dalyvių prašymams, argumentams ir samprotavimams, prašyti teismo priimti nutartį dėl bylos medžiagos neviešinimo, gauti teismo sprendimų ar nutarčių, kuriais išsprendžiama byla, nuorašus (skaitmenines kopijas), apskųsti teismo sprendimus bei nutartis ir naudotis kitomis šio įstatymo suteiktomis teisėmis.

3. Proceso šalims jų procesinės (išskyrus teismus, advokatus ir prokurorus) teisės išaiškinamos įteikiant ar išsiunčiant kartu su šaukimu į teismą jų teisių išaiškinimą. Proceso šalys privalo savo procesinėmis teisėmis naudotis sąžiningai.

53 straipsnis. Netinkamos ginčo šalies pakeitimas

Jeigu teismas, nagrinėdamas bylą, nustato, kad skundas (prašymas, pareiškimas) paduotas ne to asmens, kuriam priklauso reikalavimo teisė, arba netinkamam atsakovui, jis turi teisę pareiškėjo sutikimu juos pakeisti tinkamu pareiškėju arba atsakovu. Jeigu pareiškėjas nesutinka, teismas nagrinėja bylą iš esmės, o teismo iškviesti asmenys dalyvauja bylos procese trečiųjų suinteresuotų asmenų teisėmis. Jeigu teismas, nagrinėdamas bylą, nustato, kad skunde (prašyme, pareiškime) nurodytas ne tas valstybės atstovas, jį pakeičia.

54 straipsnis. Procesinis teisių perėmimas

1. Tais atvejais, kai viena iš proceso šalių pasitraukia iš bylos (asmens mirtis, juridinio asmens pabaiga, institucijos ar organizacijos reorganizavimas arba likvidavimas, reikalavimo

perleidimas), teismas tą proceso šalį pakeičia jos teisių perėmėju. Teisių perėmimas galimas bet kurioje proceso stadijoje.

2. Teisių perėmėjui visi veiksmai, atlikti procese iki jo dalyvavimo, yra privalomi tiek, kiek jie būtų buvę privalomi tam asmeniui, vietoj kurio dalyvauja teisių perėmėjas.

55 straipsnis. Prokuroro, viešojo administravimo subjektų, organizacijų ar fizinių asmenų, ginančių viešąjį interesą arba valstybės, savivaldybės ir asmenų teises, procesinės teisės

1. Įstatymų nustatytais atvejais prokuroras, viešojo administravimo subjektai, organizacijos ar fiziniai asmenys gali kreiptis į teismą su pareiškimu, kad būtų apgintas viešasis interesas arba apgintos valstybės, savivaldybės ir asmenų teisės bei įstatymų saugomi interesai.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyti subjektai turi ginčo šalies procesines teises ir pareigas. Nurodytų subjektų atsisakymas savo paduoto pareiškimo neatima iš asmens, kurio teisėms bei įstatymų saugomiems interesams ginti paduotas pareiškimas, teisės reikalauti, kad teismas išnagrinėtų bylą iš esmės. Teismas nepriima šio straipsnio 1 dalyje nurodytų subjektų paduoto pareiškimo atsisakymo, jeigu tai prieštarauja įstatymui ar viešajam interesui arba pažeidžia kieno nors teises ar įstatymų saugomus interesus.

IX SKYRIUS ĮRODYMAI

56 straipsnis. Įrodymai

1. Įrodymai administracinėje byloje yra visi faktiniai duomenys, kurie priimti bylą nagrinėjančio teismo ir kuriais remdamasis teismas įstatymų nustatyta tvarka konstatuoja, kad yra aplinkybių, pagrindžiančių proceso šalių reikalavimus bei atsikirtimus, ir kitokių aplinkybių, turinčių reikšmės bylai teisingai išspręsti, arba kad jų nėra. Duomenys, gauti mediacijos metu, negali būti įrodymais administracinėje byloje. Informacija, kuriai netaikomas konfidencialumo reikalavimas, nustatoma *mutatis mutandis* taikant Mediacijos įstatymo nuostatas.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-1834](#), 2018-12-20, paskelbta TAR 2018-12-28, i. k. 2018-21856

2. Nurodyti faktiniai duomenys nustatomi tokiomis priemonėmis: proceso šalių ir jų atstovų paaiškinimais, liudytojų parodymais, specialistų paaiškinimais ir ekspertų išvadomis,

daiktiniais įrodymais, dokumentais ir kitais rašytiniais, elektroniniais, garso bei vaizdo įrodymais.

3. Faktiniai duomenys, sudarantys valstybės ar tarnybos paslaptį, paprastai negali būti įrodymai administracinėje byloje, iki jie bus išslaptinti įstatymų nustatyta tvarka.

4. Faktiniai duomenys, gauti mediacijos metu, negali būti įrodymai administracinėje byloje, išskyrus Lietuvos Respublikos mediacijos įstatyme nustatytus atvejus (kai mediacijos ir su ja susijusios informacijos neprivaloma laikyti paslapyje).

Papildyta straipsnio dalimi:

Nr. [XII-2399](#), 2016-06-02, paskelbta TAR 2016-06-15, i. k. 2016-16849

4. Įrodymus pateikia proceso šalys ir kiti proceso dalyviai. Prireikus teismas gali pasiūlyti nurodytiems asmenims pateikti papildomų įrodymų arba šių asmenų prašymu ar savo iniciatyva išreikalauti reikiamus dokumentus, pareikalauti iš pareigūnų paaiškinimų.

5. Įstatymų nustatyta tvarka surinktų ir užfiksuotų įrodymų įrodomoji galia išlieka visose proceso stadijose ir jie iš naujo paprastai neperžiūrimi.

6. Jokie įrodymai teismui neturi iš anksto nustatytos galios. Teismas įvertina įrodymus pagal vidinį savo įsitikinimą, pagrįstą visapusišku, išsamiu ir objektyviu bylos aplinkybių viseto išnagrinėjimu, vadovaudamasis įstatymu, taip pat teisingumo ir protingumo kriterijais.

57 straipsnis. Neįrodinėtinos aplinkybės ir faktai

1. Aplinkybių, teismo pripažintų visiems žinomomis, įrodinėti nereikia.

2. Faktai, nustatyti įsiteisėjusiu teismo sprendimu vienoje administracinėje ar civilinėje byloje, iš naujo neįrodinėjami nagrinėjant kitas administracines bylas, kuriose dalyvauja tie patys asmenys.

3. Faktai, kurie pagal įstatymą preziumuojami kaip nustatyti, nagrinėjant bylą neįrodinėjami. Tokios prezumpcijos gali būti paneigiamos bendra tvarka.

4. Įsiteisėjęs teismo nuosprendis baudžiamojoje byloje yra privalomas teismui, nagrinėjančiam administracines bylas dėl asmens, kuriam priimtas teismo nuosprendis, veiksmų administracinių teisinių pasekmių.

5. Nereikia įrodinėti aplinkybių, nustatytų įsiteisėjusiu tarpiniu sprendimu grupės skundo byloje, teismui nagrinėjant grupės narių individualaus pobūdžio reikalavimus toje pačioje grupės skundo byloje.

Papildyta straipsnio dalimi:

Nr. [XII-2399](#), 2016-06-02, paskelbta TAR 2016-06-15, i. k. 2016-16849

58 straipsnis. Šaukiamų į teismą asmenų atsakomybė

1. Jeigu šaukiamas asmuo be svarbios priežasties neatvyko į teismą, jis teisėjo arba teismo nutartimi gali būti atvesdinamas. Už neatvykimą į teismą ar atsisakymą teisme duoti parodymus, paaiškinimus ar išvadą gali būti skiriama bauda iki 300 eurų arba skiriamas iki vieno mėnesio areštas.

2. Už melagingų liudytojo parodymų, eksperto melagingos išvados, specialisto melagingo paaiškinimo davimą, melagingą ar žinomai neteisingą vertėjo vertimą asmenys atsako Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso nustatyta tvarka. Apie tai liudytojas, specialistas, ekspertas, vertėjas pasirašytinai įspėjami bylą nagrinėjančio teisėjo ar teismo.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XII-2718](#), 2016-11-03, paskelbta TAR 2016-11-09, i. k. 2016-26503

59 straipsnis. Liudytojas

1. Šaukiamas liudytoju asmuo privalo atvykti į teismą ir duoti teisingus parodymus. Teismui nusprendus, liudytojas gali būti apklausiamas savo buvimo vietoje.

2. Asmuo, prašantis šaukti liudytoją, privalo nurodyti jo vardą, pavardę, gyvenamąją vietą ar darbo vietą ir bylai turinčias reikšmės aplinkybes, kurias šis liudytojas gali patvirtinti.

3. Negali būti šaukiami ir apklausiami kaip liudytojai:

1) atstovai civilinėje byloje ar gynėjai baudžiamojoje byloje – apie aplinkybes, kurias jie sužinojo eidami atstovo ar gynėjo pareigas;

2) asmenys, kurie dėl fizinių ar psichinių trūkumų nesugeba teisingai suvokti bylai turinčių reikšmės aplinkybių arba duoti apie jas teisingų parodymų;

3) dvasininkai – apie aplinkybes, kurias sužinojo per tikinčiojo išpažintį;

4) sveikatos priežiūros darbuotojai – apie aplinkybes, sudarančias jų profesinę paslaptį;

5) mediatoriai – apie aplinkybes, kurias jie sužinojo mediacijos metu;

Straipsnio punkto pakeitimai:

Nr. [XIII-1834](#), 2018-12-20, paskelbta TAR 2018-12-28, i. k. 2018-21856

6) kiti įstatymų nustatyti asmenys.

4. Asmuo gali atsisakyti duoti parodymus prieš save, savo šeimos narius ar artimuosius giminaičius.

5. Asmenys, kurių konfidencialumas turi būti užtikrintas Pranešėjų apsaugos įstatymo nustatyta tvarka, liudyti paprastai nešaukiami. Kai tokio asmens parodymai turi esminę reikšmę bylai teisingai išnagrinėti ir jam nedalyvaujant nėra kitų galimybių nustatyti bylai reikšmingas aplinkybes, teismas motyvuota nutartimi gali nuspręsti asmenį, kurio konfidencialumas turi būti užtikrintas, šaukti liudytoju. Teismas gali pavesti policijai organizuoti šio liudytojo atvykimą į teismą taip, kad būtų užtikrintas jo konfidencialumas.

Teismas privalo imtis priemonių, kad asmens, kurio konfidencialumas turi būti užtikrintas, tapatybė nebūtų atskleista proceso dalyviams ar kitiems asmenims. Šio liudytojo asmens duomenys surašomi atskirame procesinio dokumento priede, kuris laikomas voke ir saugomas atskirai nuo bylos medžiagos. Liudytojas gali būti apklausiamas garso ir vaizdo nuotolinio perdavimo priemonėmis sudarius akustines ir vizualines kliūtis nustatyti jo asmens tapatybę. Šiuo atveju liudytojo parodymai fiksuojami garso ar vaizdo įrašu sudarius akustines ir vizualines kliūtis nustatyti jo asmens tapatybę arba įrašomi apklausos protokole.

Papildyta straipsnio dalimi:

Nr. [XII-2399](#), 2016-06-02, paskelbta TAR 2016-06-15, i. k. 2016-16849

60 straipsnis. Specialistas

1. Tam tikros srities specialistas kviečiamas tais atvejais, kai nagrinėjant administracinę bylą teisme reikia specialiųjų žinių dokumentams, daiktams ar veiksams ištirti ir įvertinti.

2. Specialisto paaiškinimai gali būti surašomi atskirame dokumente, kuris turi būti pasirašytas.

61 straipsnis. Ekspertas ir jo išvada

1. Jeigu administracinėje byloje kyla klausimų, reikalaujančių specialiųjų mokslo, meno, technikos ar amato srities žinių, teismas ar teisėjas skiria ekspertą arba paveda ekspertizės įstaigai atlikti ekspertizę.

2. Klausimus, kuriais reikalaujama eksperto išvados, turi teisę pateikti teismui kiekvienas proceso dalyvis, tačiau galutinai juos nustato teismas ar teisėjas.

3. Eksperto išvada pateikiama raštu ekspertizės akte. Jeigu byloje yra paskirti keli ekspertai, bendrą išvadą pasirašo tie ekspertai, kurie tai išvadai pritarė. Nesutinkantys su išvada ekspertai savo išvadą surašo skyrium.

4. Eksperto išvada teismui neprivaloma. Tačiau teismo nesutikimas su eksperto išvada turi būti motyvuojamas.

62 straipsnis. Specialisto ir eksperto teisės

1. Jeigu tai reikalinga paaiškinimams ar išvadai duoti, specialistas ir ekspertas turi teisę susipažinti su bylos medžiaga, būti teismui nagrinėjant bylą, užduoti proceso šalims, liudytojams klausimų, prašyti teismą pateikti jam papildomą medžiagą.

2. Specialistas ir ekspertas turi teisę atsisakyti duoti paaiškinimus ar išvadą, jeigu mano, kad pateikta medžiaga yra nepakankama paaiškinimams ar išvadai duoti arba kad jam pateiktas klausimas peržengia jo specialiųjų žinių ribas.

63 straipsnis. Teismo pavedimai

1. Prireikus surinkti įrodymus kito teismo veiklos teritorijoje, o kai teismas sudarytas iš teismo rūmų, – to teismo kitų teismo rūmų veiklos teritorijoje, nagrinėjantis bylą teismas atitinkamam teismui ar teismo rūmams gali pavesti atlikti tam tikrus procesinius veiksmus. Jeigu įrodymai yra užsienio valstybėje, bylą nagrinėjantis teismas pavedimą užsienio valstybės teismui siunčia per Lietuvos Respublikos teisingumo ministeriją Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių nustatyta tvarka.

2. Nutartyje dėl teismo pavedimo trumpai išdėstoma nagrinėjamos bylos esmė, nurodomos aplinkybės, kurias reikia nustatyti, įrodymai, kuriuos turi surinkti vykdamas pavedimą teismas. Ši nutartis yra privaloma teismui ar teismo rūmams, kuriems ji adresuojama, ir turi būti įvykdyta ne vėliau kaip per dešimt darbo dienų.

3. Teismo pavedimas įvykdomas teismo posėdyje. Proceso dalyviams pranešama apie posėdžio vietą ir laiką, tačiau jų neatvykimas nekliudo įvykdyti pavedimo.

4. Visa vykdamas pavedimą surinkta medžiaga nedelsiant pasiunčiama nagrinėjančiam bylą teismui.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XII-2655](#), 2016-09-27, paskelbta TAR 2016-10-06, i. k. 2016-24695

X SKYRIUS

PROCESINIŲ VEIKSMŲ ATLIKIMO TERMINAI

64 straipsnis. Procesinių veiksmų atlikimo terminai

1. Procesiniai veiksmai atliekami per įstatymų nustatytus terminus. Tais atvejais, kai terminų nėra nustatęs įstatymas, juos skiria teismas. Teismo paskirti terminai gali būti teismo pratęsti.

2. Pasiruošimas nagrinėti administracinę bylą teisme paprastai turi būti baigtas ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo skundo (prašymo, pareiškimo) priėmimo dienos.

3. Nutartis skirti bylą nagrinėti teismo posėdyje paprastai turi būti priimta ne vėliau kaip prieš mėnesį iki teismo posėdžio dienos.

4. Pirmasis teismo posėdis paprastai turi įvykti ne vėliau kaip per tris mėnesius nuo nutarties skirti bylą nagrinėti teismo posėdyje priėmimo dienos.

65 straipsnis. Procesinių veiksmų atlikimo terminų skaičiavimas

1. Terminai procesiniams veiksams atlikti apibrėžiami tikslia kalendorine data arba nurodant įvykį, kuris būtinai turi įvykti, arba laikotarpiu. Pastaruoju atveju veiksmas gali būti atliekamas per visą laikotarpį.

2. Metais, mėnesiais, savaitėmis ar dienomis skaičiuojamo termino eiga prasideda kitą dieną po tos kalendorinės datos ar įvykio, kurie nurodyti kaip jo pradžia.

3. Metais skaičiuojamas terminas baigiasi paskutinių termino metų mėnesį ir dieną. Mėnesiais skaičiuojamas terminas baigiasi termino paskutinio mėnesio dieną. Jeigu metais ar mėnesiais skaičiuojamas terminas baigiasi tą mėnesį, kurį atitinkamos dienos nėra, laikoma, kad terminas baigiasi paskutinę to mėnesio dieną. Savaitėmis skaičiuojamas terminas baigiasi termino paskutinės savaitės dieną.

4. Tais atvejais, kai paskutinė termino diena yra ne darbo diena, termino pabaigos diena laikoma po jos einanti darbo diena.

5. Procesinis veiksmas, kuriam atlikti nustatytas terminas, gali būti atliekamas iki paskutinės termino dienos dvidešimt ketvirtos valandos. Jeigu tas veiksmas turi būti atliktas teisme ar kitoje įstaigoje, terminas baigiasi nustatytu tarnybinio darbo pabaigos metu.

6. Jeigu skundas (prašymas, pareiškimas), dokumentai ar pinigų sumos įteikti paštui arba išsiųsti elektroninių ryšių priemonėmis iki paskutinės termino dienos dvidešimt ketvirtos valandos, terminas nelaikomas praleistu.

66 straipsnis. Procesinių veiksmų atlikimo terminų sustabdymas ir terminų praleidimo pasekmės

1. Visi nepasibaigę procesinių veiksmų atlikimo terminai sustabdomi sustabdžius bylos nagrinėjimą. Terminų sustabdymas prasideda nuo to laiko, kada atsiranda aplinkybės, sudariusios pagrindą sustabdyti bylos nagrinėjimą. Nuo bylos nagrinėjimo atnaujinimo dienos procesiniai terminai tęsiasi toliau.

2. Teisė atlikti procesinius veiksmus išnyksta pasibaigus įstatymo nustatytam ar teismo paskirtam jiems atlikti terminui. Skundai (prašymai, pareiškimai) ir dokumentai, paduoti pasibaigus tam terminui, grąžinami juos padavusiems asmenims.

3. Asmenims, praleidusiems procesinių veiksmų atlikimo terminus dėl priežasčių, kurias teismas pripažįsta svarbiomis, praleistas terminas gali būti atnaujinamas. Prašymas dėl praleisto termino atnaujinimo paduodamas teismui, kuriame reikėjo atlikti procesinį veiksmą, ir nagrinėjamas rašytinio proceso tvarka. Paduodant prašymą dėl termino atnaujinimo, kartu turi būti atliekamas procesinis veiksmas (paduodami procesiniai ar kiti dokumentai ar atliekami kiti veiksmai), kuriam atlikti praleistas terminas. Teismas turi teisę atnaujinti

praleistą terminą ir savo iniciatyva, kai iš turimos medžiagos matyti, kad terminas praleistas dėl svarbių priežasčių.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-1833](#), 2018-12-20, paskelbta TAR 2018-12-28, i. k. 2018-21854

II DALIS

PROCESAS PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISME

I SKYRIUS

BENDROJI ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENA

PIRMASIS SKIRSNIS

PASIRUOŠIMAS NAGRINĖTI ADMINISTRACINES BYLAS

67 straipsnis. Pasiruošimas nagrinėti administracines bylas teisme

1. Teismo pirmininkas ar teisėjas, nutartimi priėmęs skundą (prašymą, pareiškimą), prireikus išsprendžia šiuos būtinus pasiruošimo nagrinėti administracinę bylą teisme klausimus:

1) imasi priemonių reikalavimui užtikrinti;

2) įpareigoja pareiškėją, kitą proceso dalyvį ar byloje nedalyvaujantį asmenį pateikti įrodymus ar pateikti papildomų paaiškinimų raštu ar elektronine forma elektroninių ryšių priemonėmis (kai skundas (prašymas, pareiškimas) paduotas elektroninių ryšių priemonėmis) dėl keliamų reikalavimų ir nustato įvykdymo terminą;

3) išsiunčia trečiajam suinteresuotam asmeniui ir atsakovui skundo (prašymo, pareiškimo) nuorašus (skaitmenines kopijas) paštu ar elektroninių ryšių priemonėmis ir pareikalauja iš atsakovo per nurodytą terminą, paprastai ne trumpesnę kaip keturiolika kalendorinių dienų nuo skundo (prašymo, pareiškimo) nuorašo (skaitmeninės kopijos) gavimo dienos, pateikti teismui atsiliepimą;

4) proceso šalių prašymu išreikalauja įrodymus, kurių jos negali gauti, arba išduoda liudijimą tiems įrodymams gauti;

5) nusprendžia dėl specialistų iškvietimo ar ekspertizės atlikimo;

6) nustatęs, kad byloje galima sudaryti taikos sutartį, pasiūlo ginčo šalims apsvarstyti taikos sutarties sudarymo galimybę ir nurodo, kad, ginčo šalims sutikus sudaryti taikos sutartį, dėl esminių sutarties sąlygų turi būti susitarta iki teismo posėdžio dienos;

7) nustatęs, kad byloje yra galimybė ginčą spręsti teisminės mediacijos būdu, pasiūlo ginčo šalims šia galimybe pasinaudoti;

Papildyta straipsnio punktu:

Nr. [XII-2399](#), 2016-06-02, paskelbta TAR 2016-06-15, i. k. 2016-16849

8) atlieka kitus veiksmus, reikalingus pasiruošiant nagrinėti administracinę bylą.

Straipsnio punkto numeracijos pakeitimas:

Nr. [XIII-1834](#), 2018-12-20, paskelbta TAR 2018-12-28, i. k. 2018-21856

2. Nutartis, reikalingas pasiruošti nagrinėti administracinę bylą teisme, teismo pirmininkas ar teisėjas priima nepranešęs proceso dalyviams, išskyrus atvejus, kai sprendžiamas ekspertizės skyrimo klausimas.

3. Teisėjo reikalaujama medžiaga ar dokumentai turi būti perduoti teismui ne vėliau kaip per tris darbo dienas, jeigu teisėjas nenustato kito termino.

4. Manydamas, kad nėra kliūčių administracinei bylai nagrinėti, teisėjas siūlo teismo pirmininkui ar jo paskirtam teisėjui skirti bylą nagrinėti teismo posėdyje. Teismo pirmininko ar jo paskirto teisėjo priimtoje nutartyje nurodoma:

1) teisėjų kolegijos nariai, kolegijos pirmininkas;

2) posėdžio laikas ir vieta;

3) pavedimas ne vėliau kaip per tris darbo dienas nuo nutarties priėmimo išsiųsti šaukimus proceso dalyviams, byloje dalyvaujantiems liudytojui, specialistui, ekspertui ir vertėjui arba kitaip pranešti apie posėdį;

4) pavedimas ne vėliau kaip per tris darbo dienas nuo nutarties priėmimo išsiųsti paštu ar elektroninių ryšių priemonėmis atsakovams ar tretiesiems suinteresuotiems asmenims skundo (prašymo, pareiškimo) nuorašus (skaitmenines kopijas) ir kitus dokumentus, jeigu jie nebuvo išsiųsti ruošiantis bylą nagrinėti;

5) kiti pavedimai, būtini bylai išnagrinėti laiku.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XII-2655](#), 2016-09-27, paskelbta TAR 2016-10-06, i. k. 2016-24695

5. Šio straipsnio 4 dalies 3, 4 ir 5 punktuose nurodytus veiksmus gali atlikti ir bylą posėdžiui rengiantis teisėjas. Bylose, kurioms nustatytas vienasmenis nagrinėjimas, šio straipsnio 4 dalyje nurodytus veiksmus, išskyrus veiksmą, nurodytą šio straipsnio 4 dalies 1 punkte, atlieka bylą nagrinėjantis teisėjas.

68 straipsnis. Bylų sujungimas ir išskyrimas

1. Bylą posėdžiui rengiančiam teisėjui ar ją nagrinėjančiam teismui nustatčius, kad teisme arba skirtinguose apygardų administraciniuose teismuose yra du ar daugiau pareiškimų (prašymų) patikrinti to paties norminio administracinio akto teisėtumą arba skundas (prašymas, pareiškimas) paduotas skirtingų pareiškėjų, tačiau dėl to paties atsakovo to paties teisės akto ar veiksmo (neveikimo), iki bylos nagrinėjimo iš esmės pabaigos šie skundai

(prašymai, pareiškimai) gali būti nutartimi sujungti į vieną bylą. Kai šioje dalyje nurodyti skundai (prašymai, pareiškimai) yra tame pačiame teisme, juos sujungia bylą posėdžiui rengiantis teisėjas arba bylą nagrinėjantis teismas. Kai šioje dalyje nurodyti skundai (prašymai, pareiškimai) yra skirtinguose to paties teismo rūmuose, nutartį dėl jų sujungimo priima teismo pirmininkas ar pirmininko pavaduotojas, kartu išspręsdamas klausimą dėl sujungtos bylos perdavimo nagrinėti konkrečioms teismo rūmams. Klausimą dėl skirtinguose apygardų administraciniuose teismuose esančių skundų (prašymų, pareiškimų) sujungimo ir sujungtos bylos perdavimo nagrinėti konkrečiam teismui ar konkrečioms teismo rūmams išsprendžia Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo pirmininkas arba pirmininko pavaduotojas bylą nagrinėjančio teismo prašymu.

2. Kai byloje yra daugiau kaip vienas reikalavimas, prireikus teismas kai kuriuos iš jų gali išskirti į atskirą bylą (bylas).

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XII-2655](#), 2016-09-27, paskelbta TAR 2016-10-06, i. k. 2016-24695

69 straipsnis. Bylos perdavimas kitam teismui

1. Teismas perduoda bylą nagrinėti kitam teismui, o kai teismas sudarytas iš teismo rūmų, – to teismo kitiems teismo rūmams:

1) jeigu, nušalinus vieną ar kelis teisėjus, jų pakeisti kitais tame teisme, o kai teismas sudarytas iš teismo rūmų, – to teismo rūmuose negalima (išskyrus šio straipsnio 3, 4 ir 5 dalyse nurodytus atvejus);

2) jeigu paaiškėja, kad byla buvo priimta teismo žinion pažeidžiant priskirtinumo teismams taisykles;

3) pripažinęs, kad byla operatyviau ir ekonomiškiau bus išnagrinėta kitame teisme, o kai teismas sudarytas iš teismo rūmų, – to teismo kituose teismo rūmuose, konkrečiai – pagal pareiškėjo ar daugumos pareiškėjų, jei skundą (prašymą, pareiškimą) padavė ne vienas asmuo, gyvenamąją vietą ar buveinę arba pagal nekilnojamojo turto, tiesiogiai susijusio su kilusiu ginču, buvimo vietą, arba pagal ginčijamo teisės akto priėmimo ir (arba) įvykio (veiksmo), su kuriuo tiesiogiai susijęs ginčijamas teisės aktas, vietą.

2. Bylos perdavimo iš vieno teismo kitam teismui klausimą išsprendžia bylą perduodančio teismo teisėjų kolegija arba Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo pirmininkas, o bylos perdavimo iš vieno teismo kitam teismui šio straipsnio 1 dalies 3 punkte nustatytais atvejais klausimą – Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo pirmininkas bylą perduodančio teismo pirmininko teikimu. Bylos perdavimo to paties teismo kitiems teismo rūmams klausimą išsprendžia šio teismo pirmininkas.

3. Kai proceso šalis yra teisėjas ir byla teisinga teismui, kuriame jis arba jo sutuoktinis, vaikai (įvaikiai), tėvai (įtėviai), broliai, seserys (įbroliai, įseserės), taip pat jo sutuoktinio vaikai (įvaikiai), tėvai (įtėviai), broliai, seserys (įbroliai, įseserės) dirba teisėju (išskyrus Lietuvos vyriausiąją administracinę teisą), Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo pirmininkas bylą perduoda nagrinėti kitam teismui, išskyrus šio straipsnio 4 dalyje nurodytus atvejus. Ši taisyklė taikoma ir tuo atveju, kai byloje proceso šalis yra šioje dalyje nurodyti teisėjo giminaičiai.

4. Kai teisėjas byloje yra proceso šalis ir byla teisinga iš teismo rūmų sudarytam teismui, kuriame jis arba jo sutuoktinis, vaikai (įvaikiai), tėvai (įtėviai), broliai, seserys (įbroliai, įseserės), taip pat jo sutuoktinio vaikai (įvaikiai), tėvai (įtėviai), broliai, seserys (įbroliai, įseserės) dirba teisėju, tokio teismo pirmininkas perduoda šią bylą nagrinėti to teismo kitiems teismo rūmams, į kuriuos šie asmenys nėra paskirti. Ši taisyklė taikoma ir tuo atveju, kai byloje proceso šalis yra šioje dalyje nurodyti teisėjo giminaičiai.

5. Kai teismo pirmininkas ar teismo pirmininko pavaduotojas byloje yra proceso šalis ir byla teisinga iš teismo rūmų sudarytam teismui, kuriame jis arba jo sutuoktinis, vaikai (įvaikiai), tėvai (įtėviai), broliai, seserys (įbroliai, įseserės), taip pat jo sutuoktinio vaikai (įvaikiai), tėvai (įtėviai), broliai, seserys (įbroliai, įseserės) dirba teisėju, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo pirmininkas perduoda šią bylą nagrinėti kitam teismui. Ši taisyklė taikoma ir tuo atveju, kai byloje proceso šalis yra šioje dalyje nurodyti teismo pirmininko ar teismo pirmininko pavaduotojo giminaičiai.

6. Kiekvieną bylą, iš vieno teismo perduotą kitam, turi besąlygiškai priimti savo žinion tas teismas, kuriam ji perduota, ir jokie ginčai dėl to tarp teismų neleidžiami, išskyrus šio įstatymo 22 straipsnyje nustatytus atvejus.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XII-2655](#), 2016-09-27, paskelbta TAR 2016-10-06, i. k. 2016-24695

70 straipsnis. Reikalavimo užtikrinimo priemonės

1. Teismas arba teisėjas proceso dalyvių motyvuotu prašymu arba savo iniciatyva gali imtis priemonių reikalavimui užtikrinti. Prašymas dėl reikalavimo užtikrinimo priemonių paduodamas raštu arba teisingumo ministro nustatyta tvarka elektronine forma elektroninių ryšių priemonėmis. Reikalavimas gali būti užtikrinamas bet kurioje proceso stadijoje, jeigu proceso dalyvis tikėtinaai pagrindžia reikalavimo pagrįstumą ir nesiėmus užtikrinimo priemonių gali būti padaryta neatitaisoma arba sunkiai atitaisoma didelė žala. Jeigu yra šioje dalyje nurodyti pagrindai, reikalavimo užtikrinimo priemonės gali būti taikomos ir tais atvejais, kai būtina laikinai sureguliuoti padėtį, susijusią su ginčytiniais teisiniais santykiais.

2. Teismas arba teisėjas proceso dalyvių motyvuotu prašymu ar savo iniciatyva negali taikyti šio straipsnio 3 dalyje nustatytų reikalavimo užtikrinimo priemonių, jeigu tai nustatyta kituose įstatymuose, reglamentuojančiuose poveikio priemonių arba finansinio stabilumo ir patikimumo stiprinimo priemonių taikymą finansų įstaigoms.

3. Reikalavimo užtikrinimo priemonės gali būti:

- 1) draudimas atlikti tam tikrus veiksmus;
- 2) išieškojimo pagal vykdomąjį dokumentą sustabdymas;
- 3) ginčijamo individualaus teisės akto, taip pat ir suteikiančio kitam asmeniui (ne pareiškėjui) subjektines teises, galiojimo laikinas sustabdymas;
- 4) kitos teismo ar teisėjo taikomos priemonės.

4. Prašymą dėl reikalavimo užtikrinimo teisėjas arba teismas išnagrinėja ne vėliau kaip per tris darbo dienas po jo gavimo, atsakovui ir kitiems proceso dalyviams apie tai nepranešama. Jeigu toks prašymas paduodamas kartu su skundu (prašymu, pareiškimu), jis išnagrinėjamas ne vėliau kaip per tris darbo dienas po skundo (prašymo, pareiškimų) priėmimo. Kai teismas arba teisėjas mano, kad dėl prašymo taikyti reikalavimo užtikrinimo priemones yra būtina gauti atsakovo ir (ar) kitų proceso dalyvių nuomonę, toks prašymas turi būti išnagrinėtas per dešimt darbo dienų nuo jo gavimo ar skundo (prašymo, pareiškimų) priėmimo. Šiuo atveju apie prašymo dėl reikalavimo užtikrinimo priemonių taikymo nagrinėjimą pranešama atsakovui ir (ar) kitiems proceso dalyviams ir nurodomas terminas, per kurį atsakovas ir (ar) kiti proceso dalyviai turi pateikti nuomonę. Dėl reikalavimo užtikrinimo teismas arba teisėjas priima nutartį, kurioje nurodo jos įvykdymo tvarką ir būdą.

5. Apie nutarties dėl reikalavimo užtikrinimo priemonių taikymo priėmimą pranešama asmeniui, kuriam taikomos reikalavimo užtikrinimo priemonės, ir jam išaiškinama atsakomybė už nustatytų apribojimų pažeidimą.

6. Reikalavimo užtikrinimo priemonės gali būti pakeistos arba panaikintos teismo, nagrinėjančio bylą iš esmės, iniciatyva arba proceso dalyvių šiam teismui pateiktu pagrįstu prašymu. Kai teismo taikytos reikalavimo užtikrinimo priemonės apriboja, pažeidžia ar suvaržo byloje nedalyvaujančių asmenų teises, šie asmenys turi teisę bylą iš esmės nagrinėjančiam teismui pateikti prašymus pakeisti arba panaikinti jiems taikytas reikalavimo užtikrinimo priemones. Reikalavimo užtikrinimo priemonės pakeičiamos arba panaikintos teismo, nagrinėjančio bylą iš esmės, nutartimi.

7. Dėl teismo nutarčių reikalavimo užtikrinimo klausimais gali būti duodamas atskirasis skundas. Atskirojo skundo dėl nutarties užtikrinti reikalavimą padavimas nesustabdo nutarties vykdymo ir bylos nagrinėjimo.

8. Teismo nutartis užtikrinti reikalavimą skubiai vykdoma. Nutartis pakeisti vieną reikalavimo užtikrinimo priemonę kita arba panaikinti reikalavimo užtikrinimą vykdoma pasibaigus terminui toms nutartims apskųsti, o jeigu atskiras skundas paduotas, – priėmus nutartį atmesti atskirąjį skundą. Šiame straipsnyje nurodytos nutartys vykdomos teismo sprendimams vykdyti nustatyta tvarka.

9. Teismui atmetus skundą (prašymą, pareiškimą), reikalavimo užtikrinimo priemonės, kurios buvo taikytos, paliekamos iki teismo sprendimo įsiteisėjimo. Teismas reikalavimo užtikrinimo priemonių panaikinimo klausimą turi išspręsti sprendimu.

10. Jeigu skundas (prašymas, pareiškimas) patenkinamas, taikytos reikalavimo užtikrinimo priemonės galioja iki teismo sprendimo įvykdymo.

11. Jeigu skundas (prašymas, pareiškimas) patenkinamas iš dalies, taikytų reikalavimo užtikrinimo priemonių galiojimo klausimą išsprendžia teismas, priimdamas sprendimą.

12. Jeigu pažeidžiami draudimai, nurodyti šio straipsnio 3 dalyje, kaltiems asmenims teismo nutartimi skiriama iki 300 eurų bauda. Dėl teismo nutarties skirti baudą gali būti duodamas atskiras skundas.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XIII-1833](#), 2018-12-20, paskelbta TAR 2018-12-28, i. k. 2018-21854

71 straipsnis. Atsiliepimo į skundą (prašymą, pareiškimą) reikalavimas

Teismo pirmininkas ar teisėjas nusiunčia atsakovui skundo (prašymo, pareiškimo) nuorašą (skaitmeninę kopiją), o reikiamais atvejais – ir pridėtų prie jo dokumentų nuorašus (skaitmenines kopijas), taip pat paprastai nustato ne trumpesnę kaip keturiolikos kalendorinių dienų nuo skundo (prašymo, pareiškimo) nuorašo (skaitmeninės kopijos) gavimo terminą, per kurį atsakovas raštu privalo pateikti teismui savo atsiliepimą į skundą (prašymą, pareiškimą). Kai atsakovas yra viešojo administravimo subjektas, jis privalo pateikti atsiliepimus į skundą (prašymą, pareiškimą) tokios formos, kokios pageidauja pareiškėjas, o jeigu pareiškėjas pageidavimo dėl procesinių dokumentų formos nepareiškė, – tokios formos, kokios buvo paduotas skundas (prašymas, pareiškimas). Atsiliepime į skundą (prašymą, pareiškimą) atsakovas nurodo, ar jis sutinka, ar nesutinka su skundo (prašymo, pareiškimo) reikalavimais, ar dalyvaus bylą nagrinėjant teismo posėdyje, taip pat nuomonę dėl ketinimo ir galimybių ginčą spręsti teisminės mediacijos būdu. Atsiliepimo su priedais egzempliorių (kopijų) turi būti tiek, kad po vieną tektų kiekvienai proceso šaliai ir dar liktų egzempliorius teisme, išskyrus atvejus, kai atsiliepimas paduodamas elektroninių ryšių priemonėmis ir kai dėl didelės dokumento apimties teismas leidžia nepateikti priedų. Gavus iš atsakovo rašytinį atsiliepimą, jo nuorašai (skaitmeninės kopijos) išsiunčiami proceso šalims.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XIII-1834](#), 2018-12-20, paskelbta TAR 2018-12-28, i. k. 2018-21856

72 straipsnis. Teismo šaukimas ir pranešimas

1. Proceso dalyviams teismo šaukimu ir pranešimu pranešama apie teismo posėdžio ar atskirų procesinių veiksmų atlikimo laiką ir vietą. Teismo šaukimu į teismą taip pat šaukiami liudytojai, specialistai, ekspertai ir vertėjai.

2. Jeigu įstatymai nenustato kitaip, proceso dalyviams šaukimas turi būti įteikiamas ne vėliau kaip prieš septynias kalendorines dienas iki teismo posėdžio dienos.

3. Asmeniui, kuriam pranešama arba kuris šaukiamas, šaukimas pristatomas į jo gyvenamąją vietą arba siunčiamas į jo darbovietę. Viešojo administravimo subjektui pranešama į jo buveinę. Šio įstatymo 74 straipsnio 7 dalyje nurodytais atvejais teismo šaukimai ir pranešimai įteikiami elektroninių ryšių priemonėmis. Jeigu adresato gyvenamoji ir darbo vietos nežinomos, teismas gali šaukimus ir pranešimus įteikti paskelbdamas apie paskirtos bylos nagrinėjimo laiką ir vietą specialiame interneto tinklalapyje ne vėliau kaip likus dešimčiai darbo dienų iki bylos nagrinėjimo dienos. Tam teismas priima nutartį, kurioje nurodoma procesinių dokumentų įteikimo viešo paskelbimo būdu data. Tokiu atveju laikoma, kad proceso dalyviams yra pranešta apie bylos nagrinėjimo laiką ir vietą. Teismo šaukimo ar pranešimo paskelbimo specialiame interneto tinklalapyje diena laikoma teismo šaukimo ar pranešimo nurodytiems asmenims įteikimo diena.

4. Atidėjus bylos nagrinėjimą ir kartu paskiriant kitą teismo posėdžio laiką ir vietą, apie tai pasirašytinai paskelbiama atvykusiems asmenims. Kitiems proceso dalyviams, taip pat atidėjus bylos nagrinėjimą nepaskiriant kito teismo posėdžio laiko ir vietos, apie posėdį gali būti pranešama teismo pranešimais be grąžintinos teismui pranešimo atplėšiamosios dalies, kurioje adresatas pasirašo, kad pranešimas įteiktas. Pranešimo turinys turi atitikti šaukimo rekvizitus. Pranešimo nuorašas paliekamas byloje. Pranešimai pristatomi paštu ar per kurjerius, o šio straipsnio 3 dalyje nurodytais atvejais – elektroninių ryšių priemonėmis arba paskelbiant specialiame interneto tinklalapyje. Pranešimo išsiuntimas arba paskelbimas specialiame interneto tinklalapyje prilygsta šaukimo įteikimui ir laikoma, kad nurodytiems proceso dalyviams pranešta apie bylos nagrinėjimo laiką ir vietą.

5. Apie tos dienos teismo posėdžius skelbiama teismo, o kai teismas sudarytas iš teismo rūmų, – teismo rūmų, į kuriuos paskirti teisėjai ar teisėjas nagrinėja bylą, skelbimų lentoje.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XII-2655](#), 2016-09-27, paskelbta TAR 2016-10-06, i. k. 2016-24695

73 straipsnis. Šaukimo turinys

1. Šaukime nurodoma:

1) adresato pavadinimas arba asmens vardas, pavardė, adresas;

2) teismo pavadinimas, tikslus adresas, o kai teismas sudarytas iš teismo rūmų, – ir teismo rūmų, į kuriuos paskirtas teisėjas ar teisėjai nagrinėja bylą, pavadinimas ir tikslus adresas;

Straipsnio punkto pakeitimai:

Nr. [XII-2655](#), 2016-09-27, paskelbta TAR 2016-10-06, i. k. 2016-24695

3) teismo posėdžio ar atskiuro procesinio veiksmo atlikimo vieta ir laikas;

4) bylos, kurioje dalyvauti adresatas šaukiamas, pavadinimas, numeris, teismo proceso numeris ir ginčo šalys;

5) šaukiamojo procesinė padėtis;

6) kad proceso dalyviai privalo pateikti visus savo turimus įrodymus byloje;

7) kad asmuo, priėmęs šaukimą nesant adresato, privalo atsiradus galimybei įteikti jį adresatui;

8) neatvykimo pasekmės (šio įstatymo 58, 77, 83 ir 105 straipsniai).

2. Po šaukimo tekstu nurodomos proceso šalių pagrindinės procesinės teisės ir pareigos. Šaukimo įteikimas reiškia, kad proceso šaliai yra išaiškintos jos procesinės teisės.

74 straipsnis. Šaukimo pristatymas paštu ar per kurjerius, šaukimo įteikimas

1. Šaukimas pristatomas paštu ar per kurjerius. Įteikimo adresatui laikas pažymimas įteikiamame šaukime ir grąžintinoje teismui šaukimo atplėšiamojoje dalyje, kurioje adresatas pasirašo, kad šaukimą gavo.

2. Jeigu proceso dalyvis sutinka, teisėjas gali duoti jam šaukimą, kad jį įteiktų kitam asmeniui, kuriam pranešama ar kuris šaukiamas dalyvauti byloje. Asmuo, kuriam teisėjas paveda įteikti šaukimą, privalo grąžinti teismui šaukimo atplėšiamąją dalį, kurioje adresatas pasirašo, kad šaukimą gavo.

3. Šaukimas gali būti siunčiamas faksimiliniu laišku. Asmuo, priėmęs faksimilinį laišką, privalo, esant galimybei, nedelsdamas įteikti jį adresatui.

4. Šaukimas asmeniui įteikiamas jam pačiam pasirašytinai. Šaukimas, adresuotas įmonei, įstaigai, organizacijai, įteikiamas vadovui ar kitam darbuotojui. Gavęs šaukimą asmuo pasirašo.

5. Jeigu pristatantis šaukimą asmuo gyvenamojoje vietoje arba darbo vietoje neranda asmens, kuriam pranešama ar kuris šaukiamas dalyvauti byloje, šaukimas įteikiamas kuriam nors iš gyvenančių kartu su juo suaugusių šeimos narių, o jeigu jų nėra, – butų eksploatavimo organizacijai, seniūnijos seniūnui (jo pavaduotojui) ar darbovietės administracijai. Šiais atvejais priėmęs šaukimą asmuo privalo pasirašydamas, kad gavo šaukimą, nurodyti savo

vardą, pavardę, taip pat savo ryšį su adresatu arba einamas pareigas. Priėmęs šaukimą asmuo privalo, esant galimybei, nedelsdamas įteikti jį adresatui.

6. Šaukimo atplėšiamoji dalis su adresato parašu ar pranešimas apie šaukimo įteikimą grąžinamas teismui. Jeigu faktinė šaukiamo asmens buvimo vieta nežinoma, teismas pradeda nagrinėti bylą, gavus teisme šaukimą su užrašu, patvirtinančiu, kad jį gavo paskutinės žinomos šaukiamo asmens gyvenamosios vietos butų eksploatavimo organizacija arba seniūnijos seniūnas (jo pavaduotojas).

7. Advokatams, advokatų padėjėjams, antstoliams, antstolių padėjėjams, notarams, Seimo kontrolieriams, viešojo administravimo subjektams, valstybės ir savivaldybių įmonėms, finansų įstaigoms, draudimo ir audito įmonėms, teismo ekspertams, bankroto administratoriams ir restruktūrizavimo administratoriams teismas šaukimus ir pranešimus įteikia elektroninių ryšių priemonėmis. Be to, elektroninių ryšių priemonėmis teismo šaukimai ir pranešimai įteikiami asmenims, kuriems teisės aktuose ar su teismų informacinės sistemos valdytoju sudarytoje sutartyje nustatyta pareiga priimti procesinius dokumentus elektroninių ryšių priemonėmis. Kitiems asmenims teismas šaukimus ir pranešimus įteikia elektroninių ryšių priemonėmis, jeigu jie pageidauja procesinius dokumentus gauti tokiu būdu ir yra nurodę gavėjo elektroninio pašto adresą arba kitą elektroninių ryšių priemonių adresą. Šaukimų, pranešimų ir kitų procesinių dokumentų įteikimo elektroninių ryšių priemonėmis tvarką ir formą nustato teisingumo ministras.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-716](#), 2017-11-09, paskelbta TAR 2017-11-16, i. k. 2017-18148

8. Šiame įstatyme nustatytais atvejais ir tvarka įteikiant proceso dalyviui, liudytojui, specialistui, ekspertui ar vertėjui procesinį dokumentą elektroninių ryšių priemonėmis, procesinio dokumento įteikimo proceso dalyviui, liudytojui, specialistui, ekspertui ar vertėjui diena laikoma po procesinio dokumento išsiuntimo dienos einanti darbo diena.

75 straipsnis. Atsisakymo priimti šaukimą pasekmės

1. Adresatui atsisakius priimti šaukimą, jį pristatantis asmuo tai pažymi šaukime ir tas šaukimas grąžinamas teismui. Žymą, kad adresatas atsisakė priimti šaukimą, ir atsisakymo motyvus patvirtina šaukimą pristatęs asmuo.

2. Adresato atsisakymas priimti šaukimą prilyginamas šaukimo jam įteikimui.

76 straipsnis. Pareiga pranešti apie adresą pasikeitimą bylos proceso metu

1. Proceso dalyviai privalo pranešti teismui apie savo adresą, elektroninio pašto adresą, telefono, fakso numerių ar kitų elektroninių ryšių priemonių adresų pasikeitimą bylos

proceso metu. Jeigu tokio pranešimo nėra, šaukimas siunčiamas paskutiniu teismui žinomą adresu (elektroninio pašto ar kitų elektroninių ryšių priemonių adresu) arba oficialiai deklaruotu gyvenamosios vietos adresu ar į buveinę ir laikomas įteiktu, nors adresatas tuo adresu nebegyventų ar būtų pakeitęs savo buveinę (elektroninio pašto ar kitų elektroninių ryšių priemonių adresą).

2. Už įpareigojimo pranešti teismui apie savo adresu, elektroninio pašto adresu, telefono, fakso numerių, taip pat kitų elektroninių ryšių priemonių adresų, jeigu jie būtini siekiant priimti procesinius dokumentus elektroninių ryšių priemonėmis, pasikeitimą bylos proceso metu nevykdymą, jeigu dėl nepranešimo buvo atidėtas bylos nagrinėjimas, teismas turi teisę proceso dalyviams skirti baudą iki 60 eurų.

ANTRASIS SKIRSNIS

BYLOS NAGRINĖJIMAS TEISME

77 straipsnis. Sąlygos teismo posėdžiui pradėti ir teismo posėdžio vieta

Pakeistas straipsnio pavadinimas:

Nr. [XII-2655](#), 2016-09-27, paskelbta TAR 2016-10-06, i. k. 2016-24695

1. Byla administracinio teismo posėdyje nagrinėjama tik tada, kai proceso dalyviams apie posėdžio laiką ir vietą iš anksto pranešta šaukimu, pranešimu arba viešo paskelbimo būdu.

2. Bylose dėl rinkimų įstatymų ir Referendumo įstatymo pažeidimo, taip pat bylose dėl ginčų, kuriems nagrinėti įstatymas nustato specialius terminus, šaukimai proceso dalyviams gali būti įteikti prieš vieną kalendorinę dieną iki posėdžio pradžios.

3. Proceso dalyvių neatvykimas į teismo posėdį, jeigu jiems buvo apie teismo posėdį tinkamai pranešta, nėra kliūtis bylai nagrinėti ir sprendimui priimti.

4. Teismo posėdžiai vyksta teismo, kurio teisėjas ar teisėjai nagrinėja bylą, o kai teismas sudarytas iš teismo rūmų, – teismo rūmų, į kuriuos paskirtas (paskirti) bylą nagrinėjantis teisėjas ar teisėjai, patalpose.

Papildyta straipsnio dalimi:

Nr. [XII-2399](#), 2016-06-02, paskelbta TAR 2016-06-15, i. k. 2016-16849

5. Žodinis bylos nagrinėjimas gali vykti ir ne šio straipsnio 4 dalyje nurodytose patalpose, jeigu kitoje vietoje byla bus išnagrinėta operatyviau ir ekonomiškiau, konkrečiai – pagal daugumos įrodymų buvimo vietą arba proceso dalyvių ar daugumos proceso dalyvių gyvenamąją vietą ar buveinę, arba pagal nekilnojamojo turto, tiesiogiai susijusio su

nagrinėjama byla, buvimo vietą, arba pagal ginčijamo sprendimo priėmimo ir (arba) įvykio (veiksmo), su kuriuo tiesiogiai susijęs ginčijamas sprendimas, vietą.

Papildyta straipsnio dalimi:

Nr. [XII-2399](#), 2016-06-02, paskelbta TAR 2016-06-15, i. k. 2016-16849

78 straipsnis. Bylos nagrinėjimo teisme betarpiškumas, žodiškumas ir nepertraukiamumas

1. Pirmosios instancijos teismas, nagrinėdamas bylą, privalo ištirti įrodymus byloje: išklausti proceso šalių paaiškinimų, liudytojų parodymų, specialistų paaiškinimų ir ekspertų išvadų, susipažinti su rašytiniais įrodymais, apžiūrėti daiktinius įrodymus.

2. Pirmosios instancijos teisme byla nagrinėjama žodžiu ir esant nepasikeitusiai teisėjų sudėčiai. Jeigu atidėjus bylos nagrinėjimą proceso metu bent vienas iš teisėjų pakeičiamas, byla turi būti nagrinėjama nuo pat pradžios, išskyrus atvejus, kai proceso dalyviai neprieštaruoja, kad byla būtų nagrinėjama toliau nuo to procesinio veiksmo, kurį atlikus ji buvo atidėta. Jeigu byla nagrinėjama nuo pat pradžios, teisme apklausti liudytojai iš naujo į posėdį paprastai nešaukiami.

3. Bylos nagrinėjimas teisme vyksta nepertraukiamai, išskyrus atvejus, kai skelbiama pertrauka, kuri negali būti ilgesnė kaip penkios darbo dienos. Kol byla nebaigta nagrinėti, tos sudėties teismas neturi teisės nagrinėti kitų bylų, išskyrus atvejus, kai bylos nagrinėjimas atidedamas, sustabdomas arba padaroma teismo posėdžio pertrauka, atidedamas sprendimo priėmimas ir paskelbimas.

4. Jeigu bylos nagrinėjimas neužbaigiamas pradėtame posėdyje, kitas teismo posėdis pradedamas nuo to procesinio veiksmo, iki kurio vyko ankstesnis teismo posėdis, jeigu proceso dalyviams apie teismo posėdžius buvo tinkamai pranešta. Po teismo posėdžio pertraukos byla toliau nagrinėjama nuo paskutinio iki pertraukos atlikto veiksmo.

5. Tais atvejais, kai į posėdį neatvyksta nė vienas iš proceso dalyvių, nors apie posėdžio laiką ir vietą jiems buvo pranešta įstatymų nustatyta tvarka, pirmosios instancijos teismas gali nuspręsti nagrinėti bylą rašytinio proceso tvarka. Paskelbęs sprendimą nagrinėti bylą rašytinio proceso tvarka, teismas išsina į pasitarimų kambarį priimti sprendimo.

6. Byla gali būti nagrinėjama rašytinio proceso tvarka, kai pareiškėjas skunde (prašyme, pareiškime) prašo bylą nagrinėti rašytinio proceso tvarka, o kitos proceso šalys per teismo nustatytą terminą nepareiškia prieštaravimo dėl tokio bylos nagrinėjimo. Šioje dalyje nurodytu atveju žodinis bylos nagrinėjimas rengiamas, jeigu bet kuri proceso šalis pareiškia motyvuotą prašymą nagrinėti bylą žodinio proceso tvarka arba teismas nusprendžia, kad toks nagrinėjimas yra būtinas. Šioje dalyje nurodyti klausimai išsprendžiami teismo nutartimi.

7. Žodinio bylos nagrinėjimo metu proceso šalies prašymu ar savo iniciatyva ir visų proceso šalių sutikimu teismas turi teisę nutartimi nuspręsti toliau nagrinėti bylą rašytinio proceso tvarka. Teismas, nagrinėdamas bylą rašytinio proceso tvarka, pripažinęs, kad žodinio proceso tvarka bylos aplinkybės bus ištirtos išsamiau, turi teisę pereiti prie žodinio bylos nagrinėjimo.

8. Šiame įstatyme nustatytais atvejais rašytinio proceso tvarka gali būti sprendžiami atskiri klausimai.

79 straipsnis. Bylos nagrinėjimo atidėjimas

1. Teismas nutartimi gali atidėti bylos nagrinėjimą, jeigu į posėdį neatvyko vertėjas ar proceso šalis, kai teismas nusprendžia, kad be jų negalima nagrinėti bylos, kai būtina išreikalauti naujus įrodymus arba kai ginčo šalims reikia laiko deryboms dėl taikos sutarties sudarymo ir kitais reikiamais atvejais. Dėl taikos sutarties sudarymo bylos nagrinėjimas negali būti atidėtas daugiau kaip vieną kartą.

2. Bylos nagrinėjimas gali būti atidėtas pareiškėjo, atsakovo, trečiojo suinteresuoto asmens ar vieno iš jų atstovo prašymu, jeigu pareiškėjas, atsakovas, trečiasis suinteresuotas asmuo ar vieno iš jų atstovas iki teismo posėdžio pradžios pateikia dokumentus, patiesinančius savo neatvykimą, ir teismas neatvykimo priežastis pripažįsta svarbiomis.

3. Perduodamas ginčą spręsti teisminės mediacijos būdu, teismas ta pačia nutartimi atideda bylos nagrinėjimą. Šiuo atveju iki termino, kuriam buvo atidėtas bylos nagrinėjimas, pabaigos teisminė mediacija turi būti baigta vykdyti. Mediatoriaus teikimu terminas, kuriam atidėtas bylos nagrinėjimas, gali būti pratęstas teismo nutartimi.

Papildyta straipsnio dalimi:

Nr. [XII-2399](#), 2016-06-02, paskelbta TAR 2016-06-15, i. k. 2016-16849

3. Teismas, atidedamas bylos nagrinėjimą, paskiria kito teismo posėdžio laiką ir apie tai pasirašytinai paskelbia atvykusiems asmenims.

4. Kai bylos nagrinėjimas atidedamas dėl to, kad būtina išreikalauti naujų įrodymų, teismas nutartyje nustato jų pateikimo terminą.

5. Atidėdamas bylos nagrinėjimą, teismas gali apklausti atvykusius liudytojus, jeigu visiems proceso dalyviams apie posėdį buvo pranešta.

79¹ straipsnis. Ginčo perdavimas spręsti teisminės mediacijos būdu

1. Ginčo šalių prašymu arba sutikimu, laikantis šio įstatymo ir Teisėjų tarybos nustatytos tvarkos, gali būti vykdoma teisminė mediacija. Teisminė mediacija gali būti

vykdoma tik dėl tokio administracinio ginčo, dėl kurio pagal įstatymus leidžiama ginčo šalims sudaryti taikos sutartį.

2. Ginčo šalims teisminės mediacijos paslaugos teikiamos nemokamai.

3. Ginčo perdavimą spręsti teisminės mediacijos būdu gali inicijuoti administracinę bylą nagrinėjantis teismas arba bet kuri ginčo šalis. Ginčas perduodamas spręsti teisminės mediacijos būdu administracinę bylą nagrinėjančio teismo nutartimi, kai teismas išaiškina šalims teisminės mediacijos esmę, yra gautas ginčo šalių sutikimas arba prašymas perduoti ginčą spręsti teisminės mediacijos būdu.

4. Teisminę mediaciją gali vykdyti mediatoriai, kurie yra teisėjai, įrašyti į Lietuvos Respublikos mediatorių sąrašą. Teisėjas, nagrinėdamas administracinę bylą, šalių sutikimu gali nuspręsti pats vykdyti mediaciją, o kai bylą nagrinėja teisėjų kolegija, teisėjų kolegija gali paskirti vieną iš kolegijos narių vykdyti mediaciją, jei jis yra mediatorius, arba parinkti ir skirti kitą mediatorių, kuris yra teisėjas, pagal galimybes atsižvelgęs (atsižvelgusi) į abiejų šalių suderintą nuomonę dėl mediatoriaus, kuris yra teisėjas, kandidatūros. Mediatorius skiriamas tik gavus jo rašytinį sutikimą. Ginčo šalių prašymu ar sutikimu gali būti skiriami keli mediatoriai.

5. Šio straipsnio 3 dalyje nurodyta nutartimi bylos nagrinėjimas atidedamas ir nustatomas tikslus kito teismo posėdžio laikas. Iki jo teisminė mediacija turi būti baigta vykdyti. Mediatoriaus teikimu terminas, kuriam buvo atidėtas bylos nagrinėjimas, gali būti pratęstas administracinę bylą nagrinėjančio teisėjo (teisėjų kolegijos) nutartimi. Šiuo atveju nustatomas naujas tikslus kito teismo posėdžio laikas.

6. Mediatorius, paskirtas vykdyti teisminę mediaciją, per penkias darbo dienas nuo paskyrimo privalo susikurti mediatoriaus paskyrą Lietuvos teismų informacinės sistemos Viešųjų elektroninių paslaugų posistemėje.

7. Mediatorius skiriamas vykdyti teisminę mediaciją Teisminės mediacijos taisyklių, patvirtintų Teisėjų tarybos, nustatyta tvarka. Jeigu teisminę mediaciją vykdys administracinę bylą nagrinėjantis teisėjas (teisėjų kolegijos narys), jo sutikimas vykdyti teisminę mediaciją įforminamas nutartimi. Prieš duodamas sutikimą vykdyti teisminę mediaciją, mediatorius turi teisę gauti informaciją apie ginčo esmę, bylos šalis, bylos kategoriją.

8. Mediatorius turi nusišalinti nuo ginčo sprendimo teisminės mediacijos būdu, jeigu egzistuoja šio įstatymo 44 straipsnio 2 dalies 1–4 punktuose nurodyti pagrindai.

9. Paskirtam mediatoriui teisminės mediacijos laikotarpiu sudaromos sąlygos susipažinti su administracine byla arba mediatoriaus prašymu administracinė byla jam perduodama pasirašytinai. Mediatorius iki teismo nutartyje nustatyto administracinės bylos posėdžio laiko privalo grąžinti administracinę bylą teisėjui (teisėjų kolegijai).

10. Teisminės mediacijos metu gali dalyvauti tik ginčo šalys, jų atstovai ir mediatorius. Ginčo šalių prašymu arba sutikimu teisminės mediacijos metu gali dalyvauti ir kiti asmenys.

11. Teismai turi skirti patalpas teisminei mediacijai vykdyti. Ginčo šalių ir mediatoriaus susitarimu teisminė mediacija gali būti vykdoma ir kitose patalpose. Teisminės mediacijos metu gali būti naudojamos informacinės ir elektroninių ryšių technologijos.

12. Bet kuri ginčo šalis gali pasitraukti iš teisminės mediacijos, nenurodydama pasitraukimo priežasčių. Tai neužkerta kelio ginčo šalims pakartotinai prašyti perduoti ginčą spręsti teisminės mediacijos būdu.

Papildyta straipsniu:

Nr. [XII-2399](#), 2016-06-02, paskelbta TAR 2016-06-15, i. k. 2016-16849

79² straipsnis. Mediatoriaus skyrimas, nusišalinimas, susipažinimas su bylos medžiaga

1. Mediatorius skiriamas vykdyti teisminę mediaciją Mediacijos įstatymo nustatyta tvarka. Jeigu teisminę mediaciją vykdys administracinę bylą nagrinėjantis teisėjas ar administracinę bylą nagrinėjančios teisėjų kolegijos narys, jo sutikimas vykdyti teisminę mediaciją įforminamas nutartimi. Prieš duodamas sutikimą vykdyti teisminę mediaciją, mediatorius turi teisę gauti šio įstatymo 79¹ straipsnio 3 dalyje nurodytą informaciją apie ginčo esmę, proceso šalis, bylos kategoriją.

2. Mediatorius turi nusišalinti nuo ginčo sprendimo teisminės mediacijos būdu šio įstatymo 44 straipsnio 2 dalies 1, 2, 3 ir 4 punktuose nurodytais pagrindais. Be to, mediatorius turi nusišalinti, jeigu:

1) jis pats arba institucija ar įstaiga, su kuria jis susijęs tarnybos (darbo) santykiais, dalyvavo priimant šioje byloje skundžiamą individualų administracinį aktą arba šioje byloje skundžiami jo, institucijos ar įstaigos, su kuria jis susijęs tarnybos (darbo) santykiais, veiksmai (neveikimas) ar vilkinimas atlikti veiksmus;

2) jis pats arba institucija ar įstaiga, su kuria jis susijęs tarnybos (darbo) santykiais, nagrinėjo šią bylą ne teismo tvarka ar vykdė administracinę procedūrą dėl šioje byloje skundžiamo individualaus administracinio akto, veiksmų (neveikimo) ar vilkinimo atlikti veiksmus.

3. Paskirtam mediatoriui teisminės mediacijos laikotarpiu sudaromos sąlygos susipažinti su byla arba mediatoriaus prašymu byla jam perduodama pasirašytinai. Mediatorius iki teismo nutartyje nustatyto teismo posėdžio, kuriame bus nagrinėjama byla, laiko privalo grąžinti bylą teismui.

Papildyta straipsniu:

Nr. [XII-2399](#), 2016-06-02, paskelbta TAR 2016-06-15, i. k. 2016-16849

80 straipsnis. Visapusiškas ir objektyvus bylos aplinkybių ištyrimas, administracinės bylos nagrinėjimo ribos

1. Teisėjai, nagrinėdami administracines bylas, privalo aktyviai dalyvauti tiriant įrodymus, nustatant visas bylai svarbias aplinkybes ir visapusiškai, objektyviai jas iširti.

2. Administracinis teismas negali peržengti pareikšto skundo (prašymo, pareiškimo) reikalavimo ribų, išskyrus atvejus, kai to reikalauja viešasis interesas arba kai neperžengus skundo (prašymo, pareiškimo) reikalavimo ribų būtų reikšmingai pažeistos valstybės, savivaldybės ir asmenų teisės bei įstatymų saugomi interesai. Administracinis teismas nėra saistomas pareikšto reikalavimo formuluotės.

81 straipsnis. Teismo posėdžio tvarka

1. Teismui įeinant, teismo tvarkdarys ar teismo posėdžio sekretorius (jeigu jis yra) paskelbia: „Teismas eina, prašom stoti.“ Visi esantieji posėdžių salėje atsistoja, paskui posėdžio pirmininko kvietimu sėda į savo vietas.

2. Teismo posėdį pradeda posėdžio pirmininkas ir praneša, kokia byla bus nagrinėjama.

3. Pranešama, kas atvyko į teismo posėdį. Teismas nustato atvykusiųjų tapatybę, patikrina pareigūnų ir atstovų įgaliojimus. Jeigu kas nors iš proceso šalių (jų atstovų) neatvyksta, informuojama, ar jiems buvo tinkamai pranešta apie posėdžio vietą ir laiką, o teismas nusprendžia, ar galima be jų nagrinėti bylą.

4. Teismo posėdžio pirmininkas paskelbia teismo sudėtį, praneša, kas yra teismo posėdžių sekretorius (jeigu jis yra), kas yra specialistas, ekspertas, vertėjas, ir išaiškina proceso dalyviams jų teisę pareikšti nušalinimus, taip pat kitas procesines jų teises ir pareigas, jeigu jos nebuvo išaiškintos anksčiau.

5. Jeigu teismo posėdyje dalyvauja vertėjas, specialistas ar ekspertas, posėdžio pirmininkas išaiškina jų pareigas ir administracinę bei baudžiamąją atsakomybę už žinomai melagingą vertimą ar žinomai melagingos išvados davimą. Dėl to iš vertėjo, specialisto ar eksperto paimamas rašytinis pasižadėjimas. Teismas taip pat išsprendžia proceso šalių (jų atstovų) prašymus. Iš posėdžių salės pašalinami iki apklausos atvykę liudytojai.

6. Bylos nagrinėjimas iš esmės pradedamas teisėjo pranešimu, kuriame nurodomas ginčo dalykas, pagrindai, ginčo ribos ir kitos esminės bylos aplinkybės. Po to žodis suteikiamas pareiškėjui (pareiškėjams), atsakovui (atsakovams), trečiajam suinteresuotam asmeniui (asmenims) ir (ar) jų atstovams. Kalbėjimo trukmė neribojama, tačiau teismo posėdžio pirmininkas gali įspėti kurią nors iš proceso šalių ar jų atstovų, jeigu šie nukrypsta

nuo bylos esmės. Proceso šalims (jų atstovams) gali būti užduodami klausimai: pirma klausimus užduoda teisėjas (teisėjai), po to – kitos proceso šalys (jų atstovai). Po proceso šalių pasisakymų ištiriami kiti įrodymai: išklausomi liudytojų parodymai, specialistų paaiškinimai ir ekspertų išvados, apžiūrimi daiktiniai įrodymai, peržiūrimos nuotraukos, vaizdo įrašai, išklausomi garso įrašai. Byloje esantys procesiniai dokumentai, įteikti šio įstatymo nustatyta tvarka, teismo posėdžio metu neskelbiami, išskyrus atvejus, kai bent vienas iš proceso dalyvių prašo juos paskelbti. Prieš liudytojui duodant parodymus, posėdžio pirmininkas nustato jo asmens tapatybę, išaiškina liudytojo teises ir pareigas ir įspėja jį dėl atsakomybės už atsisakymą ar vengimą duoti parodymus ir už žinomai melagingus parodymus. Iš liudytojo paimamas pasižadėjimas. Prieš baigiant bylos nagrinėjimą iš esmės, išsprendžiami nauji proceso šalių prašymai.

7. Teismas, matydamas, kad bylos nagrinėjimo teisme metu ginčo šalys linkusios abipusėmis nuolaidomis išspręsti ginčą taikiai, pasiūlo ginčo šalims sudaryti taikos sutartį. Jeigu taikos sutarties sudaryti nepavyksta, teismas turi teisę tęsti žodinį bylos nagrinėjimą ir išspręsti bylą iš esmės.

8. Baigiamosios kalbos susideda iš pareiškėjo (pareiškėjų), atsakovo (atsakovų), trečiojo suinteresuoto asmens (asmenų) ar jų atstovų pasisakymų su konkrečiais galutiniais skundo (prašymo, pareiškimo) reikalavimais ir atsikirtimais į jį. Kalbėjimo trukmė neribojama, tačiau teismo posėdžio pirmininkas gali įspėti kurią nors iš proceso šalių ar jų atstovų, jeigu šie nukrypsta nuo bylos esmės. Pasisakiusios proceso šalys (jų atstovai) dar kartą gali pasinaudoti replikos teise. Po baigiamųjų kalbų teismas išeina į pasitarimų kambarį priimti sprendimo (nutarties). Apie tai posėdžio pirmininkas paskelbia esantiems posėdžių salėje.

9. Teismas, baigiamųjų kalbų metu arba po jų iki sprendimo priėmimo pripažinęs, kad reikia nustatyti naujas aplinkybes, turinčias reikšmės bylai, arba ištirti naujus įrodymus, priima nutartį atnaujinti bylos nagrinėjimą iš esmės. Baigus nagrinėti bylą iš esmės, baigiamosios kalbos vyksta bendra tvarka.

82 straipsnis. Teismo posėdžio eigos fiksavimas

1. Teismo posėdžio eiga fiksuojama darant teismo posėdžio garso įrašą, išskyrus šiame įstatyme nustatytus atvejus.

2. Reikalavimus teismo posėdžio garso įrašams, daromiems teismo posėdžio eigai fiksuoti, nustato teisingumo ministras.

3. Teismo posėdžio eigos fiksavimą organizuoja teismo posėdžio pirmininkas.

4. Proceso šalys turi teisę susipažinti su teismo posėdžio garso įrašu, taip pat atlygintinai gauti šio įrašo skaitmeninę kopiją.

5. Jeigu darant teismo posėdžio garso įrašą dėl techninių priežasčių nepavyksta tinkamai užfiksuoti teismo posėdžio ar jo dalies eigos, bylą nagrinėjantis teismas proceso šalies prašymu arba savo iniciatyva priima nutartį pakartoti procesinį veiksmą, kurio nepavyko užfiksuoti garso įrašu. Dalyvaujantiems teismo posėdyje asmenims apie numatomą pakartoti procesinį veiksmą pranešama šio įstatymo nustatyta tvarka.

83 straipsnis. Administracinę bylą nagrinėjančio teismo teisė skirti baudas

1. Administracinę bylą nagrinėjantis teisėjas ar teismas turi teisę skirti baudas, jeigu:

1) nustatytu laiku be pateisinamų priežasčių pareigūnai ir asmenys neįvykdo teisėjo ar teismo reikalavimų pateikti atsiliepimą į skundą (prašymą, pareiškimą), dokumentus ar kitą medžiagą, taip pat už kitų teisėjo (teismo) reikalavimų, susijusių su bylos nagrinėjimu, nevykdymą;

2) liudytojas, specialistas ar ekspertas be pateisinamų priežasčių neatvyksta pas bylą posėdžiui rengiantį teisėją ar į teismo posėdį;

3) dalyvaujantys teismo posėdyje asmenys po įspėjimo vėl kalba be eilės, užgaulioja kitus dalyvaujančius teismo posėdyje asmenis ar teismą;

4) posėdžių salėje esantys asmenys pažeidžia tvarką, neklauso posėdžio pirmininko reikalavimų laikytis tvarkos;

5) asmuo piktnaudžiauja nušalinimo teise;

6) asmuo piktnaudžiauja administraciniu procesu. Piktnaudžiavimu administraciniu procesu administracinis teismas gali pripažinti akivaizdžiai nepagrįsto procesinio dokumento pateikimą, objektyviai nesąžiningą veikimą ar neveikimą, nukreiptą prieš ekonomišką, operatyvų ir teisingą bylos išnagrinėjimą ar išsprendimą.

2. Administracinę bylą nagrinėjantis teismas turi teisę skirti baudą fiziniams ir juridiniams asmenims, jų atstovams iki 300 eurų, o pareigūnams ar institucijų ir įstaigų atstovams – iki 600 eurų už kiekvieną pažeidimo atvejį, išskyrus šio straipsnio 1 dalies 5 punkte nustatytą atvejį. Nušalinimo teise piktnaudžiaujančiam asmeniui teismas turi teisę skirti iki 1 500 eurų baudą. Dėl pirmosios instancijos teismo nutarties skirti baudą gali būti duodamas atskiras skundas.

TREČIASIS SKIRSNIS

TEISMO SPRENDIMAI

84 straipsnis. Sprendimo priėmimas

1. Administracinis teismas sprendimą dėl iš esmės išnagrinėtos bylos priima pasitarimų kambaryje teisėjų balsų dauguma. Teisėjai neturi teisės atsisakyti balsuoti arba susilaikyti, taip pat paskelbti nuomonių, pareikštų tarantis pasitarimų kambaryje. Posėdžio pirmininkas balsuoja paskutinis. Priimtą sprendimą pasirašo visi posėdyje dalyvavę teisėjai.

2. Teisėjas, nesutinkantis su daugumos nuomone, gali išdėstyti raštu savo atskirąją nuomonę. Ši viešai neskelbiama, bet pridedama prie bylos.

3. Teismo sprendimas surašomas ir viešai paskelbiamas paprastai tą pačią dieną po bylos išnagrinėjimo. Teismo sprendimas paskelbiamas perskaitant jo įžanginę ir rezoliucinę dalis ir trumpai žodžiu išdėstant sprendimo motyvų esmę. Teismas paprastai neskelbia fizinio asmens kodo, gyvenamosios ar buvimo vietos adreso, duomenų apie asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą, telefono numerio, elektroninio pašto adreso ir kitų kontaktinių duomenų, gimimo datos ir vietos, šeiminės padėties, darbovietės ir einamų pareigų, transporto priemonės valstybinio numerio, kredito įstaigos sąskaitos numerio, unikalaus nekilnojamojo ar kito registruotino turto numerio, šio turto buvimo vietos tikslaus adreso, duomenų, sudarančių bylos medžiagą, teismo pripažintą nevieša, taip pat ypatingų asmens duomenų. Visi posėdžių salėje esantys asmenys skelbiamą teismo sprendimą išklauso stovėdami. Išimtiniais atvejais teismas gali leisti skelbiamą teismo sprendimą išklausyti sėdint.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XII-2655](#), 2016-09-27, paskelbta TAR 2016-10-06, i. k. 2016-24695

Nr. [XIII-609](#), 2017-07-04, paskelbta TAR 2017-07-19, i. k. 2017-12430

4. Kai atsakovas pareiškėjo reikalavimus pripažįsta visiškai, teismas sprendime gali surašyti sutrumpintus motyvus, nurodydamas: teismo nustatytas aplinkybes, įrodymus, kuriais grindžiamos teismo išvados, įstatymus, kuriais teismas vadovavosi.

5. Teismas, išnagrinėjęs bylą, gali atidėti teismo sprendimo priėmimą ir paskelbimą ne ilgiau kaip dvidešimčiai darbo dienų, o išnagrinėjęs bylą dėl norminio administracinio akto teisėtumo, – ne ilgiau kaip vienam mėnesiui. Dėl svarbių priežasčių administracinę bylą nagrinėjančio teisėjo ar administracinę bylą nagrinėjančios teisėjų kolegijos nario (narių) motyvuotu prašymu teismo pirmininkas ar jo paskirtas teisėjas motyvuota nutartimi gali pratęsti šiuos terminus ne ilgiau kaip dešimčiai darbo dienų. Kai suserga ar dėl kitų objektyvių priežasčių procese negali dalyvauti bylą nagrinėjantis teisėjas ar visi bylą nagrinėjančios teisėjų kolegijos nariai, teismo pirmininkas ar jo paskirtas teisėjas arba kai suserga ar dėl kitų objektyvių priežasčių procese negali dalyvauti vienas ar keli bylą nagrinėjančios teisėjų kolegijos nariai, likę (dalyvaujantys) teisėjų kolegijos nariai (likęs (dalyvaujantis) teisėjų kolegijos narys) nutartimi gali pratęsti šį terminą iki objektyvių priežasčių išnykimo. Jeigu objektyvios priežastys, dėl kurių buvo pratęstas teismo sprendimo priėmimo ir paskelbimo terminas, neišnyksta per protingą laiką, teismo pirmininkas ar jo

paskirtas teisėjas paskiria naujos sudėties bylą nagrinėjantį teismą ir nustato bylos nagrinėjimo datą. Apie teismo sprendimo paskelbimo laiką ir vietą pranešama proceso šalims. Kol rengiamas teismo sprendimas, kolegijos teisėjai gali nagrinėti kitas bylas. Teismo sprendimą, kurio priėmimas ir paskelbimas buvo atidėtas, gali paskelbti vienas iš bylą nagrinėjusių teisėjų, kitiems kolegijos teisėjams nedalyvaujant.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XII-2655](#), 2016-09-27, paskelbta TAR 2016-10-06, i. k. 2016-24695

Nr. [XIII-1833](#), 2018-12-20, paskelbta TAR 2018-12-28, i. k. 2018-21854

6. Kai teismo sprendimo priėmimas ir paskelbimas buvo atidėtas šio straipsnio 5 dalyje nustatyta tvarka ir nė vienas iš proceso dalyvių neatvyko į teismo sprendimo paskelbimą, sprendimo paskelbimui yra prilyginamas bylą išnagrinėjusio teisėjo (teisėjų kolegijos narių) pasirašyto teismo sprendimo pateikimas teismo, o kai teismas sudarytas iš teismo rūmų, – teismo rūmų, į kuriuos paskirti teisėjai ar teisėjas išnagrinėjo bylą, raštinei teismo nurodytą teismo sprendimo paskelbimo dieną.

Papildyta straipsnio dalimi:

Nr. [XII-2399](#), 2016-06-02, paskelbta TAR 2016-06-15, i. k. 2016-16849

7. Administracinio teismo sprendimas priimamas ir paskelbiamas Lietuvos Respublikos vardu.

Straipsnio dalies numeracijos pakeitimas:

Nr. [XII-2655](#), 2016-09-27, paskelbta TAR 2016-10-06, i. k. 2016-24695

85 straipsnis. Teismo sprendimo įvykdymo atidėjimas ar išdėstymas

Teismo sprendimo įvykdymo atidėjimo ar išdėstymo klausimas sprendžiamas vadovaujantis Civilinio proceso kodekso normomis.

86 straipsnis. Sprendimo teisėtumas ir pagrįstumas

1. Teismo sprendimas turi būti teisėtas ir pagrįstas.

2. Priimdamas sprendimą, administracinis teismas įvertina teismo posėdyje ištirtus įrodymus, konstatuoja, kurios aplinkybės, turinčios bylai esminės reikšmės, yra nustatytos ir kurios nenustatytos, kuris įstatymas turi būti taikomas šioje byloje ir ar skundas (prašymas, pareiškimas) yra tenkintinas. Skundas (prašymas, pareiškimas) gali būti tenkinamas visiškai ar iš dalies.

3. Teismo sprendime turi būti atsakyta į visus pareiškėjo pareikštus pagrindinius reikalavimus.

4. Teismo sprendimas negali būti pagrįstas vien tik liudytojų, kurių konfidencialumas yra užtikrintas, parodymais.

Papildyta straipsnio dalimi:

Nr. [XII-2399](#), 2016-06-02, paskelbta TAR 2016-06-15, i. k. 2016-16849

87 straipsnis. Sprendimo turinys

1. Teismo sprendimas susideda iš įžanginės, aprašomosios, motyvuojamosios ir rezoliucinės dalių.

2. Įžanginėje sprendimo dalyje nurodoma:

- 1) sprendimo priėmimo laikas ir vieta;
- 2) sprendimą priėmusio teismo pavadinimas;
- 3) teismo sudėtis, teismo posėdžio sekretorius (jeigu jis dalyvavo nagrinėjant bylą), proceso šalys, kiti proceso dalyviai;
- 4) ginčo dalykas.

3. Aprašomojoje sprendimo dalyje nurodoma:

- 1) pareiškėjo reikalavimai;
- 2) atsakovo atsikirtimai;
- 3) kitų proceso dalyvių paaiškinimai.

4. Motyvuojamojoje sprendimo dalyje nurodoma:

- 1) teismo nustatytos bylos aplinkybės;
- 2) įrodymai, kuriais grindžiamos teismo išvados;
- 3) argumentai, dėl kurių teismas atmeta kuriuos nors įrodymus;
- 4) įstatymai, kuriais teismas vadovavosi, nuorodos į konkrečias normas, kurios buvo taikomos.

5. Rezoliucinėje sprendimo dalyje nurodoma:

- 1) teismo išvada prašymą patenkinti visiškai ar iš dalies, kartu išdėstant patenkinto reikalavimo turinį, arba prašymą atmesti;
- 2) teismo išlaidų paskirstymas;
- 3) sprendimo apskundimo terminas ir tvarka.

88 straipsnis. Sprendimų rūšys

Išnagrinėjęs bylą, administracinis teismas priima vieną iš šių sprendimų:

- 1) atmesti skundą (prašymą, pareiškimą) kaip nepagrįstą;
- 2) patenkinti skundą (prašymą, pareiškimą) ir panaikinti skundžiamą teisės aktą (ar jo dalį) arba įpareigoti jį priėmusį viešojo administravimo subjektą pašalinti padarytą pažeidimą ar įvykdyti kitokį teismo patvarkymą;
- 3) patenkinti skundą (prašymą, pareiškimą) ir įpareigoti savivaldybių administravimo subjektą įgyvendinti įstatymą, vykdyti Vyriausybės nutarimą ar kitą teisės aktą;

4) patenkinti skundą (prašymą, pareiškimą) ir išspręsti ginčą kitu įstatymų nustatytu būdu;

5) patenkinti skundą (prašymą, pareiškimą) ir priteisti atlyginti žalą, atsiradusią dėl viešojo administravimo subjektų neteisėtų veiksmų (Civilinio kodekso 6.271 straipsnis).

89 straipsnis. Sprendimai, kurie galėtų turėti įtakos finansų įstaigų finansinio stabilumo ir patikimumo stiprinimo priemonių veiksmingumui

Kiti įstatymai gali nustatyti atvejus, kada teismo sprendimai, kurie galėtų turėti įtakos finansų įstaigų finansinio stabilumo ir patikimumo stiprinimo priemonių veiksmingumui, priimami tik dėl žalos priteisimo.

90 straipsnis. Dalinis sprendimas

1. Daliniu sprendimu galutinai išsprendžiama tik dalis ginčo. Dalinis sprendimas gali būti priimamas tada, kai byloje yra pareikšti keli reikalavimai ir surinktų įrodymų pakanka, kad teismas priimtų sprendimą vieno ar kelių iš byloje pareiktų reikalavimų ar reikalavimo dalies pagrįstumo klausimu. Dalinis sprendimas yra galutinis sprendimas toje ginčo dalyje.

2. Apskundus dalinį sprendimą, dėl kitų reikalavimų ar reikalavimo dalies byla nagrinėjama toliau.

91 straipsnis. Skundžiamų teisės aktų panaikinimo pagrindai

1. Skundžiamas teisės aktas (ar jo dalis) turi būti panaikintas, jeigu jis yra:

- 1) neteisėtas iš esmės, tai yra savo turiniu prieštarauja aukštesnės galios teisės aktams;
- 2) neteisėtas dėl to, kad jį priėmė nekompetentingas viešojo administravimo subjektas;
- 3) neteisėtas dėl to, kad jį priimant buvo pažeistos pagrindinės procedūros, ypač taisyklės, turėjusios užtikrinti objektyvų visų aplinkybių įvertinimą ir sprendimo pagrįstumą.

2. Skundžiamas teisės aktas (ar jo dalis) gali būti panaikintas ir kitais pagrindais, kuriuos administracinis teismas pripažino svarbiais.

92 straipsnis. Sprendimas byloje dėl vilkinimo atlikti veiksmus ar neveikimo

Bylose dėl viešojo administravimo subjekto neveikimo, tai yra pareigų nevykdymo, ar vilkinimo atlikti veiksmus administracinis teismas savo sprendimu gali įpareigoti tą viešojo administravimo subjektą per teismo nustatytą laiką priimti reikiamą teisės aktą arba įvykdyti kitokį teismo patvarkymą.

93 straipsnis. Neteko galios nuo 2018-01-01.

94 straipsnis. Teisės akto panaikinimo teisinės pasekmės

Skundžiamo teisės akto (veiksmo) panaikinimas reiškia, kad konkrečiu atveju atkurama buvusi iki ginčijamo teisės akto (veiksmo) priėmimo padėtis, tai yra atkuriamos pažeistos pareiškėjo teisės ar teisėti interesai, tačiau iki panaikinto teisės akto galiojusio kito teisės akto teisinė galia tokiu atveju savaime neatkuriamą.

95 straipsnis. Teismo sprendimų nuorašų išsiuntimas

Jeigu įstatymas nenustato kitaip, per tris darbo dienas nuo sprendimo paskelbimo dienos proceso šalims, kurios nedalyvavo teismo posėdyje, išsiunčiami administracinio teismo sprendimo patvirtintos kopijos (nuorašai). Rašytiniu prašymu sprendimo patvirtintos kopijos (nuorašai) išsiunčiamos ir posėdyje dalyvavusioms proceso šalims. Šio įstatymo 74 straipsnio 7 dalyje nurodytais atvejais teismo sprendimai siunčiami elektroninių ryšių priemonėmis.

96 straipsnis. Teismo sprendimo klaidų ištaisymas ir sprendimo išaiškinimas

1. Paskelbus byloje sprendimą, priėmęs sprendimą teismas neturi teisės pats jį panaikinti ar pakeisti.

2. Kol sprendimas neįvykdytas, teismas gali savo iniciatyva ar proceso šalių prašymu ištaisyti sprendime aptiktus rašymo apsirikimus ar aiškias aritmetines klaidas. Ištaisymų klausimas išsprendžiamas priimant nutartį, nepranešus proceso šalims. Dėl tokios teismo nutarties gali būti duodamas atskirasis skundas.

3. Kol sprendimas neįvykdytas, proceso šalių prašymu teismas turi teisę išaiškinti savo priimtą sprendimą, tačiau nekeisdamas jo turinio. Sprendimui išaiškinti skiriamas teismo posėdis ir apie tai pranešama proceso šalims. Tačiau šių neatvykimas į posėdį nekliudo išnagrinėti sprendimo išaiškinimo klausimą. Teismo nutartį dėl sprendimo išaiškinimo galima apskųsti atskiruoju skundu.

97 straipsnis. Papildomas sprendimas

1. Teismas, priėmęs byloje sprendimą, gali proceso dalyvių pareiškimu, taip pat savo iniciatyva priimti papildomą sprendimą:

1) jeigu kuris nors reikalavimas, dėl kurio proceso dalyviai pateikė įrodymų ir davė paaiškinimų, sprendime yra neišnagrinėtas;

2) jeigu teismas, išsprendęs teisės klausimą, nenurodė veiksmų, kuriuos atsakovas privalo atlikti arba nuo kurių jis privalo susilaikyti;

3) jeigu teismas neišsprendė bylinėjimosi išlaidų ar jų dalies atlyginimo ar paskirstymo klausimo.

Papildyta straipsnio punktu:

Nr. [XII-2399](#), 2016-06-02, paskelbta TAR 2016-06-15, i. k. 2016-16849

2. Iškelti klausimą dėl papildomo sprendimo priėmimo galima per keturiolika kalendorinių dienų nuo teismo sprendimo priėmimo dienos.

3. Papildomą sprendimą teismas priima, išnagrinėjęs klausimą teismo posėdyje. Proceso dalyviams pranešama apie posėdžio laiką ir vietą. Papildomo sprendimo patvirtintos kopijos (nuorašai) išsiunčiamos proceso šalims, jeigu jos nedalyvavo teismo posėdyje.

4. Papildomas sprendimas gali būti apskūstas apeliacine tvarka per keturiolika kalendorinių dienų nuo jo priėmimo dienos.

5. Dėl teismo nutarties, kuria atmetamas pareiškimas dėl papildomo sprendimo priėmimo, gali būti duodamas atskirasis skundas.

98 straipsnis. Sprendimo įsiteisėjimas

1. Neapskūsti pirmosios instancijos teismo sprendimai įsiteisėja pasibaigus apeliacinio apskundimo terminui.

2. Apskūstas apeliacine tvarka sprendimas, jeigu jis nėra panaikintas, įsiteisėja apeliacine tvarka išnagrinėjus bylą.

3. Teismo sprendimas, priimtas bylą išnagrinėjus apeliacine tvarka, įsiteisėja nuo naujo sprendimo priėmimo dienos.

4. Sprendimui įsiteisėjus, proceso šalys ir kiti proceso dalyviai, taip pat jų teisių perėmėjai nebegali iš naujo pareikšti teisme tų pačių reikalavimų tuo pačiu pagrindu, taip pat kitoje byloje ginčyti teismo nustatytą faktų ir teisinių santykių.

99 straipsnis. Sprendimo vykdymas

1. Įsiteisėjus teismo sprendimui, kuriuo skundas (prašymas, pareiškimas) patenkinamas, jo patvirtinta kopija (nuorašas) nusiunčiama vykdyti viešojo administravimo subjektui ar kitam asmeniui, kurio teisės aktai arba veiksmai (neveikimas) ar vilkinimas atlikti veiksmus buvo apskūsti, arba viešojo administravimo subjektui, kuris byloje atstovavo valstybei (Vyriausybei), taip pat pareiškėjui.

2. Jeigu per penkiolika kalendorinių dienų ar per teismo nustatytą terminą šio straipsnio 1 dalyje nurodytas viešojo administravimo subjektas ar kitas asmuo sprendimo neįvykdo, pareiškėjo prašymu sprendimą priėmęs administracinis teismas išduoda jam vykdomąjį raštą, kartu nuroydamas jį vykdyti antstoliui pagal atsakovo buveinės vietą

Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka. Kai išieškomos pinigų sumos į valstybės biudžetą ar išieškoma žala, atsiradusi dėl viešojo administravimo subjektų neteisėtų veiksmų, taip pat kai išieškomos sumos, susijusios su tarnybiniais teisiniais santykiais ar pensijų mokėjimu, teismas išduoda vykdomąjį raštą išieškotojui be jo prašymo.

3. Vykdomasis raštas išduodamas pasirašytinai arba išsiunčiamas registruotąja pašto siunta, o šio įstatymo 74 straipsnio 7 dalyje nurodytais atvejais siunčiamas elektroninių ryšių priemonėmis. Apie vykdomojo rašto išdavimą pažymima byloje.

4. Neįvykdyti teismo sprendimai dėl žalos atlyginimo, dėl priteistų sumų ir nesumokėtų baudų išieškojimo, taip pat neįvykdytos teismo patvirtintos taikos sutartys vykdomi Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka. Šiais atvejais vykdomieji dokumentai pareiškėjui išduodami teismo sprendimui įsiteisėjus.

5. Šio straipsnio 4 dalyje nurodytų teismo sprendimų ir taikos sutarčių vykdymo metu Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka gali būti sudaromos taikos sutartys. Sudarytos taikos sutartys perduodamos apygardos administraciniam teismui, kurio veiklos teritorijoje yra antstolio kontoros buveinė.

KETVIRTASIS SKIRSNIS

BYLOS NAGRINĖJIMO SUSTABDYMAS, NUTRAUKIMAS IR SKUNDO (PRAŠYMO, PAREIŠKIMO) PALIKIMAS NENAGRINĖTO

100 straipsnis. Bylos nagrinėjimo sustabdymo pagrindai

1. Teismas sustabdo bylos nagrinėjimą šiais atvejais:

1) kai miršta proceso šalimi buvęs asmuo arba pasibaigia juridinis asmuo, jeigu ginčo teisinis santykis leidžia teisių perėmimą;

2) kai proceso šalis netenka veiksnumo;

3) kai negalima nagrinėti tos bylos, iki bus išspręsta kita byla, nagrinėjama civiline, baudžiamąja ar administracine tvarka;

4) kai teismas kreipiasi į Konstitucinį Teismą prašydamas spręsti, ar įstatymas arba kitas teisės aktas, kuris turėtų būti taikomas byloje, atitinka Konstituciją;

5) kai Konstitucinis Teismas yra priėmęs nagrinėti kito teismo nutartyje suformuluotą paklausimą tuo pačiu teisės klausimu ir teismas neturi kitų teisinių argumentų dėl įstatymo arba teisės akto atitikties Konstitucijai ar įstatymams (šiuo atveju teismas bylos į Konstitucinį Teismą nesiunčia);

6) kai kreipiamasi į administracinę teisimą prašant ištirti norminio administracinio teisės akto teisėtumą arba kai pats administracinis teismas, nagrinėdamas konkrečią bylą, nusprendžia ištirti norminio administracinio teisės akto teisėtumą;

7) kai teismas paskiria ekspertizę;

8) kai teismas pripažįsta, kad būtina gauti bylai reikalingus įrodymus (dokumentus) iš užsienio valstybės;

9) kai teismas kreipiasi į kompetentingą Europos Sąjungos teisminę instituciją prašydamas prejudicinio sprendimo Europos Sąjungos teisės aktų aiškinimo ar galiojimo klausimu;

10) kai nagrinėjant bylą, kurioje bankui ar Centrinei kredito unijai pareikšti turtiniai reikalavimai, paaiškėja, kad bankui ar Centrinei kredito unijai yra paskelbtas veiklos apribojimas (moratoriumas);

11) kai teismo nutartis dėl grupės skundo priėmimo apskundžiama atskiruoju skundu;

Papildyta straipsnio punktu:

Nr. [XII-2399](#), 2016-06-02, paskelbta TAR 2016-06-15, i. k. 2016-16849

12) šio įstatymo 128 straipsnio 4 dalyje nurodytu atveju;

Straipsnio punkto numeracijos pakeitimas:

Nr. [XIII-460](#), 2017-06-20, paskelbta TAR 2017-06-27, i. k. 2017-10818

13) kitais atvejais, kai teismas pripažįsta, kad bylos nagrinėjimą sustabdyti yra būtina.

Straipsnio punkto numeracijos pakeitimas:

Nr. [XIII-460](#), 2017-06-20, paskelbta TAR 2017-06-27, i. k. 2017-10818

2. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas sustabdo bylą, kai kreipiasi į Europos Žmogaus Teisių Teismą su prašymu pateikti konsultacinę išvadą dėl principinių klausimų, susijusių su Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje ar jos protokoluose apibrėžtų teisių ir laisvių aiškinimu ar taikymu.

TAR pastaba. 100 straipsnio 2 dalis įsigalioja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos protokolo Nr. 16 įsigaliojimo Lietuvos Respublikai dieną (2018-08-01).

3. Dėl teismo nutarties sustabdyti bylos nagrinėjimą, išskyrus nutartį sustabdyti bylos nagrinėjimą dėl kreipimosi į Konstitucinį Teismą (šio straipsnio 1 dalies 4 ar 5 punkte nurodytu atveju), administracinę teisimą ar kompetentingą Europos Sąjungos teisminę instituciją arba nutartį pradėti norminio administracinio teisės akto teisėtumo tyrimą, gali būti duodamas atskiras skundas.

101 straipsnis. Bylos nagrinėjimo sustabdymo terminai

Bylos nagrinėjimas sustabdomas:

1) šio įstatymo 100 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose nurodytais atvejais – iki paaiškės mirusio asmens ar pasibaigusio juridinio asmens teisių perėmėjas arba iki neveiksniam tam tikroje srityje asmeniui bus paskirtas atstovas pagal įstatymą;

2) šio įstatymo 100 straipsnio 1 dalies 3 punkte nurodytais atvejais – iki įsiteisės teismo sprendimas, nuosprendis, nutarimas ar nutartis;

3) šio įstatymo 100 straipsnio 1 dalies 4, 5, 6, 7 ir 8 punktuose nurodytais atvejais – iki Konstitucinis Teismas ar administracinis teismas išnagrinės bylą ar iki bus atlikta ekspertizė arba gauti įrodymai iš užsienio valstybės;

4) šio įstatymo 100 straipsnio 1 dalies 9 punkte nurodytu atveju – iki bus gautas kompetentingos Europos Sąjungos teisminės institucijos prejudicinis sprendimas;

5) šio įstatymo 100 straipsnio 1 dalies 10 punkte nurodytu atveju – iki banko ar Centrinės kredito unijos veiklos apribojimo (moratoriumo) taikymo pabaigos;

6) šio įstatymo 100 straipsnio 2 dalyje nurodytu atveju – iki bus gauta Europos Žmogaus Teisių Teismo konsultacinė išvada;

TAR pastaba. 101 straipsnio 6 punktą įsigalioja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos protokolo Nr. 16 įsigaliojimo Lietuvos Respublikai dieną (2018-08-01).

7) šio įstatymo 100 straipsnio 1 dalies 11 punkte nurodytu atveju – iki bus išnagrinėtas atskirasis skundas;

Papildyta straipsnio punktu:

Nr. [XII-2399](#), 2016-06-02, paskelbta TAR 2016-06-15, i. k. 2016-16849

8) šio įstatymo 100 straipsnio 1 dalies 12 ir 13 punktuose nurodytais atvejais – iki bus pašalintos aplinkybės, dėl kurių buvo sustabdytas bylos nagrinėjimas.

Straipsnio punkto pakeitimai:

Nr. [XIII-460](#), 2017-06-20, paskelbta TAR 2017-06-27, i. k. 2017-10818

102 straipsnis. Bylos nagrinėjimo atnaujinimas

Bylos nagrinėjimas atnaujinamas pašalinus aplinkybes ar išnykus aplinkybėms, dėl kurių jis buvo sustabdytas, proceso dalyvių pareiškimu ar teismo iniciatyva. Dėl bylos nagrinėjimo atnaujinimo teismas ar teisėjas rašytinio proceso tvarka priima nutartį. Atnaujinus bylos nagrinėjimą, byla nagrinėjama pagal šio įstatymo nustatytas bendrąsias taisykles.

103 straipsnis. Bylos nutraukimo pagrindai

Teismas nutraukia bylą:

1) jeigu byla nepriskirtina administracinių teismų kompetencijai, išskyrus atvejus, kai byla teisinga bendrosios kompetencijos teismui;

2) jeigu yra įsiteisėjęs teismo sprendimas, priimtas dėl ginčo tarp tų pačių ginčo šalių, dėl to paties dalyko ir tuo pačiu pagrindu, arba teismo nutartis priimti pareiškėjo skundo (prašymo, pareiškimo) atsisakymą ar patvirtinti ginčo šalių taikos sutartį;

3) jeigu yra priimtas Lietuvos administracinių ginčų komisijos, jos teritorinio padalinio sprendimas, kuriuo išspręstas ginčas tarp tų pačių ginčo šalių, dėl to paties dalyko ir tuo pačiu pagrindu, arba Lietuvos administracinių ginčų komisijos, jos teritorinio padalinio sprendimas patvirtinti ginčo šalių taikos sutartį ir šis sprendimas nebuvo apskūstas per įstatymuose nustatytą terminą;

4) jeigu pareiškėjas atsisakė skundo (prašymo, pareiškimo), išskyrus šio įstatymo 55 straipsnio 2 dalyje nurodytus atvejus;

5) jeigu yra teismo patvirtinta ginčo šalių sudaryta taikos sutartis;

6) jeigu mirus asmeniui, kuris buvo pareiškėjas, ginčo teisinis santykis neleidžia perimti teisių;

7) jeigu likvidavus juridinį asmenį, kuris buvo pareiškėjas, ginčo teisinis santykis neleidžia perimti teisių;

8) jeigu paaiškėja, kad skundas (prašymas, pareiškimas) buvo priimtas praleidus nustatytus skundo (prašymo, pareiškimo) padavimo terminus, o pareiškėjas neprašė termino atnaujinti arba teismas atmetė tokį prašymą;

9) jeigu paaiškėja, kad praleistas terminas skundui (prašymui, pareiškimui) paduoti buvo atnaujintas be pagrindo;

10) jeigu pareiškėjas nesilaikė tos kategorijos byloms nustatytos išankstinio bylos nagrinėjimo ne per teismą tvarkos ir nebegalima šia tvarka pasinaudoti;

11) jeigu panaikinamas teismo įsakymas dėl to, kad skolininkas per šio įstatymo 131⁵ straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatytą terminą įvykdė teismo įsakymą ir raštu pateikė tai patvirtinančius dokumentus.

Papildyta straipsnio punktu:

Nr. [XII-2399](#), 2016-06-02, paskelbta TAR 2016-06-15, i. k. 2016-16849

104 straipsnis. Bylos nutraukimo tvarka ir pasekmės

1. Byla nutraukiama teismo nutartimi. Jeigu byla nutraukiama dėl jos nepriskirtinumo teismų kompetencijai, teismas privalo nurodyti, į kurią instituciją pareiškėjas turi kreiptis.

2. Dėl teismo nutarties nutraukti bylą gali būti duodamas atskirasis skundas.

3. Bylą nutraukus, vėl kreiptis į teismą dėl ginčo tarp tų pačių ginčo šalių, dėl to paties dalyko ir tuo pačiu pagrindu neleidžiama.

4. Teismas išaiškina pareiškėjui skundo (prašymo, pareiškimo) atsisakymo pasekmes, išskyrus atvejus, kai pareiškimas dėl atsisakymo buvo gautas paštu ar perduotas per kitus asmenis.

105 straipsnis. Skundo (prašymo, pareiškimo) palikimo nenagrinėto pagrindai

Teismas skundą (prašymą, pareiškimą) palieka nenagrinėtą:

1) jeigu suinteresuotas asmuo, kreipęsis į teismą, nesilaikė tos kategorijos byloms nustatytos išankstinio bylos nagrinėjimo ne per teismą tvarkos ir dar galima pasinaudoti ta tvarka;

2) jeigu skundą (prašymą, pareiškimą) padavė neveiksnius tam tikroje srityje asmuo;

3) jeigu skundą (prašymą, pareiškimą) suinteresuoto asmens vardu padavė neįgaliotas vesti bylą asmuo;

4) jeigu teisme nagrinėjamas administracinis ginčas tarp tų pačių ginčo šalių, dėl to paties dalyko ir tuo pačiu pagrindu;

5) jeigu į posėdį neatvyko pareiškėjas, o teismas nelaiko esant galima išspręsti bylą pagal esančią byloje medžiagą, kai apie tai pareiškėjui buvo pranešta;

6) jeigu bylos nagrinėjimo pirmosios instancijos teisme metu paaiškėja, kad skundas (prašymas, pareiškimas) neatitinka jo turiniui keliamų reikalavimų arba kad nesumokėtas žyminis mokestis. Šiuo pagrindu skundas (prašymas, pareiškimas) gali būti paliekamas nenagrinėtas tik tuo atveju, jeigu pareiškėjas per teismo nustatytą terminą trūkumų nepašalina;

7) šio įstatymo 126³ straipsnyje nurodytu atveju;

Papildyta straipsnio punktu:

Nr. [XII-2399](#), 2016-06-02, paskelbta TAR 2016-06-15, i. k. 2016-16849

8) šio įstatymo 130 straipsnio 2 dalyje nurodytu atveju.

Straipsnio punkto numeracijos pakeitimas:

Nr. [XIII-460](#), 2017-06-20, paskelbta TAR 2017-06-27, i. k. 2017-10818

106 straipsnis. Skundo (prašymo, pareiškimo) palikimo nenagrinėto tvarka ir pasekmės

1. Tais atvejais, kada skundas (prašymas, pareiškimas) paliekamas nenagrinėtas, byla užbaigiama teismo nutartimi. Šioje nutartyje teismas privalo nurodyti, kaip pašalinti aplinkybes, nurodytas šio įstatymo 105 straipsnio 1, 2 ir 3 punktuose, kliudančias nagrinėti bylą.

2. Pašalinus sąlygas, kurios buvo pagrindas skundą (prašymą, pareiškimą) palikti nenagrinėtą, suinteresuotas asmuo turi teisę vėl kreiptis į teismą su skundu (prašymu, pareiškimu) bendra tvarka.

3. Dėl teismo nutarties palikti skundą (prašymą, pareiškimą) nenagrinėtą gali būti duodamas atskirasis skundas.

PENKTASIS SKIRSNIS

TEISMO NUTARTIS

107 straipsnis. Nutarties priėmimas

1. Pirmosios instancijos teismas atskirais klausimais, kurių byla neišsprendžia iš esmės, priima nutartis.

2. Teismas priima nutartis pasitarimų kambaryje šio įstatymo nustatyta tvarka. Jas pasirašo visi posėdyje dalyvavę teisėjai.

3. Išsprendęs nesudėtingus klausimus, teismas gali priimti nutartį pasitaręs vietoje, neišeidamas į pasitarimų kambarį.

4. Atskirais atvejais teismas, atsižvelgdamas į sprendžiamo klausimo sudėtingumą, turi teisę ne ilgiau kaip penkioms darbo dienoms atidėti nutarties priėmimą ir paskelbimą.

5. Priimtose nutartys perskaitomos balsu.

6. Kai šiame įstatyme nenustatyta, kad atskiras procesinis klausimas turi būti išsprendžiamas teismo nutartimi, teisėjas gali procesinį klausimą išspręsti rezoliucija. Išspręsdamas klausimą rezoliucija, teisėjas ant sprendžiamo dokumento užrašo, o jeigu sprendžiama dėl elektroninės formos dokumente išdėstyto klausimo – elektroninėje byloje tam skirtomis priemonėmis nurodo, kaip jis išsprendžia nagrinėjamą klausimą. Kartu teisėjas nurodo savo vardą ir pavardę, rezoliucijos priėmimo datą ir pasirašo. Teisėjo rezoliucija neskundžiama.

108 straipsnis. Nutarties turinys

1. Nutartyje turi būti nurodoma:

- 1) nutarties priėmimo laikas ir vieta;
- 2) teismo pavadinimas, teismo sudėtis, taip pat teismo posėdžio sekretorius (jeigu jis dalyvavo nagrinėjant klausimą), jeigu nutartis priimama žodinio proceso tvarka;
- 3) proceso dalyviai ir ginčo dalykas;
- 4) klausimas, kuriuo priimama nutartis;
- 5) motyvai, kuriais teismas priėjo savo išvadas, ir įstatymai, kuriais teismas vadovavosi;
- 6) teismo nutarimas;

7) nutarties apskundimo tvarka ir terminas.

2. Nutartyje, kurią teismas priima neišeidamas į pasitarimų kambarį, turi būti duomenys, nurodyti šio straipsnio 1 dalies 4, 5 ir 6 punktuose.

109 straipsnis. Nutarčių išsiuntimas proceso šalims

Teismo nutarties patvirtintos kopijos (nuorašai) išduodamos ar išsiunčiamos teismo posėdyje dalyvavusioms proceso šalims jų reikalavimu. Proceso šalims, neatvykusioms į teismo posėdį, ne vėliau kaip per tris darbo dienas nuo nutarties priėmimo išsiunčiami nutarčių, kurios gali būti skundžiamos atskiraisiais skundais, patvirtintos kopijos (nuorašai), taip pat atskiraisiais skundais neskundžiamų nutarčių sustabdyti bylos nagrinėjimą ir nutarčių perduoti bylą pagal jos priskirtinumą kitam teismui patvirtintos kopijos (nuorašai). Šio įstatymo 74 straipsnio 7 dalyje nurodytais atvejais teismo nutartys siunčiamos elektroninių ryšių priemonėmis.

110 straipsnis. Atskirosios nutartys

1. Jeigu teismas, nagrinėdamas administracinę bylą, padaro išvadą, kad pareigūnai, institucijos, įstaigos, įmonės, organizacijos ir asmenys pažeidė įstatymus ar kitus teisės aktus, priima atskirąją nutartį, kurioje nurodo padarytus pažeidimus ir nusiunčia ją atitinkamoms viešojo administravimo institucijoms, įmonių, įstaigų, organizacijų vadovams.

2. Apie priimtas priemones dėl atskirosios nutarties teismui atsakoma per vieną mėnesį.

111 straipsnis. Teismo veiksmai, kai nagrinėjant administracinę bylą nustatoma nusikalstamos veikos požymių

1. Jeigu nagrinėdamas administracinę bylą teismas nustato proceso šalies arba kito asmens veiksmuose nusikalstamos veikos požymių, apie tai praneša prokurorui.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytais atvejais teismas, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes, arba išnagrinėja administracinę bylą iš esmės, arba sustabdo bylos nagrinėjimą, jeigu negalima jos išnagrinėti, iki bus išspręsta baudžiamoji byla.

II SKYRIUS

ATSKIRŲ BYLŲ KATEGORIJŲ NAGRINĖJIMO YPATUMAI

PIRMASIS SKIRSNIS

PAREIŠKIMAI (PRAŠYMAI) IŠTIRTI NORMINIŲ ADMINISTRACINIŲ TEISĖS

AKTŲ TEISĖTUMĄ

112 straipsnis. Abstraktus pareiškimas ištirti norminio administracinio akto teisėtumą

1. Kreiptis į administracinį teismą prašydami ištirti, ar norminis administracinis aktas (ar jo dalis) atitinka įstatymą ar Vyriausybės norminį teisės aktą, turi teisę Seimo nariai, Seimo kontrolieriai, vaiko teisių apsaugos kontrolierius, lygių galimybių kontrolierius, Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės pareigūnai, bendrosios kompetencijos ir specializuoti teismai, prokurorai ir profesinės savivaldos asociacijos, įsteigtos pagal įstatymą vykdyti viešąsias funkcijas. Nurodyti subjektai taip pat turi teisę kreiptis į administracinį teismą prašydami ištirti konkrečios bendrijos, politinės partijos, politinės organizacijos ar asociacijos priimto bendro pobūdžio teisės akto teisėtumą. Šioje dalyje nurodyti subjektai, išskyrus bendrosios kompetencijos ir specializuotus teismus, kreipiasi į administracinį teismą su pareiškimu. Bendrosios kompetencijos ir specializuoti teismai prašymą ištirti norminio administracinio akto teisėtumą išdėsto nutartyje.

2. Kad būtų ištirta, ar savivaldybių administravimo subjekto priimtas norminis administracinis aktas (ar jo dalis) atitinka įstatymą ar Vyriausybės norminį teisės aktą, su pareiškimu į administracinį teismą turi teisę kreiptis ir savivaldybių veiklos priežiūrą vykdančios Vyriausybės atstovai.

3. Prie pareiškimo ištirti norminio administracinio ar kito bendro pobūdžio teisės akto teisėtumą turi būti pridėtos skundžiamo teisės akto, taip pat įstatymo ar Vyriausybės norminio teisės akto, kuriam prieštarauja skundžiamas norminis administracinis aktas, kopijos.

4. Šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodyti subjektai abstraktų pareiškimą ištirti norminio administracinio akto teisėtumą paduoda raštu, faksimiliniu laišku arba elektronine forma elektroninių ryšių priemonėmis.

113 straipsnis. Prašymas ištirti norminio administracinio akto teisėtumą, kai tai susiję su individualiaja byla

1. Prašyti administracinio teismo pradėti tyrimą, ar norminis administracinis aktas (ar jo dalis) atitinka įstatymą ar Vyriausybės norminį teisės aktą, turi teisę šio įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje nurodyti subjektai, kai tame teisme yra nagrinėjama konkreti byla dėl jų teisių pažeidimo.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytais atvejais administracinis teismas motyvuota nutartimi arba motyvuotu sprendimu išsprendžia, ar yra pagrindas pradėti norminio

administracinio akto teisėtumo tyrimą. Teismas atmeta prašymą pradėti tyrimą dėl norminio administracinio akto teisėtumo, jeigu:

- 1) prašymas nėra susijęs su teisme nagrinėjama konkrečia byla;
- 2) yra įsiteisėjęs teismo sprendimas, priimtas dėl ginčijamo norminio administracinio akto;
- 3) teismo žinioje yra byla dėl ginčijamo norminio administracinio akto;
- 4) prašymas grindžiamas ne teisiniais motyvais;
- 5) teismui nekyla abejonių dėl norminio administracinio akto teisėtumo.

3. Kai nėra pagrindo atmesti prašymą arba kai nagrinėdamas individualiąją bylą pats administracinis teismas suabejoja norminio administracinio akto, kuris turėtų būti taikomas konkrečioje byloje, teisėtumu, teismas nutartimi sustabdo individualiosios bylos nagrinėjimą ir, jeigu tokio akto teisėtumo tyrimas priskirtas jo kompetencijai, nusprendžia pradėti tyrimą. Kitais atvejais taikomas šio įstatymo 114 straipsnis. Teismo nutartis pradėti tyrimą turi atitikti šio įstatymo 108 straipsnyje nustatytus reikalavimus, joje turi būti aiškiai nurodyta, kokio norminio administracinio akto (ar jo dalies) teisėtumu teismas suabejojo, taip pat turi būti išdėstyti šias abejones pagrindžiantys teisiniai motyvai. Administracinio teismo teisėjas, dalyvavęs priimant nutartį pradėti norminio administracinio akto teisėtumo tyrimą, negali dalyvauti iš esmės nagrinėjant norminio administracinio akto teisėtumo bylą.

4. Įsiteisėjus administracinio teismo sprendimui, kuriuo išspręstas norminio administracinio akto teisėtumo klausimas, administracinis teismas nutartimi atnaujiną sustabdytos individualiosios bylos nagrinėjimą ir sprendžia ją iš esmės.

114 straipsnis. Bendrosios kompetencijos ar specializuoto teismo kreipimasis į administracinį teismą

1. Bendrosios kompetencijos ar specializuotas teismas turi teisę sustabdyti bylos nagrinėjimą ir nutartimi kreiptis į administracinį teismą prašydamas patikrinti, ar konkretus norminis administracinis aktas (ar jo dalis), kuris turėtų būti taikomas nagrinėjamoje byloje, atitinka įstatymą ar Vyriausybės norminį teisės aktą.

2. Gavęs įsiteisėjusį administracinio teismo sprendimą dėl norminio administracinio akto, bendrosios kompetencijos ar specializuotas teismas atnaujiną sustabdytos individualiosios bylos nagrinėjimą.

115 straipsnis. Bendrosios kompetencijos ar specializuoto teismo nutarties turinys

1. Šio įstatymo 114 straipsnyje nurodytais atvejais bendrosios kompetencijos ar specializuoto teismo priimamoje nutartyje turi būti nurodyta:

- 1) nutarties priėmimo laikas ir vieta;
- 2) nutartį priėmusio teismo pavadinimas ir adresas;
- 3) nutartį priėmusio teismo sudėtis, proceso dalyviai;
- 4) bylos esmė ir kokiais teisės aktais ginčo šalys grindžia savo reikalavimus arba atsikirtimus;

5) duomenys apie ginčijamą teisės aktą: kas jį priėmė, priėmimo data, visas teisės akto pavadinimas;

6) kokiais teisiniais argumentais teismas, kuris kreipiasi, grindžia savo abejonę dėl ginčijamo norminio administracinio akto (ar jo dalies) teisėtumo;

7) teismo, kuris kreipiasi, prašymas ir kokiam administraciniam teismui jis adresuojamas.

2. Prie teismo nutarties pridedama:

- 1) sustabdytoji bendrosios kompetencijos ar specializuoto teismo byla;
- 2) ginčijamo teisės akto viso teksto nuorašas (kopija);
- 3) įstatymo ar Vyriausybės norminio teisės akto, kuriam prieštarauja skundžiamas teisės aktas, kopija;
- 4) teismo nutarties patvirtinta kopija (nuorašas) administracinio teismo dokumentacijai.

116 straipsnis. Bylos dėl norminio administracinio akto teisėtumo nagrinėjimas

1. Bylos dėl norminių administracinių aktų teisėtumo nagrinėjamos pagal bendrąsias šiame įstatyme nustatytas proceso taisykles.

2. Šio įstatymo 141 straipsnyje nurodytais atvejais, taip pat kai bylą dėl norminio administracinio akto teisėtumo, kai tai susiję su nagrinėjama individualiąja byla, nusprendžia pradėti pats administracinis teismas, byla dėl norminio administracinio akto teisėtumo nagrinėjama rašytinio proceso tvarka.

117 straipsnis. Teismo sprendimas dėl pareiškimų (prašymų) ištirti norminio administracinio akto teisėtumą

1. Išnagrinėjęs bylą dėl pareiškimų (prašymų) ištirti norminio administracinio akto teisėtumą, administracinis teismas priima vieną iš šių sprendimų:

- 1) skundžiamą norminį administracinį aktą (ar jo dalį) pripažinti teisėtu;

2) skundžiamą norminį administracinį aktą (ar jo dalį) pripažinti prieštaraujančiu įstatymui ar Vyriausybės norminiam teisės aktui.

2. Administracinis teismas, išnagrinėjęs bylą dėl norminio administracinio akto teisėtumo, grąžina atitinkamam teismui atsiųstą bylą, kurios nagrinėjimas sustabdytas, ir išsiunčia priimto sprendimo patvirtintą kopiją (nuorašą).

118 straipsnis. Norminio administracinio akto (ar jo dalies) pripažinimo neteisėtu teisinės pasekmės

1. Norminis administracinis aktas (ar jo dalis) paprastai negali būti taikomas nuo tos dienos, kai oficialiai buvo paskelbtas įsiteisėjęs administracinio teismo sprendimas dėl to norminio administracinio akto (ar jo dalies) pripažinimo neteisėtu.

2. Administracinis teismas, atsižvelgdamas į konkrečias bylos aplinkybes ir įvertinęs neigiamų teisinių pasekmių tikimybę, savo sprendimu gali nustatyti, kad pripažintas neteisėtu norminis administracinis aktas (ar jo dalis) negali būti taikomas nuo jo priėmimo dienos.

3. Prireikus administracinis teismas gali sustabdyti pripažinto neteisėtu norminio administracinio akto (ar jo dalies) galiojimą iki teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos.

119 straipsnis. Teismo sprendimo skelbimas

1. Administracinio teismo sprendimas dėl norminio administracinio akto (ar jo dalies) pripažinimo neteisėtu visais atvejais skelbiamas Teisės aktų registre. Teismo sprendime taip pat gali būti nurodytas spaudos leidinys, kuriame turi būti paskelbtas teismo sprendimas.

2. Administracinio teismo sprendimo skelbimo teismo nurodytame spaudos leidinyje išlaidas apmoka viešojo administravimo subjektas, kurio norminis administracinis aktas (ar jo dalis) buvo pripažintas neteisėtu. Prireikus administracinio teismo sprendimo skelbimo išlaidos išieškomos remiantis teismo nutartimi, priimta po sprendimo paskelbimo dienos.

3. Viešojo administravimo subjektas, kurio norminis administracinis aktas (ar jo dalis) buvo pripažintas neteisėtu, pateikia sprendimą priėmusiam administraciniam teismui spaudos leidinio numerį (egzempliorių), kuriame buvo paskelbtas administracinio teismo sprendimas dėl norminio administracinio akto.

ANTRASIS SKIRSNIS PRAŠYMAI PATEIKTI IŠVADĄ

120 straipsnis. Prašymo pateikti išvadą padavimas

1. Prašymą pateikti išvadą, ar savivaldybės tarybos narys, savivaldybės tarybos narys – meras, kuriems pradėta įgaliojimų netekimo procedūra, sulaužė priesaiką ir (ar) nevykdė

(prašyme nurodytų) jiems įstatymuose nustatytų įgaliojimų (toliau – prašymas pateikti išvadą), paduoda savivaldybės taryba Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme (toliau – Vietos savivaldos įstatymas) nustatyta tvarka.

2. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nepriima nagrinėti prašymo pateikti išvadą, jeigu:

- 1) prašymą padavė subjektas, neturintis teisės jį paduoti;
- 2) prašymas grindžiamas ne teisiniais motyvais;
- 3) prašymas paduotas nesilaikant Vietos savivaldos įstatyme nustatytos tvarkos;
- 4) prašyme keliamas klausimas jau buvo nagrinėtas Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme.

3. Prašymą pateikti išvadą padavęs subjektas turi teisę jį atsiimti iki nagrinėjimo teismo posėdyje pradžios.

121 straipsnis. Prašymo pateikti išvadą nagrinėjimas Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme ir išvados pateikimas

1. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas išvadą, ar savivaldybės tarybos narys, savivaldybės tarybos narys – meras sulaužė priesaiką ir (ar) nevykdė jiems įstatymuose nustatytų įgaliojimų (toliau – išvada dėl savivaldybės tarybos nario, savivaldybės tarybos nario – mero priesaikos sulaužymo ir įgaliojimų vykdymo), pateikia per du mėnesius nuo prašymo pateikti išvadą gavimo.

2. Prašymas pateikti išvadą nagrinėjamas pagal bendrąsias šiame įstatyme nustatytas proceso taisykles, išskyrus šiame skirsnyje nustatytas išimtis.

3. Teismas, gavęs prašymą pateikti išvadą, išsiunčia savivaldybės tarybos nariui, savivaldybės tarybos nariui – merui prašymo pateikti išvadą ir prie jo pridėtų dokumentų kopijas (skaitmenines kopijas). Savivaldybės tarybos narys, savivaldybės tarybos narys – meras turi teisę per septynias kalendorines dienas nuo šioje dalyje nurodytų dokumentų kopijų gavimo pateikti atsiliepimą į prašymą.

4. Prašymą pateikti išvadą Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nagrinėja apie teismo posėdį pranešęs prašymą padavusiai savivaldybės tarybai ir savivaldybės tarybos nariui, savivaldybės tarybos nariui – merui, dėl kurių įgaliojimų netekimo pradėta ši procedūra. Proceso dalyvių, kuriems apie teismo posėdį buvo tinkamai pranešta, neatvykimas į teismo posėdį nėra kliūtis nagrinėti bylą ir priimti išvadą dėl savivaldybės tarybos nario, savivaldybės tarybos nario – mero priesaikos sulaužymo ir įgaliojimų vykdymo.

122 straipsnis. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išvada

1. Išnagrinėjęs šio įstatymo 120 straipsnio 1 dalyje nurodytą prašymą, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas priima išvadą dėl savivaldybės tarybos nario, savivaldybės tarybos nario – mero priesaikos sulaužymo ir įgaliojimų vykdymo.

2. Išvadoje dėl savivaldybės tarybos nario, savivaldybės tarybos nario – mero priesaikos sulaužymo ir įgaliojimų vykdymo nurodoma:

- 1) išvados priėmimo laikas ir vieta;
- 2) išvadą priėmusio teismo pavadinimas;
- 3) teismo sudėtis, teismo posėdžio sekretorius (jeigu jis dalyvavo nagrinėjant bylą), proceso dalyviai;
- 4) bylos dalykas;
- 5) proceso dalyvių paaiškinimai;
- 6) įrodymai, kuriais grindžiama teismo išvada;
- 7) argumentai, dėl kurių teismas atmeta kuriuos nors įrodymus;
- 8) įstatymai, kuriais teismas vadovavosi;
- 9) teismo sprendimas prašomu klausimu.

3. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išvada dėl savivaldybės tarybos nario, savivaldybės tarybos nario – mero priesaikos sulaužymo ir įgaliojimų vykdymo yra galutinė ir neskundžiama.

4. Išvada dėl savivaldybės tarybos nario, savivaldybės tarybos nario – mero priesaikos sulaužymo ir įgaliojimų vykdymo skelbiama Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo interneto svetainėje.

ANTRASIS¹ SKIRSNIS

PRAŠYMAS KREIPTIS Į KOMPETENTINGĄ EUROPOS SĄJUNGOS TEISMINĘ INSTITUCIJĄ DĖL EUROPOS KOMISIJOS SPRENDIMO

122¹ straipsnis. Prašymo dėl Europos Komisijos sprendimo padavimas

1. Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija prašymą kreiptis į kompetentingą Europos Sąjungos teisminę instituciją dėl Europos Komisijos sprendimo (toliau – prašymas dėl Europos Komisijos sprendimo) paduoda Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatyme nustatytais atvejais.

2. Prašyme dėl Europos Komisijos sprendimo turi būti nurodyta:

- 1) šio įstatymo 24 straipsnio 2 dalies 1, 2, 3, 8, 10, 11 punktuose nurodyta informacija;
- 2) skundo, kurį nagrinėdama Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija nusprendė kreiptis į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą, esmė;

3) duomenys apie Europos Komisijos sprendimą: sprendimo priėmimo data, visas pavadinimas, oficialaus paskelbimo šaltinis;

4) kokiais teisiniais argumentais Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija grindžia savo abejonę dėl Europos Komisijos sprendimo teisėtumo.

3. Prie šiame straipsnyje nurodyto prašymo turi būti pridėtas skundas, kurį nagrinėdama Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija nusprendė kreiptis į Lietuvos vyriausiąją administracinę teisimą.

122² straipsnis. Prašymo dėl Europos Komisijos sprendimo nagrinėjimas

1. Prašymas dėl Europos Komisijos sprendimo nagrinėjamas pagal bendrąsias šiame įstatyme nustatytas proceso taisykles, išskyrus šiame skirsnyje nustatytas išimtis.

2. Prašymas dėl Europos Komisijos sprendimo paprastai nagrinėjamas rašytinio proceso tvarka.

122³ straipsnis. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo sprendimas

1. Išnagrinėjęs prašymą dėl Europos Komisijos sprendimo, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas priima vieną iš šių sprendimų:

1) kreiptis į kompetentingą Europos Sąjungos teisminę instituciją su prašymu priimti prejudicinį sprendimą pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (OL 2016 C 202, p. 47) 267 straipsnį;

2) atmesti Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos prašymą dėl Europos Komisijos sprendimo.

2. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo sprendimas, priimtas išnagrinėjus prašymą dėl Europos Komisijos sprendimo, yra galutinis ir neskundžiamas.

Papildyta skirsniu:

Nr. [XII-2399](#), 2016-06-02, paskelbta TAR 2016-06-15, i. k. 2016-16849

TREČIASIS SKIRSNIS

SKUNDAI DĖL RINKIMŲ ĮSTATYMŲ AR REFERENDUMO ĮSTATYMO PAŽEIDIMŲ

123 straipsnis. Skundo dėl rinkimų ar dalyvavimo referendume teisės atkūrimo padavimas

1. Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų įstatyme (toliau – Prezidento rinkimų įstatymas), Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatyme (toliau – Seimo rinkimų įstatymas), Referendumo įstatyme, Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatyme (toliau –

Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymas) nurodyti asmenys, nesutikdami su apylinkės rinkimų komisijos arba apylinkės referendumo komisijos sprendimais, priimtais pagal skundus dėl rinkėjų sąrašo ar piliečių, turinčių teisę dalyvauti referendume, sąrašo padarytų klaidų, dėl kurių rinkėjas negali įgyvendinti savo teisės rinkti (neteisingai įrašytas į sąrašą arba išbrauktas iš sąrašo, taip pat kai sąrašo netiksliai nurodyti duomenys apie rinkėją), gali apylinkės rinkimų komisijos ar apylinkės referendumo komisijos sprendimą apskųsti apygardos administraciniam teismui per rinkimų įstatymuose ir Referendumo įstatyme nustatytus terminus. Skundas paduodamas raštu, faksimiliniu laišku arba elektronine forma elektroninių ryšių priemonėmis.

2. Jeigu kreipiamasi į teismą prieš tai nepateikus skundo apylinkės komisijai, teisėjas perduoda skundą tam tikrai komisijai ir apie tai praneša pareiškėjui.

124 straipsnis. Skundo dėl Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimų padavimas

1. Prezidento rinkimų įstatyme, Seimo rinkimų įstatyme, Referendumo įstatyme, Savivaldybių tarybų rinkimų įstatyme nustatyti asmenys šiuose įstatymuose nurodytais pagrindais ir per nurodytus terminus gali apskųsti Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimus.

2. Skundai paduodami raštu, faksimiliniu laišku arba elektronine forma elektroninių ryšių priemonėmis Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui.

125 straipsnis. Skundo dėl rinkimų įstatymų ar Referendumo įstatymo pažeidimo išnagrinėjimo terminai ir tvarka

1. Skundą dėl rinkimų įstatymų ir Referendumo įstatymo pažeidimo administracinis teismas išnagrinėja per rinkimų įstatymuose ir Referendumo įstatyme nustatytus terminus.

2. Skundą administracinis teismas nagrinėja pranešęs pareiškėjui ir atitinkamai rinkimų komisijai. Nurodytų asmenų neatvykimas į teismo posėdį, jeigu jiems apie teismo posėdį buvo pranešta, nėra kliūtis bylai nagrinėti ir sprendimui priimti.

126 straipsnis. Teismo sprendimas dėl rinkimų įstatymų ar Referendumo įstatymo pažeidimo

1. Administracinio teismo sprendimas pagal skundą dėl rinkimų įstatymų ar Referendumo įstatymo pažeidimo įsiteisėja nuo paskelbimo.

2. Priėmus sprendimą, jo patvirtintos kopijos (nuorašai, skaitmeninės kopijos) nedelsiant nusiunčiamos paštu ar elektroninių ryšių priemonėmis atitinkamai rinkimų komisijai ir pareiškėjui.

TREČIASIS¹ SKIRSNIS

GRUPĖS SKUNDAS

126¹ straipsnis. Bendrosios nuostatos

1. Grupės skundą šio įstatymo nustatyta tvarka turi teisę paduoti fizinių ir (ar) juridinių asmenų grupė.

2. Grupės skundo bylą teismas nagrinėja pagal šiame skirsnyje nustatytas taisykles. Šiame įstatyme nustatytos bendrosios bylų nagrinėjimo taisyklės grupės skundo bylai taikomos tiek, kiek grupės skundo nagrinėjimo taisyklių nenustatyta šiame skirsnyje.

3. Rengiant grupės skundą, būtinas advokato dalyvavimas. Advokato atstovavimas grupei būtinas teismui nagrinėjant grupės skundo bylą.

4. Skaičiuojant grupės skundo padavimo ir ieškinio senaties terminus laikoma, kad grupės narių reikalavimai, nesvarbu, kada jie prisijungė prie grupės, buvo pareikšti, kai buvo paduotas grupės skundas.

126² straipsnis. Grupės skundo padavimo teismui prielaidos ir sąlygos

Grupės skundas gali būti paduodamas, jeigu:

1) skundas grindžiamas tapačiomis ar panašiomis faktinėmis aplinkybėmis ir juo siekiama apginti į grupę susijungusių fizinių ar juridinių asmenų tapačias ar panašaus pobūdžio teises ar įstatymų saugomus interesus;

2) keliamas bendras grupės narių reikalavimas;

3) grupės skundas yra tikslingesnis, efektyvesnis ir tinkamesnis būdas išspręsti konkretų ginčą negu individualūs skundai;

4) bent vienas grupės narys pasinaudojo išankstinio ginčo nagrinėjimo ne teismo tvarka procedūra, kai ši procedūra yra privaloma pagal įstatymus;

5) grupė turi grupės atstovą;

6) reikalavimą pareiškia ne mažiau kaip dvidešimt fizinių ar juridinių asmenų, raštu pareiškusių savo valią būti grupės nariais ir paduoti teismui grupės skundą;

7) grupė turi grupės advokatą.

126³ straipsnis. Specialūs reikalavimai, taikomi grupės skundo formai ir turiniui

1. Grupės skundo formai ir turiniui taikomi šio įstatymo 24 straipsnyje, išskyrus 24 straipsnio 2 dalies 9 punktą, nustatyti reikalavimai. Be to, grupės skunde turi būti:

- 1) prašymas nagrinėti skundą pagal grupės skundo proceso taisykles;
 - 2) pagrįsta, kodėl reikalavimus tikslingiausia, efektyviausia ir tinkamiausia nagrinėti pagal grupės skundo proceso taisykles;
 - 3) apibūdinta grupė, kurios skundas paduodamas;
 - 4) nurodytos aplinkybės, kurios yra tapačios ar panašios visiems grupės nariams;
 - 5) bendras grupės narių reikalavimas;
 - 6) individualaus pobūdžio grupės narių reikalavimai (jeigu jie reiškiami) ir nurodytos aplinkybės, kurios gali būti svarbios vertinant šiuos reikalavimus;
 - 7) nurodytas grupės atstovas.
2. Grupės skundą pasirašo grupės atstovas ir grupės advokatas.

126⁴ straipsnis. Specialūs reikalavimai, taikomi grupės skundo priedams

Be šio įstatymo 25 straipsnyje nustatytų skundo priedų, prie grupės skundo pridedami šie priedai:

1) grupės narių sąrašas, kuriame nurodyta: kiekvieno grupės nario vardas ir pavardė (pavadinimas), asmens kodas (kodas), gyvenamoji vieta (buveinė), jeigu grupės narys turi, – ir elektroninio pašto adresas, telefono, fakso numeriai ar kitų elektroninių ryšių priemonių adresai;

2) šio įstatymo 126² straipsnio 6 punkte nurodyti grupės narių pareiškimai;

3) teisinių paslaugų teikimo sutartis (jos išrašas), sudaryta grupės narių, atstovaujamų grupės atstovo ir grupės advokato;

4) pranešimas, kurį grupės atstovas ketina paskelbti siekdamas per teismo nustatytą terminą papildyti grupę. Šiame pranešime turi būti nurodytas grupės atstovo vardas ir pavardė (pavadinimas), adresas, elektroninio pašto adresas, telefono, fakso numeriai ar kitų elektroninių ryšių priemonių adresai, pateiktas grupės apibūdinimas, nurodytas atsakovas, skundo pagrindas ir jame keliami reikalavimai, informacija, kad grupės nariais norintys tapti fiziniai ar juridiniai asmenys gali per teismo nustatytą terminą kreiptis į grupės atstovą, taip pat tvarka, pagal kurią grupės atstovas teikia informaciją, ir pagrindinė informacija apie grupės skundo nagrinėjimo proceso ypatumus;

5) įrodymai, pagrindžiantys bendrą grupės narių reikalavimą ir aplinkybes, kurios gali būti svarbios vertinant šį reikalavimą;

6) įrodymai (jeigu jų yra), pagrindžiantys individualaus pobūdžio grupės narių reikalavimus (jeigu jie reiškiami) ir aplinkybes, kurios gali būti svarbios vertinant šiuos reikalavimus;

7) dokumentai, patvirtinantys šio įstatymo 126⁸ straipsnio 1 dalyje nurodytas aplinkybes (kai grupei atstovauja asociacija ar profesinė sąjunga).

126⁵ straipsnis. Grupės skundo priėmimas

1. Grupės skundo priėmimo klausimą teismas išsprendžia ne vėliau kaip per keturiolika darbo dienų nuo skundo gavimo teisme dienos priimdamas nutartį dėl grupės skundo priėmimo.

2. Teismas nutartimi dėl grupės skundo priėmimo taip pat nusprendžia, ar skundas gali būti nagrinėjamas pagal grupės skundo proceso taisykles, įvertina, ar visi skundą reiškiantys asmenys gali būti laikomi grupės nariais, ar pareikšti individualaus pobūdžio reikalavimai yra susiję su grupės skundo dalyku ir pagrindu. Teismas, sprenddamas, ar grupės skundas yra tikslingesnis, efektyvesnis ir tinkamesnis būdas išspręsti konkretų ginčą negu individualūs skundai, pagal grupės atstovo pateiktą informaciją ir kitus teismui žinomus duomenis įvertina apibūdintą grupę, grupės skundu ginamų pažeistų teisių ir įstatymų saugomų interesų pobūdį, bendro grupės reikalavimo ir individualaus pobūdžio grupės narių reikalavimų (jeigu jie reiškiami) santykį, individualaus pobūdžio grupės narių reikalavimų (jeigu jie reiškiami) dydį ir kitas aplinkybes.

3. Kai grupės skundas neatitinka šio įstatymo 126² straipsnio 5, 6 ir 7 punktuose, 126³, 126⁴ ir 126⁶ straipsniuose nustatytų reikalavimų, skundo trūkumai šalinami šio įstatymo 33 straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka. Teismas gali nustatyti terminą grupės skundo trūkumams šalinti ir tais atvejais, kai ne visi skundą reiškiantys asmenys gali būti grupės nariais, ne visi skunde nurodyti reikalavimai gali būti nagrinėjami pagal grupės skundo proceso taisykles arba ne visi grupės narių individualaus pobūdžio reikalavimai susiję su grupės skundo dalyku ir pagrindu.

4. Prieš priimdamas nutartį dėl grupės skundo priėmimo, teismas išsiunčia atsakovui grupės skundo nuorašą (skaitmeninę kopiją) ir nurodo terminą, per kurį atsakovas gali pareikšti nuomonę dėl grupės skundo ir grupės narių sąrašo. Be to, teismas praneša atsakovui apie jam žinomus pareiškėjus prie grupės skundo nuorašo (skaitmeninės kopijos) pridėdamas grupės narių sąrašo nuorašą (skaitmeninę kopiją) ir pažymi, kad šiuo metu grupė nėra patvirtinta, todėl žinomi ne visi pareiškėjai. Šios dalies nuostatos netaikomos, kai teismas atsisako priimti grupės skundą šio įstatymo 33 straipsnio 2 dalyje nurodytais pagrindais ar dėl to, kad nėra šio įstatymo 126² straipsnio 4 punkte nurodytos sąlygos.

5. Nutartis dėl grupės skundo priėmimo gali būti skundžiama atskiruoju skundu. Jeigu atskirasis skundas paduodamas, byla sustabdoma, kol jis bus išnagrinėtas.

6. Teismas motyvuota nutartimi atsisako priimti grupės skundą, jeigu nėra bent vienos iš grupės skundo padavimo prielaidų ir sąlygų, nurodytų šio įstatymo 126² straipsnio 1, 2, 3 ir 4 punktuose.

126⁶ straipsnis. Žyminis mokestis grupės skundo byloje

1. Už grupės skundą mokamas vieno šimto keturiasdešimt keturių eurų žyminis mokestis. Šis žyminis mokestis grupės nariams tenka lygiomis dalimis.

2. Žyminį mokestį už grupės skundą, įgyvendindamas grupės atstovo teises ir pareigas, sumoka grupės atstovas.

3. Šiame skirsnyje nustatytos taisyklės taip pat taikomos ir žyminiam mokesčiui, kurį grupės atstovas sumoka paduodamas grupės apeliacinį skundą ir prašymą dėl proceso atnaujinimo grupės skundo byloje.

126⁷ straipsnis. Bylos nagrinėjimo išlaidų paskirstymas grupės nariams

1. Prie bylos nagrinėjimo išlaidų, be šio įstatymo 39 straipsnio 1 dalyje nurodytųjų, priskiriamos ir grupės atstovo bei grupės narių būtinos ir pagrįstos išlaidos.

2. Kai pagal šio įstatymo 40 straipsnį teismas priteisia iš grupės atlyginti kitos šalies bylinėjimosi išlaidas, laikoma, kad šios išlaidos grupės nariams priteisiamos lygiomis dalimis, išskyrus šio straipsnio 3, 4 ir 5 dalyse nurodytus atvejus.

3. Kai priimamas tarpinis sprendimas, šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatytos taisyklės taikomos tik tarpinio sprendimo priėmimo išlaidoms. Individualaus pobūdžio grupės narių reikalavimų nagrinėjimo išlaidos po tarpinio sprendimo priėmimo tenka atskirai kiekvienam individualaus pobūdžio reikalavimą pareiškusiam grupės nariui.

4. Grupės narys, kuris pasitraukia iš grupės, atsako tik už tas išlaidas, kurios yra susijusios su iki jo pasitraukimo atliktais procesiniais veiksmais.

5. Apeliacinio proceso ar proceso atnaujinimo metu savo, kaip proceso šalies, teisių ir pareigų atsisakęs grupės narys neatsako dėl apeliacinio proceso ar proceso atnaujinimo metu atsiradusių bylinėjimosi išlaidų. Kitais atvejais apeliacinio proceso ar proceso atnaujinimo metu atsiradusių bylinėjimosi išlaidų klausimas sprendžiamas laikantis šiame straipsnyje nustatytų taisyklių.

126⁸ straipsnis. Grupės atstovo ir grupės narių procesinė padėtis, grupės atstovo, grupės narių ir grupės procesinės teisės ir pareigos

1. Grupės atstovas yra reikalavimą byloje pareiškiantis ir bylos baigimi suinteresuotas grupės narys (išskyrus atvejus, kai grupei atstovauja šioje dalyje nurodyta asociacija arba profesinė sąjunga), kuris grupės narių vardu kartu su grupės advokatu pasirašo skundą ir kartu su grupės advokatu veda grupės skundo bylą atstovaudamas visų grupės narių interesams. Grupės atstove gali būti asociacija arba profesinė sąjunga, kai grupės skundu reiškiami reikalavimai kyla iš teisinių santykių, tiesiogiai susijusių su asociacijos arba profesinės sąjungos veiklos tikslais ir sritimi, ir kai ne mažiau kaip dešimt grupės narių yra asociacijos arba profesinės sąjungos nariai. Šiuo atveju grupės nariais gali būti ne tik asociacijos arba profesinės sąjungos nariai, tačiau, nagrinėjant bylą, asociacija arba profesinė sąjunga kartu su grupės advokatu atstovauja visų grupės narių interesams.

2. Grupės atstovas laikomas pareiškėju. Grupės atstovo procesinei padėčiai, teisėms ir pareigoms *mutatis mutandis* taikomos Civilinio proceso kodekso 441⁴ straipsnio 5 dalies 1–6 punktų ir 6–9 dalių nuostatos.

3. Visi grupės nariai laikomi pareiškėjais. Grupės narių procesinei padėčiai, teisėms ir pareigoms *mutatis mutandis* taikomos Civilinio proceso kodekso 441⁵ straipsnio 1, 3, 4 ir 5 dalių nuostatos.

4. Grupės procesinėms teisėms ir pareigoms *mutatis mutandis* taikomos Civilinio proceso kodekso 441⁶ straipsnio nuostatos.

126⁹ straipsnis. Grupės pildymas ir tvirtinimas

1. Teismas nutartyje dėl grupės skundo priėmimo nustato grupės papildymo terminą, patvirtina šio įstatymo 126⁴ straipsnio 4 punkte nurodytą pranešimą dėl grupės pildymo ir jį paskelbia specialiame interneto tinklalapyje. Grupės atstovas teismo patvirtintą šio įstatymo 126⁴ straipsnio 4 punkte nurodytą pranešimą dėl grupės pildymo gali skelbti per visuomenės informavimo priemones ir kitais būdais.

2. Pildant ir tvirtinant grupę *mutatis mutandis* taikomi Civilinio proceso kodekso 441⁸ straipsnio 1, 4–8 dalyse nustatyti reikalavimai.

3. Asmens teisė prisijungti prie grupės skundo ar iš grupės pasitraukti per teismo nustatytą grupės papildymo terminą neribojama. Asmuo prisijungia prie grupės pateikdamas grupės atstovui šio įstatymo 126² straipsnio 6 punkte nurodytą pareiškimą, o pasitraukia iš grupės pateikdamas teismui ir grupės atstovui rašytinį atsisakymą būti grupės nariu ir pareiškėju grupės skundo byloje. Laikoma, kad grupės narys yra prisijungęs prie grupės, kai jis grupės atstovui pateikia šio įstatymo 126² straipsnio 6 punkte nurodytą pareiškimą.

4. Teismui priėmus nutartį patvirtinti galutinį grupės narių sąrašą, asmenys, dėl svarbių priežasčių negalėję pasinaudoti teise tapti grupės nariais, turi teisę pateikti teismui

motyvuotą prašymą prisijungti prie grupės. Teismas šį prašymą gali tenkinti tik tuo atveju, kai yra grupės atstovo ir atsakovo sutikimai. Atsakovo sutikimo nereikia tampant grupės nariu šio įstatymo 126¹⁰ straipsnyje nurodytu atveju.

126¹⁰ straipsnis. Grupės skundo ir individualių skundų santykis

Kai iki galutinio grupės narių sąrašo patvirtinimo buvo pareikštas tapačiomis arba panašiomis faktinėmis aplinkybėmis grindžiamas individualus skundas, kuriame keliami tapatūs arba panašūs reikalavimai tam pačiam atsakovui, pareiškėjas savo iniciatyva arba teismo siūlymu gali pasinaudoti šio įstatymo 50 straipsnyje numatyta teise atsiimti skundą ir tapti grupės nariu pagal šio įstatymo 126⁹ straipsnyje nustatytas taisykles. Šiuo atveju, jeigu grupės skundą nagrinėjantis teismas patvirtina asmenį grupės nariu, pareiškėjo individualus reikalavimas paliekamas nenagrinėtas teismo iniciatyva.

126¹¹ straipsnis. Teismo šaukimų ir pranešimų įteikimas

Teismo šaukimų ir pranešimų įteikimas grupės atstovui ir grupės advokatui šio įstatymo 72 straipsnyje nustatyta tvarka laikomas tinkamu teismo šaukimų ir pranešimų įteikimu visiems grupės nariams.

126¹² straipsnis. Teismo vaidmuo nagrinėjant grupės skundo bylą

Teismas, nagrinėdamas grupės skundo bylą, *mutatis mutandis* vadovaujasi Civilinio proceso kodekso 441¹¹ straipsnio nuostatomis.

126¹³ straipsnis. Teismo sprendimai grupės skundo byloje

1. Bendras sprendimas – teismo, žodinio proceso tvarka išnagrinėjusio grupės skundu reiškiamus reikalavimus, priimtas sprendimas, bendras visiems grupės nariams.

2. Tarpinis sprendimas – teismo, žodinio proceso tvarka išnagrinėjusio grupės skundu reiškiamus bendrus grupės reikalavimus dėl grupės narius vienijančių faktinių aplinkybių, priimtas sprendimas, kuris yra bendras visiems grupės nariams ir priimamas tais atvejais, kai grupės skunde reiškiami individualaus pobūdžio grupės narių reikalavimai.

3. Individualus sprendimas – teismo, rašytinio proceso (arba teismui nusprendus – žodinio proceso) tvarka ir remiantis įsiteisėjusiu tarpiniu sprendimu išnagrinėjusio kiekvieno grupės nario individualaus pobūdžio reikalavimą, priimtas sprendimas. Individualius sprendimus toje pačioje grupės skundo byloje, jeigu tai įmanoma, teismas paskelbia tą pačią dieną.

4. Teismas, išnagrinėjęs grupės skundo bylą, gali atidėti šiame straipsnyje nurodytų teismo sprendimų priėmimą ir paskelbimą ne ilgiau kaip vienam mėnesiui.

126¹⁴ straipsnis. Apeliacinio proceso taisyklės grupės skundo byloje

1. Apeliaciniam procesui grupės skundo byloje taikomos Civilinio proceso kodekso 441¹³ straipsnio 1–7 dalių nuostatos ir šiame įstatyme nustatytos apeliacinio proceso taisyklės.

2. Atskiruosius skundus dėl pirmosios instancijos teismo priimtų nutarčių grupės skundo byloje turi teisę paduoti grupės atstovas. Atskirąjį skundą surašo grupės advokatas, pasirašo grupės advokatas ir grupės atstovas. Atskirieji skundai paduodami ir nagrinėjami pagal šio įstatymo III dalies ketvirtajame skyriuje nustatytas taisykles.

126¹⁵ straipsnis. Proceso atnaujinimo ypatumai grupės skundo byloje

1. Atnaujinant procesą grupės skundo byloje *mutatis mutandis* taikomos Civilinio proceso kodekso 441¹³ straipsnio 1, 2, 4, 6 ir 7 dalių nuostatos ir šiame įstatyme nustatytos prašymų dėl proceso atnaujinimo nagrinėjimo taisyklės.

2. Nutartis dėl kreipimusi pakeisti grupės atstovą, prireikus paduodamų iki prašymų atnaujinti procesą padavimo termino pabaigos, priima bendrą sprendimą dėl grupės skundo arba tarpinį sprendimą priėmęs pirmosios instancijos teismas.

Papildyta skirsnio:

Nr. [XII-2399](#), 2016-06-02, paskelbta TAR 2016-06-15, i. k. 2016-16849

KETVIRTASIS SKIRSNIS MODELINIS TEISMO PROCESAS

127 straipsnis. Individualiosios vienaarūšės bylos

1. Jeigu yra duomenų, kad viename ar keliuose apygardų administraciniuose teismuose yra nagrinėjama daugiau kaip dvidešimt teisės ir faktų požiūriu vienaarūšių individualių administracinių bylų (toliau – individualiosios vienaarūšės bylos), šios bylos gali būti nagrinėjamos šiame skirsnyje nustatyta modelinio teismo proceso tvarka. Šiame skirsnyje neaptais atvejais taikomos kitos šio įstatymo nuostatos.

2. Viena ar daugiau iš šio straipsnio 1 dalyje nurodytų administracinių bylų gali būti nagrinėjama šio įstatymo 129 straipsnyje nustatyta tvarka ir vadinama modeline byla (modelinėmis bylomis).

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XIII-1833](#), 2018-12-20, paskelbta TAR 2018-12-28, i. k. 2018-21854

128 straipsnis. Modelinio teismo proceso pradėjimas, individualių vienarūšių ar modelinių bylų sujungimas

1. Modelinį teismo procesą gali pradėti apygardos administracinio teismo pirmininkas teisėjo (teisėjų kolegijos) prašymu, priimdamas nutartį. Vadovaujantis šio straipsnio nuostatomis, modelinis teismo procesas gali būti pradėtas ir Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme teisėjo (teisėjų kolegijos) prašymu, teismo pirmininkui priėmus nutartį. Nutartis pradėti arba atsisakyti pradėti modelinį procesą yra neskundžiama.

2. Apygardos administracinio teismo pirmininkas gali keletą individualių vienarūšių ar modelinių bylų sujungti į vieną modelinę bylą. Kai keletas individualių vienarūšių ar modelinių bylų yra skirtinguose apygardų administraciniuose teismuose, jas gali sujungti Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo pirmininkas. Teismo pirmininkas, sujungęs keletą individualių vienarūšių ar modelinių bylų į vieną modelinę bylą, sudaro teisėjų kolegiją šiai bylai nagrinėti.

3. Apie nutartį pradėti modelinį procesą informuojami modelinės bylos proceso dalyviai, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas ir visi apygardų administraciniai teismai. Pranešimas apie minėtą nutartį skelbiamas Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo interneto svetainėje.

4. Pradėjus modelinę bylą, kitų individualių vienarūšių bylų, nurodytų šio įstatymo 127 straipsnio 1 dalyje, nagrinėjimas sustabdomas. Teismo nutartis sustabdyti individualiosios vienarūšės bylos nagrinėjimą gali būti skundžiama atskiruoju skundu tik tuo pagrindu, kad nagrinėjama byla neatitinka šio straipsnio 1 dalyje nustatytų kriterijų.

129 straipsnis. Modelinės bylos nagrinėjimo ypatumai

1. Modelinę bylą nagrinėja apygardos administracinio teismo trijų teisėjų kolegija. Modelines bylas Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme nagrinėja išplėstinė teisėjų kolegija arba teismo plenarinė sesija.

2. Administraciniai teismai imasi priemonių modelinę bylą išnagrinėti kiek įmanoma greičiau.

3. Teismas atmeta individualiosios vienarūšės bylos proceso šalies prašymą jį įtraukti trečiuoju suinteresuotu asmeniu į modelinės bylos procesą, jeigu nenustato, kad jo dalyvavimas yra būtinas tinkamai išnagrinėti modelinę bylą. Ši nutartis atskiruoju skundu neskundžiama.

130 straipsnis. Individualių vienarūšių bylų nagrinėjimo atnaujinamas

1. Įsiteisėjus teismo sprendimui modelinėje byloje, individualiųjū vi narūšių bylų nagrinėjimas yra atnaujinamas, išskyrus šio straipsnio 2 dalyje nustatytą atvejį. Apie teismo sprendimo modelinėje byloje, išnagrinėtoje apeliacine tvarka Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme, įsiteisėjimą pranešama visiems apygardų administraciniams teismams ir paskelbiama Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo interneto svetainėje.

2. Apygardų administraciniai teismai apie teismo sprendimo modelinėje byloje, išnagrinėtoje apeliacine tvarka Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme, kurioje pareiškėjo reikalavimai buvo atmesti, įsiteisėjimą praneša individualiųjū vi narūšių bylų proceso šalims, išaiškindami teisę paduoti prašymą atnaujinti individualiosios vi narūšės bylos nagrinėjimą ir tokio prašymo nepadavimo teisinės pasekmes. Jeigu per vieną mėnesį nuo pranešimo apie teismo sprendimą, kuriuo pareiškėjo reikalavimai buvo atmesti modelinėje byloje, gavimo individualiosios vi narūšės bylos proceso šalis nepaduoda prašymo atnaujinti individualiosios vi narūšės bylos nagrinėjimą, skundas (prašymas, pareiškimas) individualiojoje vi narūšėje byloje paliekamas nenagrinėtas. Per nustatytą terminą pateikus minėtą prašymą, individualiosios vi narūšės bylos nagrinėjimas yra atnaujinamas.

131 straipsnis. Individualiųjū vi narūšių bylų nagrinėjimas

1. Įsiteisėjus teismo sprendimui modelinėje byloje, tiek pirmojoje, tiek apeliacinėje instancijoje atnaujintos individualiosios vi narūšės bylos gali būti nagrinėjamos supaprastina tvarka – vieno teisėjo, rašytinio proceso tvarka. Tokioje byloje priimtame sprendime (nutartyje) turi būti įžanginė ir rezoliucinė dalys, taip pat trumpai išdėstyti motyvai. Jeigu individualiajai vi narūšei bylai nagrinėti iš pradžių buvo sudaryta teisėjų kolegija, atnaujinus bylos nagrinėjimą, teisėjų kolegijos siūlymu teismo, kuriame buvo sudaryta teisėjų kolegija, pirmininkas individualiajai vi narūšei bylai nagrinėti gali paskirti vieną teisėją. Dėl bylos nagrinėjimo supaprastinta tvarka teismas priima nutartį ir per tris darbo dienas išsiunčia ją proceso dalyviams. Ši nutartis atskiruoju skundu neskundžiama.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nustatyta supaprastinta tvarka administracinis teismas gali nagrinėti ir tas bylas, nurodytas šio įstatymo 127 straipsnio 1 dalyje, kurios buvo iškeltos po teismo sprendimo modelinėje byloje įsiteisėjimo.

3. Individualioji vi narūšė byla pirmosios instancijos teisme nagrinėjama žodinio proceso tvarka, jeigu per septynias darbo dienas nuo nutarties bylą nagrinėti supaprastinta tvarka įteikimo to prašo bet kuri proceso šalis. Teismas visais atvejais gali nuspręsti individualiąją vi narūšę bylą nagrinėti bendra tvarka.

4. Šio straipsnio 1, 2 ir 3 dalyse nustatytos taisyklės taikomos tik tuo atveju, jeigu pirmosios instancijos teismo sprendimo modelinėje byloje teisėtumas ir pagrįstumas buvo patikrintas apeliacine tvarka Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme arba Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas priėmė sprendimą modelinėje byloje pagal šio įstatymo 128 straipsnio 1 dalį. Jeigu pirmosios instancijos teismo sprendimo modelinėje byloje teisėtumas ir pagrįstumas nebuvo patikrintas apeliacine tvarka Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme, atnaujintos individualiosios vienarūšės bylos nagrinėjamos bendra tvarka.

PENKTASIS SKIRSNIS

PAREIŠKIMAS DĖL TEISMO ĮSAKymo IŠDAVIMO

131¹ straipsnis. Pareiškimas dėl teismo įsakymo išdavimo

1. Viešojo administravimo subjektas ar tam tikrus viešojo administravimo įgaliojimus turintis asmuo (pareiškėjas) įstatymų numatytais atvejais ir šiame skirsnyje nustatyta tvarka gali kreiptis į apygardos administracinį teismą su pareiškimu dėl teismo įsakymo dėl į valstybės, savivaldybių biudžetus ar valstybės pinigų fondus nesumokėtų (negrąžintų) sumų priteisimo (išieškojimo) iš fizinio ar juridinio asmens (skolininko).

2. Šiame skirsnyje nustatyta tvarka pareiškimas dėl teismo įsakymo išdavimo nenagrinėjamas, jeigu:

- 1) pareiškimą pateikė reikiamų viešojo administravimo įgaliojimų neturintis subjektas (asmuo);
- 2) įstatymuose nenustatyta, kad pareiškimе nurodytas reikalavimas gali būti nagrinėjamas šiame skirsnyje nustatyta tvarka;
- 3) fizinio asmens (skolininko) gyvenamoji ir darbo vietos yra nežinomos;
- 4) yra pasibaigęs įstatymuose nustatytas terminas reikalavimui pareikšti. Jeigu šis terminas yra pasibaigęs tik dėl dalies reikalavimų ir šią konkrečių reikalavimų dalį galima išskirti, pareiškimas nenagrinėjamas tik dėl šios reikalavimų dalies;
- 5) prašomi priteisti delspinigiai įstatymuose nėra numatyti ar prašomų priteisti delspinigių suma yra didesnė už nustatytą įstatymuose;
- 6) pareiškimas paduotas ne šio įstatymo 131² straipsnio 1 dalyje nurodytu būdu.

3. Šiame skirsnyje nustatyta tvarka nagrinėtini reikalavimai pareiškėjo pasirinkimu taip pat gali būti nagrinėjami pagal bendrąsias administracinių bylų nagrinėjimo taisykles.

4. Jeigu tam tikrų procesinių veiksmų atlikimas šiame skirsnyje nereglamentuotas, taikomos bendrosios šiame įstatyme nustatytos bylų nagrinėjimo taisyklės. Reikalavimo

užtikrinimo priemonės pagal šį skirsnį nagrinėjamosiose bylose dėl teismo įsakymo išdavimo netaikomos.

5. Bylos šiame skirsnyje nustatyta tvarka nagrinėjamos naudojant vienodos formos procesinius dokumentus. Jų formas tvirtina teisingumo ministras.

6. Bylose dėl teismo įsakymo išdavimo procesiniams dokumentams apdoroti teisingumo ministro nustatyta tvarka gali būti naudojamos informacinės ir elektroninių ryšių technologijos.

131² straipsnis. Pareiškimo dėl teismo įsakymo išdavimo padavimas, forma ir turinys

1. Pareiškimas dėl teismo įsakymo išdavimo paduodamas elektroninių ryšių priemonėmis. Pareiškimo dėl teismo įsakymo išdavimo padavimo elektroninių ryšių priemonėmis tvarką ir formą nustato teisingumo ministras.

2. Pareiškinge dėl teismo įsakymo išdavimo, be šio įstatymo 24 straipsnio 2 dalies 1, 3, 11 punktuose ir 3 dalyje nustatytų reikalavimų, keliamų pareiškimo turiniui ir formai, turi būti nurodyta:

1) pareiškėjo pavadinimas, buveinė, kodas, taip pat atstovo pavadinimas ir adresas, kai pareiškimą paduoda atstovas;

2) fizinio asmens (skolininko) vardas, pavardė, asmens kodas (jeigu jis žinomas), adresas, darbo vieta (jeigu ji žinoma), o kai prašoma priteisti (išieškoti) iš juridinio asmens, – jo visas pavadinimas, buveinė, kodas, faktinis veiklos adresas (jeigu jis nesutampa su buveinės adresu ir yra žinomas), atsiskaitomosios sąskaitos numeris (jeigu jis žinomas) ir kredito įstaigos rekvizitai (jeigu jie žinomi);

3) reikalavimo suma ir laikotarpis, už kurį prašoma priteisti (išieškoti). Jeigu reikalavimai atsirado skirtingais laikotarpiais, – kiekvienas konkrečiu laikotarpiu atsiradęs reikalavimas atskirai;

4) kai prašoma priteisti delspinigius, – delspinigių norma, delspinigių dydis, skaičiavimo laikotarpis bei nuoroda į konkrečias delspinigius ir jų apskaičiavimą numatančias įstatymų nuostatas;

5) reiškiamas reikalavimas, jo teisinis ir faktinis pagrindai;

6) surenkamųjų ar kitų sąskaitų numeriai, kredito įstaigų rekvizitai, mokėtojo, įmokų kodai ir (ar) kita informacija, reikalinga skolininkui, kad tinkamai įvykdytų reikalavimą;

7) patvirtinimas, kad nėra šio įstatymo 131¹ straipsnio 2 dalyje nurodytų aplinkybių;

8) pridedamų prie pareiškimo dokumentų sąrašas.

3. Prie pareiškimo dėl teismo įsakymo išdavimo jokie įrodymai nepriedami.

131³ straipsnis. Pareiškimo dėl teismo įsakymo išdavimo priėmimas

1. Pareiškimo dėl teismo įsakymo išdavimo priėmimo klausimas išsprendžiamas per vieną darbo dieną nuo jo padavimo teismui dienos. Jeigu pareiškimas dėl teismo įsakymo išdavimo atitinka šiame skirsnyje nustatytus reikalavimus, gali būti išduodamas teismo įsakymas ir nesurašoma teismo nutartis ar teisėjo rezoliucija dėl šio pareiškimo priėmimo.

2. Teismas nutartimi atsisako priimti pareiškimą dėl teismo įsakymo išdavimo, jeigu pareiškimas neatitinka šio įstatymo 131² straipsnyje nustatytų reikalavimų, jeigu yra šio įstatymo 33 straipsnio 2 dalyje ar 131¹ straipsnio 2 dalyje nurodytos aplinkybės arba jeigu pareiškimas yra akivaizdžiai nepagrįstas. Nutartis atsisakyti priimti pareiškimą dėl teismo įsakymo išdavimo atskiruoju skundu neskundžiama.

3. Spręsdamas pareiškimo dėl teismo įsakymo išdavimo priėmimo ir teismo įsakymo išdavimo klausimus, teismas netikrina pareiškėjo reikalavimo pagrįstumo.

4. Jeigu šio straipsnio 2 dalyje nurodytos aplinkybės paaiškėja po pareiškimo dėl teismo įsakymo išdavimo priėmimo, teismas nutartimi panaikina teismo įsakymą, jei jis yra išduotas, ir pareiškimą palieka nenagrinėtą arba, kai yra šio įstatymo 103 straipsnyje nurodyti pagrindai, bylą nutraukia. Šios teismo nutartys gali būti skundžiamos atskiraisiais skundais.

5. Jeigu pareiškėjas atsiima pareiškimą dėl teismo įsakymo išdavimo iki skolininko prieštaravimų gavimo teisme arba iki skolininko prieštaravimų padavimo termino pabaigos, teismas pareiškimą palieka nenagrinėtą. Tai netrukdo pareiškėjui šio įstatymo nustatyta tvarka paduoti pareiškimą dėl teismo įsakymo išdavimo iš naujo. Jeigu pareiškėjas atsisako pareiškimo (reikalavimo) po teismo įsakymo išdavimo, teismas pareiškimo atsisakymo klausimą išsprendžia pagal šiame įstatyme nustatytas skundo (prašymo, pareiškimo) atsisakymo taisykles.

131⁴ straipsnis. Teismo įsakymo išdavimas

1. Išsprendęs pareiškimo dėl teismo įsakymo išdavimo priėmimo klausimą, teismas nedelsdamas, ne vėliau kaip kitą darbo dieną, išduoda pareiškėjui teismo įsakymą.

2. Teismo įsakyme nurodoma:

1) įsakymo išdavimo data;

2) teismo, išdavusio įsakymą, pavadinimas, teisėjo vardas ir pavardė;

3) pareiškėjo pavadinimas, buveinė, kodas;

4) fizinio asmens (skolininko) vardas, pavardė, asmens kodas (jeigu jis žinomas), adresas, darbo vieta (jeigu ji žinoma), o kai priteisiama (išieškoma) iš juridinio asmens, – jo visas pavadinimas, buveinė, kodas, faktinis veiklos adresas (jeigu jis nesutampa su buveinės adresu ir yra žinomas), atsiskaitomosios sąskaitos numeris (jeigu jis žinomas) ir kredito įstaigos rekvizitai (jeigu jie žinomi);

- 5) priteisimo (išieškojimo) pagrindas;
- 6) priteisiama (išieškoma) iš skolininko pinigų suma;
- 7) išieškomų delspinigių dydis, jeigu delspinigiai priteisiami.

3. Teismo įsakymas turi atitikti vykdomajam dokumentui nustatytus reikalavimus.

4. Teikiant pareiškimą dėl teismo įsakymo išdavimo, pareiškėjo patirtos bylinėjimosi išlaidos teismo įsakymu nėra priteisiamos. Šios išlaidos (jų dalis) kartu su kitomis bylinėjimosi išlaidomis pareiškėjo prašymu gali būti priteisiamos, kai reikalavimas (jo dalis) tenkinamas išnagrinėjus šio įstatymo 131⁶ straipsnio 3 dalyje nurodytą pareiškėjo prašymą.

5. Teismo įsakymą pasirašo teisėjas ir patvirtina teismo antspaudu. Teismo įsakymą, įteikiamą elektroninių ryšių priemonėmis, teisėjas pasirašo elektroniniu parašu (šis parašas turi tokią pačią teisinę galią kaip ir parašas rašytiniuose dokumentuose).

6. Teismo įsakymas apeliacine tvarka neskundžiamas. Teismo įsakymas įsiteisėja, jeigu per šio įstatymo 131⁵ straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatytą terminą skolininkas nepareiškia prieštaravimų dėl pareiškimo dėl teismo įsakymo išdavimo. Teismo įsakymo skubiai vykdyti negalima. Įsiteisėjęs teismo įsakymas per tris darbo dienas nuo jo įsiteisėjimo išsiunčiamas pareiškėjui (išieškotojui).

7. Įsiteisėjęs teismo įsakymas yra privalomas visoms valstybės institucijoms, pareigūnams ir tarnautojams, įmonėms, įstaigoms, organizacijoms, kitiems fiziniams ir juridiniams asmenims ir turi būti vykdomas visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje. Teismo įsakymo privalomumas neatima iš suinteresuotų asmenų teisės kreiptis į teismą, kad būtų apgintos teisės ir įstatymų saugomi interesai, dėl kurių ginčas nėra teismo išnagrinėtas ir išspręstas.

131⁵ straipsnis. Pranešimas skolininkui

1. Pareiškimo dėl teismo įsakymo išdavimo kopija ir teismo įsakymo patvirtinta kopija ne vėliau kaip kitą darbo dieną po teismo įsakymo išdavimo išsiunčiamos skolininkui. Kartu su šiomis kopijomis teismas išsiunčia skolininkui pranešimą, kuriame turi būti nurodyta:

1) siūlymas ne vėliau kaip per dvidešimt kalendorinių dienų nuo pranešimo įteikimo dienos sumokėti priteistas sumas (įskaitant delspinigius) ir apie teismo įsakymo įvykdymą raštu pranešti teismui, ir pateikti tai patvirtinančius dokumentus arba pareikšti prieštaravimus dėl pareiškėjo pateikto reikalavimo;

2) informacija, kad, neįvykdžius šios dalies 1 punkte nurodytų veiksmų, teismo įsakymas įsiteisės ir galės būti vykdomas priverstinai;

3) informacija apie tai, kad teismas pareiškėjo reikalavimu nagrinės prašymą (pareiškimą) pagal bendrąsias administracinių bylų nagrinėjimo taisykles, jeigu skolininkas

pareišk prieštaravimus dėl pareiškėjo pareiškimo, jeigu reikalavimas buvo neįvykdytas ar įvykdytas netinkamai;

4) informacija apie tai, kad, išduodamas teismo įsakymą, teismas netikrino pareiškėjo pareikšto reikalavimo pagrįstumo.

2. Pareiškimo dėl teismo įsakymo išdavimo ir teismo įsakymo kopijos ir teismo pranešimas skolininkui įteikiami Civilinio proceso kodekse nustatyta pagal šį kodeksą išduoto teismo įsakymo ir susijusių dokumentų kopijų įteikimo skolininkams tvarka. Procesiniai dokumentai skolininkui gali būti įteikiami elektroninių ryšių priemonėmis teisingumo ministro nustatyta tvarka.

3. Kai po teismo įsakymo išdavimo paaiškėja, kad fizinio asmens (skolininko) gyvenamoji ir darbo vietos yra nežinomos, teismas panaikina teismo įsakymą ir pareiškimą dėl teismo įsakymo išdavimo palieka nenagrinėtą. Ši teismo nutartis atskiruoju skundu neskundžiama. Šioje dalyje numatytu atveju teismas gali panaikinti teismo įsakymą ir pareiškimą dėl teismo įsakymo išdavimo palikti nenagrinėtą tik prieš tai nustatęs pareiškėjui terminą patikslinti fizinio asmens (skolininko) gyvenamąją ir darbo vietą arba atlikti veiksmus, kad teismas galėtų įteikti procesinius dokumentus kitu būdu.

131⁶ straipsnis. Skolininko prieštaravimai

1. Prieštaravimus dėl pareiškimo dėl teismo įsakymo išdavimo ar dėl jo dalies skolininkas pateikia teismo įsakymą išdavusiam teismui. Jeigu skolininkas dalį pareiškėjo reikalavimų įvykdė arba nors ir neįvykdė, tačiau dalį reikalavimų pripažįsta, jis gali pareikšti prieštaravimus dėl likusios reikalavimų dalies pagrįstumo.

2. Skolininko prieštaravimai dėl pareiškimo dėl teismo įsakymo išdavimo turi būti pateikti raštu ar elektroninių ryšių priemonėmis per dvidešimt kalendorinių dienų nuo pranešimo apie teismo įsakymo išdavimą įteikimo skolininkui dienos. Prieštaravimai turi atitikti šio įstatymo 24 straipsnyje (išskyrus 2 dalies 3, 5, 6, 7, 8, 9 punktus) nustatytus reikalavimus, keliamus procesinių dokumentų turiniui ir formai, išskyrus reikalavimą nurodyti prieštaravimų pagrindą. Jeigu dėl svarbių priežasčių skolininkas prieštaravimus pareiškė pasibaigus šiame skirsnyje nustatytam terminui, skolininko prašymu teismas terminą prieštaravimams pareikšti gali atnaujinti. Nutartis, kuria toks skolininko prašymas atmestas, gali būti skundžiama atskiruoju skundu.

3. Gavęs skolininko prieštaravimus, teismas ne vėliau kaip per tris darbo dienas privalo pranešti pareiškėjui, kad šis ne vėliau kaip per keturiolika kalendorinių dienų nuo teismo pranešimo įteikimo dienos turi teisę pagal bendrąsias administracinių bylų nagrinėjimo taisykles teismui pateikti prašymą, atitinkantį šio įstatymo 24 straipsnio reikalavimus.

4. Jeigu skolininkas dalį pagal teismo įsakymą priteistų reikalavimų įvykdo arba nors ir neįvykdo, bet jų dalį pripažįsta, o prieštaravimus pareiškia tik dėl likusios reikalavimų dalies, teismas pagal šio skirsnio taisyklės priima naują įsakymą dėl skolininko neginčijamos reikalavimų dalies priteisimo. Dėl nepriteistos reikalavimų dalies pareiškėjas gali pateikti teismui prašymą šio straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka.

5. Teismo įsakymą išdavusio teismo, kuriam šio straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka paduotas prašymas, nutartimi, kuria išsprendžiamas šio prašymo priėmimo klausimas, kartu panaikinamas teismo įsakymas ar jo dalis.

6. Jeigu pareiškėjas per šio straipsnio 3 dalyje nustatytą terminą tinkamai įforminto prašymo teismui nepateikia, pareiškimas dėl teismo įsakymo išdavimo laikomas nepaduotu ir teismo nutartimi grąžinamas pareiškėjui, o teismo įsakymas panaikinamas. Ši nutartis gali būti skundžiama atskiruoju skundu. Tai netrukdo pareiškėjui pateikti prašymą bendra tvarka.

7. Jeigu skolininkas per šio įstatymo 131⁵ straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatytą terminą teismo įsakymą įvykdo ir raštu pateikia teismui tai patvirtinančius dokumentus, teismas nutartimi panaikina teismo įsakymą ir bylą nutraukia.

8. Jeigu pareiškimą dėl teismo įsakymo išdavimo pateikęs pareiškėjas ir skolininkas po teismo įsakymo išdavimo sudaro taikos sutartį ir teismas ją patvirtina, ta pačia teismo nutartimi teismo įsakymas panaikinamas.

9. Įsiteisėję teismo įsakymai vykdomi Civilinio proceso kodekse nustatyta tvarka.

Papildyta skirsnio:

Nr. [XII-2399](#), 2016-06-02, paskelbta TAR 2016-06-15, i. k. 2016-16849

III DALIS

BYLŲ PROCESAS APELIACINĖS INSTANCIJOS TEISME

I SKYRIUS

NEĮSITEISĖJUSIŲ TEISMO SPRENDIMŲ APSKUNDIMAS

132 straipsnis. Apygardų administracinių teismų sprendimų apskundimas

1. Apygardų administracinių teismų sprendimai, priimti nagrinėjant bylas pirmąją instancija, apeliacine tvarka per trisdešimt kalendorinių dienų nuo sprendimo paskelbimo gali būti skundžiami Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui.

2. Praleidus terminą apeliaciniam skundui paduoti, apelianto prašymu pirmosios instancijos teismas, per kurį paduodamas apeliacinis skundas, apeliacinio skundo padavimo terminą gali atnaujinti, jeigu bus pripažinta, kad terminas praleistas dėl svarbios priežasties. Dėl pirmosios instancijos teismo nutarties, kuria atsisakoma atnaujinti terminą apeliaciniam skundui paduoti, gali būti duodamas atskirasis skundas. Jeigu Lietuvos vyriausiasis

administracinis teismas tokį atskirąjį skundą patenkina ir praleistą apeliacinio skundo padavimo terminą atnaušina, teismas ta pačia nutartimi išsprendžia apeliacinio skundo priėmimo klausimą.

3. Tuo atveju, kai Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nustato, kad pirmosios instancijos teismas apeliacinį skundą priėmė praleidus apeliacinio skundo padavimo terminą, jis gali:

1) savo iniciatyva atnaujinti apeliacinio skundo padavimo terminą, jeigu iš turimos medžiagos aiškiai matyti, kad šis terminas praleistas dėl svarbių priežasčių;

2) nutartimi pasiūlyti apeliantui per teismo nustatytą terminą pateikti prašymą dėl apeliacinio skundo padavimo termino atnaujinimo.

4. Prašymas atnaujinti praleistą apeliacinio skundo padavimo terminą negali būti paduotas, jeigu praėjo daugiau kaip trys mėnesiai nuo teismo sprendimo paskelbimo dienos.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XIII-1833](#), 2018-12-20, paskelbta TAR 2018-12-28, i. k. 2018-21854

133 straipsnis. Apeliacinių skundų padavimo tvarka

Apeliaciniai skundai raštu arba teisingumo ministro nustatyta tvarka elektronine forma elektroninių ryšių priemonėmis paduodami per teismą, kurio sprendimas yra skundžiamas.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XIII-1833](#), 2018-12-20, paskelbta TAR 2018-12-28, i. k. 2018-21854

134 straipsnis. Apeliacinis skundas

1. Apeliacinį skundą gali paduoti visi proceso dalyviai.

2. Apeliaciniame skunde nurodoma:

1) teismo, kuriam adresuojamas apeliacinis skundas, pavadinimas;

2) apelianto vardas, pavardė (pavadinimas), asmens kodas (kodas) ir adresas, jeigu apeliantas turi, – ir elektroninio pašto adresas, telefono ir fakso numeriai ar kitų elektroninių ryšių priemonių adresai;

3) kitų proceso dalyvių, išskyrus proceso šalių atstovus, pavadinimai ir adresai, jeigu žinoma, – ir elektroninio pašto adresas, telefono, fakso numeriai ar kitų elektroninių ryšių priemonių adresai;

4) skundžiamas sprendimas ir teismas, priėmęs tą sprendimą;

5) ginčijami klausimai;

6) įstatymai ir bylos aplinkybės, kuriomis grindžiamas sprendimo ar jo dalies neteisėtumas ar nepagrįstumas (apeliacinio skundo juridinis pagrindas);

7) apelianto prašymas (apeliacinio skundo dalykas);

8) įrodymai, patvirtinantys apeliaciniame skunde išdėstytas aplinkybes;

9) pageidavimai dėl teismo sprendimo, kitų procesinių dokumentų gavimo elektroninių ryšių priemonėmis;

10) apelianto prašymas bylą nagrinėti žodinio proceso tvarka, kai jis to pageidauja;

11) pridedamų prie apeliacinio skundo dokumentų sąrašas.

3. Kartu su apeliaciniu skundu turi būti pateikiami apeliaciniame skunde nurodyti įrodymai (jeigu apeliantas jų turi), taip pat duomenys apie tai, kad už apeliacinį skundą sumokėtas žyminis mokestis. Kai apeliacinis skundas paduotas raštu, apeliacinio skundo su priedais egzempliorių (kopijų) turi būti tiek, kad juos būtų galima įteikti kiekvienai proceso šaliai ir dar liktų egzempliorius teisme.

4. Apeliacinį skundą pasirašo apeliantas arba jo atstovas. Pateikiant apeliacinį skundą teismui elektroninių ryšių priemonėmis šio straipsnio 5 dalyje nustatyta tvarka, laikoma, kad apeliacinis skundas yra pasirašytas. Kai apeliacinį skundą paduoda atstovas, prie jo turi būti pridedamas dokumentas, patvirtinantis atstovo įgaliojimus.

5. Kai apeliacinis skundas paduodamas elektroninių ryšių priemonėmis, asmens tapatybė patvirtinama Teismų įstatyme nustatytais būdais.

6. Apeliaciniame skunde negalima kelti reikalavimų, kurie nebuvo pareikšti nagrinėjant bylą pirmosios instancijos teisme. Naujais reikalavimais nelaikomi reikalavimai, neatsiejamai susiję su jau pareikštais reikalavimais.

135 straipsnis. Prisidėjimas prie apeliacinio skundo

1. Asmenys, turintys teisę paduoti apeliacinį skundą, gali prisidėti prie paduoto apeliacinio skundo, paduodami prašymą apeliacinės instancijos teismui raštu arba teisingumo ministro nustatyta tvarka elektronine forma elektroninių ryšių priemonėmis. Toks prisidėjimas yra galimas iki bylos nagrinėjimo iš esmės pradžios. Jeigu prisidedama prie apeliacinio skundo, už pareiškimą dėl prisidėjimo žyminis mokestis neimamas. Pareiškime dėl prisidėjimo prie pareikšto apeliacinio skundo prisidedantys asmenys negali pareikšti savarankiškų reikalavimų ir apskųsto sprendimo naikinimo ar pakeitimo pagrindų.

2. Jeigu atsisakoma priimti apeliacinį skundą, pareiškimas dėl prisidėjimo laikomas nepaduotu ir grąžinamas jį padavusiam asmeniui.

3. Jeigu asmuo prisidėjo prie apeliacinio skundo, jis praranda teisę pareikšti savarankišką apeliacinį skundą.

136 straipsnis. Apeliacinio skundo atsisakymas

1. Apeliantas turi teisę apeliacinio skundo atsisakyti iki teismo posėdžio pradžios, jeigu byla nagrinėjama rašytinio proceso tvarka, arba iki baigiamųjų kalbų, jeigu byla

nagrinėjama žodinio proceso tvarka. Apelianto pareiškimas raštu arba elektronine forma elektroninių ryšių priemonėmis, kuriuo atsisakoma apeliacinio skundo, pridedamas prie bylos (elektroninės bylos).

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytu atveju, jeigu sprendimas nebuvo apskūstas kitų proceso dalyvių, teismas nutartimi apeliacinį procesą nutraukia. Apie apeliacinio skundo atsisakymą teismas informuoja apeliacinio proceso dalyvius.

3. Apeliacinio skundo atsisakęs apeliantas pakartotinai jį paduoti neturi teisės.

II SKYRIUS

BYLŲ NAGRINĖJIMAS APELIACINĖS INSTANCIJOS TEISME

137 straipsnis. Apeliacinio proceso taisyklės

Apeliacinis procesas vyksta pagal tas pačias taisykles kaip ir procesas pirmosios instancijos teisme, išskyrus šiame įstatyme nustatytas išimtis.

138 straipsnis. Apeliacinio skundo priėmimas

1. Apeliacinio skundo priėmimo klausimą sprendžia teismo pirmininkas ar teisėjas ne vėliau kaip per tris darbo dienas nuo jo pateikimo pirmosios instancijos teismui. Jeigu byla, kurioje yra gautas apeliacinis skundas, yra išsiųsta į Lietuvos vyriausiąją administracinį teismą, apeliacinio skundo priėmimo klausimą sprendžia pirmosios instancijos teismo pirmininkas ar teisėjas ne vėliau kaip per tris darbo dienas nuo bylos pateikimo pirmosios instancijos teismui dienos.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-1833](#), 2018-12-20, paskelbta TAR 2018-12-28, i. k. 2018-21854

2. Jeigu apeliacinis skundas neatitinka šio įstatymo 134 straipsnyje nustatytų reikalavimų, nutartimi nustatomas terminas trūkumams pašalinti. Kai per teismo nustatytą terminą trūkumai nepašalinami, apeliacinis skundas laikomas nepaduotu ir teisėjo nutartimi grąžinamas apeliantui. Dėl pirmosios instancijos teismo nutarties grąžinti apeliacinį skundą apeliantui gali būti paduodamas atskirasis skundas.

3. Apeliacinis skundas nepriimamas ir grąžinamas apeliantui, jeigu:

1) apeliacinis skundas paduotas praleidus nustatytą apeliacinio skundo padavimo terminą ir šis terminas neatnaujinamas;

2) apeliacinį skundą paduoda neveiksnus tam tikroje srityje asmuo arba asmuo, neturintis teisės jį paduoti;

3) apeliacinį skundą paduoda įgaliojimų neturintis atstovas.

4. Dėl pirmosios instancijos teismo nutarties atsisakyti priimti apeliacinį skundą gali būti paduotas atskirasis skundas. Atsisakymas priimti apeliacinį skundą šio straipsnio 3 dalies 2 ir 3 punktuose nurodytais pagrindais nekliudo, nepažeidžiant apeliacinio skundo padavimo termino, vėl kreiptis su apeliaciniu skundu, jeigu trūkumai bus pašalinti.

5. Pirmosios instancijos teismas, priėmęs apeliacinį skundą, per tris darbo dienas išsiunčia bylą (elektroninę bylą) su gautu apeliaciniu skundu ir jo priedais apeliacinės instancijos teismui.

6. Apeliacinės instancijos teismas, nustatęs, kad teismas, sprendamas apeliacinio skundo priėmimo klausimą, privalėjo apeliantui paskirti terminą apeliacinio skundo trūkumams pašalinti, priima nutartį ir nustato terminą apeliacinio skundo trūkumams pašalinti. Jeigu trūkumai nepašalinami, apeliacinis procesas nutraukiamas.

7. *Neteko galios 2018-12-29.*

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-1833](#), 2018-12-20, paskelbta TAR 2018-12-28, i. k. 2018-21854

8. Jeigu šio straipsnio 3 dalyje nurodyti trūkumai paaiškėja nagrinėjant bylą apeliacine tvarka, apeliacinis procesas nutraukiamas.

139 straipsnis. Pasirengimas nagrinėti bylą

1. Teisėjas pranešėjas vienas atlieka veiksmus, reikalingus bylai nagrinėti.

2. Apeliacinės instancijos teismas išsiunčia proceso dalyviams apeliacinio skundo ir jo priedų nuorašus, reikalaudamas per keturiolika kalendorinių dienų nuo apeliacinio skundo ir jo priedų nuorašų gavimo pateikti apeliacinės instancijos teismui išsamius atsiliepimus į apeliacinį skundą. Šio įstatymo 74 straipsnio 7 dalyje nurodytais atvejais teismas apeliacinio skundo ir jo priedų skaitmenines kopijas siunčia elektroninių ryšių priemonėmis.

3. Žodinio bylos nagrinėjimo atveju proceso dalyviai apie apeliacinės bylos nagrinėjimo vietą ir laiką informuojami pranešimais. Šių asmenų neatvykimas į teismo posėdį nekliudo nagrinėti bylą.

140 straipsnis. Bylos nagrinėjimo ribos

1. Teismas, apeliacine tvarka nagrinėdamas bylą, patikrina pirmosios instancijos teismo sprendimo pagrįstumą ir teisėtumą neperžengdamas apeliacinio skundo ribų.

2. Teismas peržengia apeliacinio skundo ribas, kai to reikalauja viešasis interesas arba kai neperžengus apeliacinio skundo ribų būtų reikšmingai pažeistos valstybės, savivaldybės ir asmenų teisės bei įstatymų saugomi interesai. Teismas taip pat patikrina, ar nėra šio įstatymo 146 straipsnio 2 dalyje nurodytų sprendimo negaliojimo pagrindų.

141 straipsnis. Bylos nagrinėjimas ir sprendimas rašytinio proceso tvarka

1. Apeliacinis skundas nagrinėjamas rašytinio proceso tvarka, tai yra nekviečiant į nagrinėjimą teisme proceso dalyvių ir jiems nedalyvaujant, išskyrus atvejus, kai teismas pripažįsta, kad žodinis bylos nagrinėjimas yra būtinas. Proceso šalys apeliaciniame skunde, atsiliepime į apeliacinį skundą arba kitame procesiniame dokumente gali pateikti motyvuotą prašymą nagrinėti bylą žodinio proceso tvarka, tačiau atsižvelgti į šį prašymą teismui neprivaloma.

2. Nagrinėjant apeliacinį skundą rašytinio proceso tvarka, teismo posėdžio garso įrašas nedaromas, posėdžio forma yra laisva. Teismo sprendimas ar nutartis per tris darbo dienas nuo jų priėmimo išsiunčiami proceso šalims paštu arba šio įstatymo 74 straipsnio 7 dalyje nurodytais atvejais – elektroninių ryšių priemonėmis.

3. Apeliacinės instancijos teismas rašytinio proceso tvarka bylą gali išspręsti ir tais atvejais, kai į žodinį bylos nagrinėjimą neatvyksta nė vienas iš proceso dalyvių, nors apie posėdžio laiką ir vietą jiems buvo tinkamai pranešta. Paskelbęs sprendimą nagrinėti bylą rašytinio proceso tvarka, teismas išeina į pasitarimų kambarį priimti sprendimo.

4. Administracinių bylų, nagrinėjamų rašytinio proceso tvarka, proceso dalyviams apie teismo posėdžių datą, laiką, vietą ir teismo sudėtį pranešama specialiaame interneto tinklalapyje ne vėliau kaip likus septynioms darbo dienoms iki teismo posėdžio. Šią informaciją taip pat teikia teismo raštinė.

142 straipsnis. Bylos nagrinėjimas iš esmės

1. Bylos nagrinėjimas iš esmės apeliacinės instancijos teisme pradedamas teisėjo pranešėjo pranešimu apie bylą. Jame išdėstoma bylos esmė, apeliacinio skundo ir atsiliepimų į apeliacinį skundą argumentai, taip pat nauji įrodymai, jeigu jų yra pateikta.

2. Žodinio bylos nagrinėjimo atveju po pranešimo apie bylą teismas išklauso proceso šalių ir kitų proceso dalyvių paaiškinimų. Pirmas kalba apeliantas. Teismas įspėja proceso dalyvius, jeigu kalbų turinys neatitinka pateiktų procesinių dokumentų turinio.

3. Jeigu teismas pripažino, kad būtina, gali būti pakartotinai arba papildomai tiriami pirmosios instancijos teisme ištirti įrodymai. Teismas taip pat gali tirti įrodymus, kuriuos pirmosios instancijos teismas atsisakė tirti. Nauji įrodymai, kurie nebuvo pateikti pirmosios instancijos teisme, tiriami tik tuo atveju, jeigu teismas pripažįsta pagrįstomis priežastis, dėl kurių tai nebuvo padaryta anksčiau, arba kai naujų įrodymų pateikimo būtinybė iškilo vėliau.

4. Žodinio bylos nagrinėjimo atveju, ištyrus įrodymus, proceso dalyviai turi teisę išdėstyti savo nuomonę baigiamosiose kalbose. Jeigu įrodymų tirti nereikėjo, baigiamosios kalbos prasideda po proceso šalių ir kitų proceso dalyvių paaiškinimų.

5. Žodinio bylos nagrinėjimo atveju teismo posėdžio eiga fiksuojama darant teismo posėdžio garso įrašą.

6. Teismas paprastai neriboja proceso dalyvių kalbų trukmės, tačiau išimtiniais atvejais, atsižvelgdamas į nagrinėjamos bylos sudėtingumą ir konkrečias faktines aplinkybes, gali nustatyti kalbų trukmę.

III SKYRIUS

APELIACINĖS INSTANCIJOS TEISMO SPRENDIMAI

143 straipsnis. Sprendimo ar nutarties priėmimas ir paskelbimas

1. Žodinio bylos nagrinėjimo atveju po proceso dalyvių baigiamųjų kalbų teismas išeina į pasitarimų kambarį priimti sprendimo ar nutarties.

2. Priėmęs sprendimą ar nutartį, teismas grįžta į teismo posėdžių salę ir kolegijos pirmininkas arba teisėjas pranešėjas perskaito sprendimo ar nutarties įžanginę ir rezoliucinę dalis ir trumpai žodžiu išdėsto sprendimo ar nutarties motyvus.

3. Visas teismo sprendimas ar nutartis išdėstomi raštu ir visų teisėjų pasirašomi.

4. Teismas, išnagrinėjęs bylą, gali atidėti teismo sprendimo priėmimą ir paskelbimą ne ilgiau kaip dvidešimčiai darbo dienų, o išnagrinėjęs bylą dėl norminio administracinio akto teisėtumo, – ne ilgiau kaip vienam mėnesiui. Dėl svarbių priežasčių administracinę bylą nagrinėjančios teisėjų kolegijos nario (narių) motyvuotu prašymu teismo pirmininkas motyvuota nutartimi gali pratęsti šiuos terminus ne ilgiau kaip dešimčiai darbo dienų. Kai suserga ar dėl kitų objektyvių priežasčių procese negali dalyvauti visi bylą nagrinėjančios teisėjų kolegijos nariai, teismo pirmininkas arba kai suserga ar dėl kitų objektyvių priežasčių procese negali dalyvauti vienas ar keli bylą nagrinėjančios teisėjų kolegijos nariai, likę (dalyvaujantys) teisėjų kolegijos nariai (likęs (dalyvaujantis) teisėjų kolegijos narys) nutartimi gali pratęsti šį terminą iki objektyvių priežasčių išnykimo. Apie teismo sprendimo paskelbimo laiką ir vietą pranešama proceso šalims. Kol rengiamas sprendimas, kolegijos teisėjai gali nagrinėti kitas bylas. Jeigu objektyvios priežastys, dėl kurių buvo pratęstas teismo sprendimo priėmimo ir paskelbimo terminas, neišnyksta per protingą laiką, teismo pirmininkas paskiria naujos sudėties bylą nagrinėjančią teisimą ir nustato bylos nagrinėjimo datą.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XII-2655](#), 2016-09-27, paskelbta TAR 2016-10-06, i. k. 2016-24695

Nr. [XIII-1833](#), 2018-12-20, paskelbta TAR 2018-12-28, i. k. 2018-21854

5. Sprendimą ar nutartį, kurios priėmimas ir paskelbimas buvo atidėtas, gali paskelbti vienas iš bylą nagrinėjusių teisėjų, kitiems kolegijos teisėjams nedalyvaujant.

6. Kai teismo sprendimo ar nutarties priėmimas ir paskelbimas buvo atidėtas šio straipsnio 4 dalyje nustatyta tvarka ir nė vienas iš proceso dalyvių neatvyko į teismo sprendimo ar nutarties paskelbimą, sprendimo ar nutarties paskelbimui yra prilyginamas bylą išnagrinėjusių teisėjų kolegijos narių pasirašyto teismo sprendimo ar nutarties pateikimas teismo raštinei teismo nurodytą teismo sprendimo ar nutarties paskelbimo dieną.

Papildyta straipsnio dalimi:

Nr. [XII-2399](#), 2016-06-02, paskelbta TAR 2016-06-15, i. k. 2016-16849

144 straipsnis. Apeliacinės instancijos teismo teisės

1. Apeliacinės instancijos teismas, išnagrinėjęs bylą, turi teisę:

1) pirmosios instancijos teismo sprendimą palikti nepakeistą, o apeliacinį skundą atmesti;

2) panaikinti pirmosios instancijos teismo sprendimą ir priimti naują sprendimą;

3) pakeisti pirmosios instancijos teismo sprendimą;

4) panaikinti pirmosios instancijos teismo sprendimą visą ar iš dalies ir perduoti bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo;

5) panaikinti pirmosios instancijos teismo sprendimą, o bylą nutraukti arba skundą (prašymą, pareiškimą) palikti nenagrinėtą, jeigu nustatomos šio įstatymo 103 ir 105 straipsniuose nurodytos aplinkybės.

2. Šio straipsnio 1 dalies 2 punkte nurodytu atveju priimamas teismo sprendimas, o 1, 3, 4 ir 5 punktuose nurodytais atvejais – motyvuota teismo nutartis.

3. Apeliacinės instancijos teismas dėl apelianto negali priimti blogesnio, negu yra skundžiamas, sprendimo ar nutarties, jeigu sprendimą skundžia tik viena iš šalių. Blogesnio sprendimo priėmimu nelaikomas skundžiamo sprendimo panaikinimas ir bylos perdavimas iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui.

Papildyta straipsnio dalimi:

Nr. [XII-2399](#), 2016-06-02, paskelbta TAR 2016-06-15, i. k. 2016-16849

145 straipsnis. Apeliacinės instancijos teismo teisė panaikinti apskųstą teismo sprendimą ir perduoti bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo arba priimti naują sprendimą

1. Apeliacinės instancijos teismas, panaikinęs apskųstą teismo sprendimą, turi teisę perduoti bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo, jeigu:

1) sprendimas panaikinamas šio įstatymo 146 straipsnyje nurodytais pagrindais;

2) bylos aplinkybėms išaiškinti būtina surinkti daug naujų įrodymų;

3) pirmosios instancijos teismas išnagrinėjo ne visus byloje pareikštus reikalavimus.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytais atvejais apeliacinės instancijos teismas priima naują sprendimą, jeigu naujas bylos nagrinėjimas pirmosios instancijos teisme gali užvilkti galutinio sprendimo priėmimą.

146 straipsnis. Sprendimo panaikinimas pažeidus arba neteisingai pritaikius procesinės teisės normas

1. Procesinės teisės normų pažeidimas arba netinkamas jų pritaikymas yra pagrindas panaikinti sprendimą tik tada, jeigu dėl šios pažeidos galėjo būti neteisingai išspręsta byla.

2. Sprendimo negaliojimo pagrindais yra pripažįstami tokie atvejai, kai:

1) byla išnagrinėta neteisėtos sudėties teismo arba pažeidžiant funkcinio priskirtinumo atitinkamiems teismams taisyklės arba bylų rūšinio teisingumo bendrosios kompetencijos ar administraciniam teismui taisyklės;

2) pirmosios instancijos teismas nusprendė dėl neįtrauktų į bylos nagrinėjimą asmenų teisių ir pareigų;

3) pirmosios instancijos teismo sprendimas teisėjo nepasirašytas arba jeigu sprendimą pasirašė ne tas teisėjas, kuris nurodytas sprendime;

4) pirmosios instancijos teismo sprendimą priėmė ne tas teisėjas, kuris nagrinėjo bylą;

5) sprendimas yra be motyvų;

6) byloje nėra teismo posėdžio garso įrašo, išskyrus atvejus, kai byla nagrinėjama rašytinio proceso tvarka;

7) pirmosios instancijos teismas išnagrinėjo bylą, kai nebuvo nors vieno iš proceso dalyvių, kuriam nustatyta tvarka nepranešta apie teismo posėdžio laiką ir vietą, ir toks asmuo šia aplinkybe grindžia savo apeliacinį skundą;

8) nagrinėjant bylą pirmosios instancijos teisme, buvo šiurkščiai pažeistos proceso kalbos taisyklės ir asmuo, kurio teisės buvo pažeistos, šia aplinkybe grindžia savo apeliacinį skundą.

147 straipsnis. Sprendimo panaikinimas ar pakeitimas pažeidus materialiosios teisės normas

Materialiosios teisės normų pažeidimas yra pagrindas pirmosios instancijos teismo sprendimą panaikinti ar pakeisti, jeigu pirmosios instancijos teismas netinkamai jas pritaikė arba išaiškino.

148 straipsnis. Apeliacinės instancijos teismo sprendimo ar nutarties įsiteisėjimas ir privalomumas

1. Apeliacinės instancijos teismo sprendimas ar nutartis įsiteisėja priėmimo dieną ir kasacine tvarka neskundžiami.

2. Kai apeliacinės instancijos teismas panaikina pirmosios instancijos teismo sprendimą visą ar iš dalies ir perduoda bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo, apeliacinės instancijos teismo nutartyje išdėstyti teisės išaiškinimai yra privalomi pirmosios instancijos teismui.

149 straipsnis. Apeliacinės instancijos teismo atskiroji nutartis

1. Apeliacinės instancijos teismas šio įstatymo 110 straipsnyje nustatytais atvejais gali priimti atskirąją nutartį. Apeliacinės instancijos teismas atskirąją nutartimi taip pat gali nurodyti pirmosios instancijos teismo padarytus teisės normų pažeidimus ar klaidas, kurie nėra pagrindas panaikinti sprendimą.

2. Apie priimtas priemones dėl atskirosios nutarties apeliacinės instancijos teismui atsakoma per vieną mėnesį.

150 straipsnis. Išnagrinėtos bylos grąžinimas pirmosios instancijos teismui

1. Apeliacinės instancijos teismas, išnagrinėjęs apeliacinį skundą, per dešimt darbo dienų grąžina bylą kartu su priimtu sprendimu (nutartimi) pirmosios instancijos teismui.

2. Pirmosios instancijos teismas proceso šalių prašymu išsiunčia joms apeliacinės instancijos teismo sprendimo ar nutarties patvirtintas kopijas (nuorašus). Šio įstatymo 74 straipsnio 7 dalyje nurodytais atvejais apeliacinės instancijos teismo sprendimai ir nutartys siunčiami elektroninių ryšių priemonėmis.

IV SKYRIUS
ATSKIRIEJI SKUNDAI

151 straipsnis. Apeliacinio proceso normų galiojimas

Atskiriesiems skundams paduoti ir nagrinėti taikomos taisyklės, reglamentuojančios procesą apeliacinės instancijos teisme, išskyrus šiame skyriuje nustatytas išimtis.

152 straipsnis. Atskirųjų skundų padavimo tvarka

1. Pirmosios instancijos teismo (teisėjo) nutartis proceso šalys gali apskųsti atskiruoju skundu apeliacinės instancijos teismui:

1) šio įstatymo nustatytais atvejais;

2) kai teismo nutartis užkerta galimybę tolesnei bylos eigai.

2. Atskirieji skundai paduodami per tą teismą, kurio nutartis yra skundžiama, ne vėliau kaip per septynias kalendorines dienas nuo nutarties paskelbimo.

3. Jeigu skundžiama nutartis, įstatymo nustatyta tvarka priimta nagrinėjant bylą proceso šalims nedalyvaujant, atskirasis skundas gali būti paduodamas per septynias kalendorines dienas nuo nutarties patvirtintos kopijos (nuorašo) įteikimo dienos.

153 straipsnis. Atskirųjų skundų nagrinėjimo tvarka

1. Gavęs atskirąjį skundą, pirmosios instancijos teismas (teisėjas) per tris darbo dienas po jo gavimo:

1) sutikdamas su atskiruoju skundu ir jeigu šis paduotas ne dėl nutarčių, priimtų šio įstatymo 103 straipsnyje nurodytais atvejais, be žodinio nagrinėjimo pats panaikina skundžiamą nutartį ir išsiunčia priimtos šiuo klausimu nutarties patvirtintą kopiją (nuorašą, skaitmeninę kopiją) proceso dalyviams;

2) nesutikdamas su atskiruoju skundu, nustatyta tvarka nusiunčia bylą su atskiruoju skundu apeliacinės instancijos teismui;

3) atsisako priimti atskirąjį skundą ir grąžina jį padavusiam asmeniui, jeigu skundžiama nutartis, kuri pagal įstatymus negali būti skundžiama atskiruoju skundu.

Papildyta straipsnio punktu:

Nr. [XII-2399](#), 2016-06-02, paskelbta TAR 2016-06-15, i. k. 2016-16849

2. Teismas atskirąjį skundą paprastai nagrinėja rašytinio proceso tvarka.

154 straipsnis. Apeliacinės instancijos teismo teisės

Apeliacinės instancijos teismas, išnagrinėjęs atskirąjį skundą, turi teisę savo nutartimi:

1) palikti pirmosios instancijos teismo nutartį nepakeistą;

2) pakeisti pirmosios instancijos teismo nutartį iš dalies;

3) panaikinti pirmosios instancijos teismo nutartį ir išspręsti klausimą iš esmės;

4) panaikinti pirmosios instancijos teismo nutartį ir perduoti klausimą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo.

155 straipsnis. Apeliacinės instancijos teismo nutarties įsiteisėjimas

Apeliacinės instancijos teismo nutartis, priimta dėl atskirojo skundo, įsiteisėja nuo priėmimo.

IV DALIS

PROCESO ATNAUJINIMAS

I SKYRIUS

PRAŠYMŲ DĖL PROCESO ATNAUJINIMO PADAVIMAS

156 straipsnis. Procesio atnaujinimo pagrindai

1. Bylos, užbaigtos įsiteisėjusiu teismo sprendimu ar nutartimi, procesas gali būti atnaujinamas šiame skyriuje nustatytais pagrindais ir tvarka.

2. Procesas gali būti atnaujinamas esant šiems pagrindams:

1) kai Europos Žmogaus Teisių Teismas pripažįsta, kad Lietuvos Respublikos teismo sprendimas byloje prieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijai ir jos papildomiems protokolams;

2) naujai paaiškėja esminės bylos aplinkybės, kurios nebuvo ir negalėjo būti žinomos pareiškėjui bylos nagrinėjimo metu;

3) įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu nustatyti žinomai melagingi liudytojo parodymai, žinomai melaginga eksperto išvada, žinomai neteisingas vertimas, dokumentų arba daiktinių įrodymų suklastojimas, dėl kurių priimtas neteisėtas arba nepagrįstas sprendimas;

4) įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu nustatyti nusikalstami proceso dalyvių, liudytojo, specialisto, eksperto ar vertėjo veiksmai arba nusikalstamos teisėjų veikos, padaryti nagrinėjant šią bylą;

5) panaikinamas kaip neteisėtas ar nepagrįstas teismo sprendimas, nuosprendis, kuris buvo pagrindas priimti tą sprendimą ar nutartį;

6) jeigu viena iš proceso šalių proceso metu buvo neveiksni tam tikroje srityje ir nebuvo atstovaujama atstovo pagal įstatymą;

7) jeigu sprendime teismas nusprendė dėl neįtrauktų į bylos nagrinėjimą asmenų teisių ar pareigų;

8) sprendimas ar nutartis yra be motyvų;

9) jeigu bylą išnagrinėjo neteisėtos sudėties teismas;

10) jeigu pateikiami akivaizdūs įrodymai, kad padarytas esminis materialiosios teisės normų pažeidimas jas taikant, galėjęs turėti įtakos priimti neteisėtą sprendimą ar nutartį;

11) panaikinamas kaip neteisėtas individualus teisės aktas, kuriuo remdamasis teismas išsprendė bylą;

12) kai būtina užtikrinti vienodos administracinių teismų praktikos formavimą;

13) Konstitucinis Teismas, nagrinėdamas Konstitucijos 106 straipsnio ketvirtojoje dalyje nurodyto asmens prašymą, pripažįsta, kad įstatymas ar kitas Seimo priimtas aktas,

Respublikos Prezidento aktas ar Vyriausybės aktas (ar jų dalis), kurio (kurios) pagrindu priimtas asmens konstitucinės teisės ar laisvės pažeidžiantis sprendimas, prieštarauja Konstitucijai.

Papildyta straipsnio punktu:

Nr. [XII-2399](#), 2016-06-02, paskelbta TAR 2016-06-15, i. k. 2016-16849

3. Prašymas atnaujinti procesą yra negalimas dėl šio įstatymo 21 straipsnio 3 dalyje nurodytų bylų.

157 straipsnis. Subjektai, turintys teisę paduoti prašymą atnaujinti procesą

1. Prašymą atnaujinti procesą turi teisę paduoti proceso šalys ir jų atstovai, neįtraukti į bylos nagrinėjimą asmenys, jeigu įsiteisėjęs sprendimas ar nutartis pažeidžia jų teises ar įstatymų saugomus interesus, taip pat prokuroras ir viešojo administravimo subjektai, kad būtų apgintas viešasis interesas ar apgintos valstybės ir asmenų teisės bei įstatymų saugomi interesai. Neįtraukti į bylos nagrinėjimą asmenys gali paduoti prašymus atnaujinti procesą tik šio įstatymo 156 straipsnio 2 dalies 7 punkte nurodytu pagrindu.

2. Apygardos administracinio teismo pirmininko siūlymu arba gavęs informaciją apie tai, kad gali būti proceso administracinėje byloje atnaujinimo pagrindų, išimtiniais atvejais teikimą atnaujinti procesą turi teisę paduoti Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo pirmininkas. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo pirmininko teikimą nagrinėja didžiausią teisėjo darbo stažą turinčio teisėjo skiriama teisėjų kolegija. Teikimu išreiškiamas tik informacinio pobūdžio siūlymas svarstyti, ar nėra proceso atnaujinimo pagrindų, ir teisėjų kolegijai jis nėra privalomas.

158 straipsnis. Prašymo dėl proceso atnaujinimo pateikimas

1. Prašymas dėl proceso atnaujinimo pateikiamas raštu arba teisingumo ministro nustatyta tvarka elektronine forma elektroninių ryšių priemonėmis Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui.

2. Prašymą dėl proceso atnaujinimo surašo advokatas. Valstybės atstovo, kito juridinio asmens prašymą dėl proceso atnaujinimo taip pat gali surašyti juridinio asmens darbuotojai, turintys aukštąjį universitetinį teisinį išsilavinimą. Jeigu prašymą dėl proceso atnaujinimo paduoda fizinis asmuo, turintis aukštąjį universitetinį teisinį išsilavinimą, surašyti šį prašymą turi teisę jis pats. Be to, prašymą dėl proceso atnaujinimo gali surašyti šio įstatymo 47 straipsnio 4 dalies 4 ir 7 punktuose nurodyti asmenys. Prašymą dėl proceso atnaujinimo pasirašo jį paduodantis asmuo ir prašymą surašęs asmuo. Prašymą paduodančio asmens parašas nėra būtinas, jeigu jį pasirašo jo įgaliotas prašymą surašęs asmuo.

3. Prašymas dėl proceso atnaujinimo apmokestinamas 30 eurų dydžio žyminiu mokesčiu.

4. Jeigu byla, kurioje yra teisėjo pareikšta atskiroji nuomonė, nebuvo nagrinėjama apeliacine tvarka arba kai atskirąją nuomonę išdėstė apeliacinio teismo teisėjas, sprendimui įsiteisėjus, byla su atskirąja teisėjo nuomone perduodama Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui, o jo pirmininkas nusprendžia, ar paduoti teikimą atnaujinti procesą.

5. Pakartotinis prašymas atnaujinti procesą tuo pačiu pagrindu yra negalimas.

159 straipsnis. Prašymo dėl proceso atnaujinimo padavimo terminai

1. Prašymas dėl proceso atnaujinimo gali būti paduodamas per tris mėnesius nuo tos dienos, kai jį padavęs subjektas sužinojo arba turėjo sužinoti apie aplinkybes, kurios yra proceso atnaujinimo pagrindas.

2. Asmenims, praleidusiems prašymo dėl proceso atnaujinimo padavimo terminą dėl svarbių priežasčių, praleistas terminas gali būti atnaujintas, jeigu prašymas dėl termino atnaujinimo paduotas ne vėliau kaip po vieno metų nuo sprendimo įsiteisėjimo dienos.

3. Prašymas dėl proceso atnaujinimo negali būti paduodamas, jeigu nuo sprendimo ar nutarties įsiteisėjimo praėjo daugiau kaip penkeri metai, išskyrus šio įstatymo 156 straipsnio 2 dalies 1 punkte nurodytą atvejį.

4. Pasibaigus terminui paduoti prašymą atnaujinti procesą, prašymas negali būti keičiamas ar pildomas.

160 straipsnis. Prašymo dėl proceso atnaujinimo turinys

1. Prašyme dėl proceso atnaujinimo nurodoma:

1) teismo, kuriam prašymas paduodamas, pavadinimas;

2) pareiškėjo vardas, pavardė (pavadinimas), asmens kodas (kodas), gyvenamoji vieta (buveinė), jeigu apeliantas turi, – ir elektroninio pašto adresas, telefono ir fakso numeriai ar kitų elektroninių ryšių priemonių adresai;

3) sprendimą (nutartį) priėmusio teismo pavadinimas;

4) įsiteisėjusio teismo sprendimo (nutarties) esmė ir proceso atnaujinimo pagrindas;

5) proceso atnaujinimo motyvai;

6) aplinkybės, kuriomis grindžiamas 159 straipsnyje nurodytų terminų skaičiavimas;

7) prašymo esmė;

8) pageidavimai dėl teismo sprendimo, kitų procesinių dokumentų gavimo elektroninių ryšių priemonėmis;

9) prašymo surašymo vieta, data, pareiškėjo parašas. Kai prašymas pateikiamas elektroninių ryšių priemonėmis, asmens tapatybė patvirtinama Teismų įstatyme nustatytais būdais. Šiais atvejais laikoma, kad prašymas yra pasirašytas.

2. Prie prašymo atnaujinti procesą turi būti pridedami proceso atnaujinimo pagrindo buvimą pagrindžiantys įrodymai, taip pat įsiteisėjusio teismo sprendimo (nutarties) patvirtinta kopija (nuorašas).

3. Kai prašymą atnaujinti procesą pateikia atstovas, prie prašymo turi būti pridedamas dokumentas, įrodantis atstovo įgaliojimus. Prie prašymo atnaujinti procesą turi būti pridedami įrodymai, patvirtinantys prašymą surašiusio asmens teisinę kvalifikaciją.

II SKYRIUS

PRAŠYMŲ DĖL PROCESO ATNAUJINIMO NAGRINĖJIMAS

161 straipsnis. Prašymo dėl proceso atnaujinimo nagrinėjimo tvarka

1. Prašymo dėl proceso atnaujinimo priėmimo klausimą, taip pat priimtą nagrinėti prašymą dėl proceso atnaujinimo nagrinėja Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo pirmininko sudaryta teisėjų kolegija. Nagrinėjant prašymo priėmimą, *mutatis mutandis* vadovaujamasi šio įstatymo 33 straipsniu. Taip pat patikrinama, ar prašymas atitinka šio įstatymo 157, 158, 159 ir 160 straipsniuose nustatytus reikalavimus.

2. Priėmęs prašymą atnaujinti procesą, teismas ne vėliau kaip per 5 darbo dienas jo kopijas išsiunčia proceso šalims. Proceso šalys turi teisę pateikti atsiliepimą į prašymą dėl proceso atnaujinimo per keturiolika kalendorinių dienų nuo prašymo atnaujinti procesą kopijos gavimo. Šio įstatymo 74 straipsnio 7 dalyje nustatytais atvejais teismas prašymo atnaujinti procesą skaitmenines kopijas siunčia elektroninių ryšių priemonėmis.

3. Priimtą nagrinėti prašymą dėl proceso atnaujinimo teismas nagrinėja rašytinio proceso tvarka.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-1833](#), 2018-12-20, paskelbta TAR 2018-12-28, i. k. 2018-21854

4. Nagrinėdamas prašymą dėl proceso atnaujinimo, teismas patikrina, ar jis pagrįstas įstatymų nustatytais proceso atnaujinimo pagrindais. Prireikus teismas turi teisę pareikalauti iš prašymą padavusio asmens papildomų įrodymų minėtais klausimais.

162 straipsnis. Teismo nutartis dėl prašymo atnaujinti procesą

1. Tais atvejais, kai teismas konstatuoja, kad prašymas nepagrįstas įstatymo nustatytais proceso atnaujinimo pagrindais, teismas nutartimi atsisako atnaujinti procesą. Tokia teismo nutartis yra neskundžiama.

2. Tais atvejais, kai teismas konstatuoja, kad buvo pagrindas atsisakyti priimti prašymą dėl proceso atnaujinimo, teismas nutartimi atsisako atnaujinti procesą. Tais atvejais, kai teismas konstatuoja, kad buvo pagrindas nustatyti terminą prašymo dėl proceso atnaujinimo trūkumams pašalinti, teismas nutartimi nustato terminą trūkumams pašalinti. Trūkumų nepašalinus, teismas nutartimi atsisako atnaujinti procesą. Šioje dalyje nurodytos teismo nutartys yra neskundžiamos.

3. Jeigu prašymas paduotas nepraleidus įstatymo nustatytų terminų ir yra pagrįstas įstatymo nustatytais proceso atnaujinimo pagrindais, teismas priima nutartį dėl proceso atnaujinimo, kurioje nurodo, koks teismas nagrinės bylą iš esmės.

163 straipsnis. Teismo, kuriam byla perduodama nagrinėti iš naujo, parinkimas

1. Teismui priėmus nutartį dėl proceso atnaujinimo, byla nagrinėti iš naujo paprastai perduodama tos pačios instancijos teismui, kurio sprendimas ar nutartis yra skundžiami.

2. Tais atvejais, kai skundžiami sprendimas ar nutartis buvo priimti išnagrinėjus bylą apeliacine tvarka, byla nagrinėti iš naujo priimama Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme. Jeigu procesas tokioje byloje buvo atnaujintas šio įstatymo 156 straipsnio 2 dalies 10 ar 12 punkte nurodytu pagrindu, byla perduodama nagrinėti iš naujo Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinei teisėjų kolegijai ar plenarinei sesijai.

3. Skiriant bylą nagrinėti iš naujo, sudaromoje teisėjų kolegijoje negali dalyvauti teisėjas, dėl kurio sprendimo ar nutarties yra atnaujintas procesas, išskyrus Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą.

164 straipsnis. Procesinių normų taikymas

1. Atnaujinus procesą, bylos nagrinėjimas iš naujo vyksta pagal pirmosios instancijos teismo proceso taisykles, jeigu skundžiami įsiteisėjęs teismo sprendimas ar nutartis buvo priimti nagrinėjant bylą pirmąją instanciją.

2. Jeigu skundžiami teismo sprendimas ar nutartis buvo priimti nagrinėjant bylą apeliacine tvarka, atnaujinus procesą bylos nagrinėjimas iš naujo vyksta apeliacinio proceso tvarka.

3. Vadovaudamasis šio straipsnio 1 ar 2 dalyje nurodytomis taisyklėmis, teismas atnaujintą bylą nagrinėja neperžengdamas ribų, kurias apibrėžia proceso atnaujinimo pagrindai.

165 straipsnis. Teismo sprendimai išnagrinėjus bylą iš naujo

1. Kai atnaujinus procesą administracinis teismas išnagrinėja bylą iš naujo, teismas priima vieną iš šių sprendimų:

- 1) atmesti prašymą, o apskųstą teismo sprendimą ar nutartį palikti nepakeistą;
- 2) pakeisti apskųstą sprendimą ar nutartį;
- 3) panaikinti apskųstą sprendimą ar nutartį ir priimti naują sprendimą ar nutartį.

2. Šio straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodytu atveju priimama teismo nutartis, o 2 ir 3 punktuose nurodytais atvejais – sprendimas ar nutartis.

3. Administraciniam teismui priėmus naują sprendimą, kartu turi būti naikinami visi ankstesni teismų sprendimai, priimti išnagrinėtoje byloje.

166 straipsnis. Teismo sprendimo galia

1. Prašymo atnaujinti procesą padavimas, taip pat teismo nutartis atnaujinti procesą byloje nestabdo skundžiamo sprendimo ar nutarties vykdymo.

2. Priėmęs nagrinėti prašymą atnaujinti procesą, teismas turi teisę sustabdyti skundžiamo sprendimo ar nutarties vykdymą, iki bus išnagrinėta byla dėl proceso atnaujinimo. Atnaujinus procesą byloje, skundžiamo sprendimo ar nutarties vykdymas taip pat gali būti sustabdytas, iki bus iš naujo išnagrinėta byla. Nutartis dėl sprendimo ar nutarties vykdymo sustabdymo yra neskundžiama.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS

VALDAS ADAMKUS

Pakeitimai:

1.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [VIII-1137](#), 1999.04.13, Žin., 1999, Nr.36-1067 (1999.04.23)
LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENOS ĮSTATYMO 5, 6, 7, 8, 9, 10, 30, 40, 44, 51, 56, 59, 60, 61, 62 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO ĮSTATYMAS
Šis įstatymas įsigalioja nuo 1999 m. gegužės 1 d.

2.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [VIII-1262](#), 1999.06.22, Žin., 1999, Nr.60-1955 (1999.07.09)
LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENOS ĮSTATYMO 2 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMAS

3.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [VIII-1927](#), 2000.09.19, Žin., 2000, Nr.85-2566 (2000.10.11)
ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENOS ĮSTATYMO PAKEITIMO ĮSTATYMAS

Nauja įstatymo redakcija

Šis įstatymas įsigalioja nuo 2001 m. sausio 1 d.

4.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [IX-402](#), 2001-06-26, Žin., 2001, Nr. 62-2219 (2001-07-18), įsigalioja nuo 2001-09-01

ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENOS ĮSTATYMO 2 IR 26 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS

Šis įstatymas įsigalioja nuo 2001 m. rugsėjo 1 d.

5.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [IX-777](#), 2002-03-12, Žin., 2002, Nr. 31-1125 (2002-03-27)

ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENOS ĮSTATYMO 13, 21 IR 46 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS

Šis Įstatymas įsigalioja nuo 2002 m. gegužės 1 d.

6.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [IX-1430](#), 2003-04-03, Žin., 2003, Nr. 38-1675 (2003-04-24)

ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENOS ĮSTATYMO 16 IR 109 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS

Šis Įstatymas įsigalioja kartu su Lietuvos Respublikos baudžiamuoju kodeksu (Žin., 2000, Nr. [89-2741](#)) ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksu (Žin., 2002, Nr. [37-1341](#)), t.y. nuo 2003 m. gegužės 1 d.

7.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [IX-1490](#), 2003-04-08, Žin., 2003, Nr. 39-1765 (2003-04-25)

TEISMŲ ĮSTATYMO, ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENOS ĮSTATYMO, CIVILINIO PROCESO KODEKSO, BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO PAKEITIMO IR PAPILDYMO ĮSTATYMAS

Šis Įstatymas įsigalioja nuo Lietuvos Respublikos įstojimo į Europos Sąjungą dienos.

8.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [IX-2572](#), 2004-11-11, Žin., 2004, Nr. 171-6320 (2004-11-26)

ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENOS ĮSTATYMO 15, 18, 19, 22 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO ĮSTATYMAS

9.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [X-1174](#), 2007-06-07, Žin., 2007, Nr. 72-2830 (2007-06-30)

ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENOS ĮSTATYMO 2, 3, 15, 18, 19, 20, 22, 33, 35, 40, 46 IR 88 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS

10.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [X-1386](#), 2007-12-18, Žin., 2007, Nr. 140-5758 (2007-12-29)

ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENOS ĮSTATYMO 16, 110 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO ĮSTATYMAS

11.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XI-284](#), 2009-06-11, Žin., 2009, Nr. 75-3063 (2009-06-25)

ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENOS ĮSTATYMO 2 IR 25 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS

12.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XI-496](#), 2009-11-19, Žin., 2009, Nr. 144-6348 (2009-12-05)

ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENOS ĮSTATYMO 85 IR 139 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS

13.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XI-740](#), 2010-04-13, Žin., 2010, Nr. 48-2290 (2010-04-27)

ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENOS ĮSTATYMO 110 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMAS
Šis įstatymas įsigalioja 2010 m. liepos 1 d.

14.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XI-926](#), 2010-06-22, Žin., 2010, Nr. 76-3872 (2010-06-30)

ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENOS ĮSTATYMO 18, 26, 27 IR 29 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS

Šis įstatymas įsigalioja 2010 m. liepos 1 d.

15.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XI-1143](#), 2010-11-18, Žin., 2010, Nr. 142-7258 (2010-12-04)

ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENOS ĮSTATYMO 15, 16, 18, 20, 46, 137 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO, AŠTUONIOLIKTOJO SKIRSNIO IR 128, 144 STRAIPSNIŲ PRIPAŽINIMO NETEKUSIAIS GALIOS ĮSTATYMAS

Šis įstatymas įsigalioja 2011 m. sausio 1 d.

Administracinių teisės pažeidimų, pradėtų ir nebaigtų iki šio įstatymo įsigaliojimo, bylų teisena vyksta iki šio įstatymo įsigaliojimo galiojusia tvarka.

16.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XI-1260](#), 2010-12-23, Žin., 2011, Nr. 4-126 (2011-01-10)

ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENOS ĮSTATYMO 2 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMAS

Šis įstatymas įsigalioja 2011 m. gegužės 1 d.

17.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XI-1308](#), 2011-04-12, Žin., 2011, Nr. 49-2363 (2011-04-28)

ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENOS ĮSTATYMO 18 STRAIPSNIO PAPILDYMO ĮSTATYMAS

18.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XI-1485](#), 2011-06-21, Žin., 2011, Nr. 85-4131 (2011-07-13)

ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENOS ĮSTATYMO 11, 12, 21, 22, 23, 24, 34, 37, 39, 50, 51, 53, 57, 61, 62, 64, 66, 68, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 77, 78, 82, 83, 85, 87, 93, 101, 105, 106, 107, 110, 118, 119, 121, 129, 130, 131, 132, 134, 135, 137, 138, 142, 150, 155, 156, 157 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO ĮSTATYMAS

Šis įstatymas, išskyrus 61 straipsnio 2, 4 ir 5 dalyse nurodytas išimtis ir 62 straipsnį, įsigalioja 2011 m. spalio 1 d.

Šio įstatymo 2 straipsnis, 11 straipsnio 2 dalis įsigalioja 2011 m. lapkričio 1 d.

Šio įstatymo 29, 45 straipsniai, 50 straipsnio 1 dalis, 54 straipsnio 2 dalis galioja iki 2012 m. birželio 30 d.

Šio įstatymo 14, 16, 28, 30, 31, 32, 35, 36, 46, 51, 53, 55 straipsniai įsigalioja 2012 m. liepos 1 d.

Šio įstatymo 22 straipsnio 1 ir 2 dalys ir 56 straipsnis galioja iki 2013 m. birželio 30 d.

Šio įstatymo 46 straipsnis ir 51 straipsnio 1 dalis galioja iki 2013 m. birželio 30 d.

Šio įstatymo 1, 4, 5, 6, 7, 8, 9 straipsniai, 11 straipsnio 1 dalis, 12, 13, 17, 18, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 33, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 47, 48, 49, 52, 57, 58, 60 straipsniai įsigalioja 2013 m. liepos 1 d.

Šis įstatymas ir jo įsigaliojimas keistas:

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XII-73](#), 2012-12-20, Žin., 2012, Nr. 153-7825 (2012-12-29)

ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENOS ĮSTATYMO 11, 12, 21, 22, 23, 24, 34, 37, 39, 50, 51, 53, 57, 61, 62, 64, 66, 68, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 77, 78, 82, 83, 85, 87, 93, 101, 105, 106, 107, 110, 118, 119, 121, 129, 130, 131, 132, 134, 135, 137, 138, 142, 150, 155, 156, 157 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO ĮSTATYMO 4, 5, 43, 52, 60 IR 61 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS

19.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XI-1599](#), 2011-09-22, Žin., 2011, Nr. 119-5617 (2011-10-01)

ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENOS ĮSTATYMO 13, 46 IR 160 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS

20.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XI-1709](#), 2011-11-17, Žin., 2011, Nr. 139-6549 (2011-11-18)
ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENOS ĮSTATYMO 71 STRAIPSNIO PAPILDYMO IR PAKEITIMO IR
ĮSTATYMO PAPILDYMO 88(1) STRAIPSNIU ĮSTATYMAS

21.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XI-1973](#), 2012-04-17, Žin., 2012, Nr. 50-2442 (2012-04-28)

ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENOS ĮSTATYMO 47, 84, 85, 97, 127, 130, 137, 138, 139, 150, 154
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 47(1) STRAIPSNIU
ĮSTATYMAS

Šis įstatymas įsigalioja 2012 m. liepos 1 d.

22.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XI-2315](#), 2012-11-06, Žin., 2012, Nr. 132-6643 (2012-11-15)

ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENOS ĮSTATYMO 117 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMAS

Šis įstatymas įsigalioja 2014 m. sausio 1 d.

23.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XII-277](#), 2013-05-09, Žin., 2013, Nr. 54-2682 (2013-05-25)

ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENOS ĮSTATYMO PAPILDYMO 45(1) STRAIPSNIU ĮSTATYMAS

Šis įstatymas įsigalioja 2014 m. sausio 1 d.

24.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XII-348](#), 2013-05-30, Žin., 2013, Nr. 62-3060 (2013-06-12)

ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENOS ĮSTATYMO 37, 42, 44, 46, 50, 53, 68, 80, 82, 97, 101 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO IR PAPILDYMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 52(1) STRAIPSNIU ĮSTATYMAS

Šis įstatymas įsigalioja 2013 m. rugpjūčio 1 d.

25.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XII-632](#), 2013-12-03, Žin., 2013, Nr. 128-6520 (2013-12-14)

ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENOS ĮSTATYMO PAPILDYMO 85(1) STRAIPSNIU ĮSTATYMAS

26.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XII-1051](#), 2014-07-17, paskelbta TAR 2014-08-01, i. k. 2014-10746

LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENOS ĮSTATYMO NR. VIII-1029 71 IR 88-1
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS

*** Pabaiga ***

Konstitucinio Teismo nutarimai:

1.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, [Nutarimas](#)

2006-09-21, Žin., 2006, Nr. 102-3957 (2006-09-26)

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENOS ĮSTATYMO 85 STRAIPSNIO 3
DALIES (2000 M. RUGSĖJO 19 D. REDAKCIJA), 139 STRAIPSNIO 2, 3 DALIŲ (2000 M. RUGSĖJO 19 D.
RED.), LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO 306 STRAIPSNIO (2004 M.
LIEPOS 8 D. RED.), 308 STRAIPSNIO (2006 M. BIRŽELIO 1 D. RED.) 2 DALIES (2002 M. KOVO 14 D.
RED.), 324 STRAIPSNIO 12, 13 DALIŲ (2002 M. KOVO 14 D. RED.), 377 STRAIPSNIO (2004 M. LIEPOS
8 D. RED.) 9 DALIES (2002 M. KOVO 14 D. RED.), 448 STRAIPSNIO 7 DALIES (2002 M. KOVO 14 D.
RED.), 454 STRAIPSNIO 5, 6 DALIŲ (2002 M. KOVO 14 D. RED.), 460 STRAIPSNIO 4, 5 DALIŲ (2002 M.
KOVO 14 D. RED.), LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO PROCESO KODEKSO 268 STRAIPSNIO 3
DALIES (2002 M. VASARIO 28 D. RED.), 285 STRAIPSNIO 2, 5 DALIŲ (2002 M. VASARIO 28 D. RED.),
286 STRAIPSNIO 1 DALIES (2002 M. VASARIO 28 D. RED.), 288 STRAIPSNIO 4 DALIES (2002 M.
VASARIO 28 D. RED.), 289 STRAIPSNIO 2 DALIES (2002 M. VASARIO 28 D. RED.), 303 STRAIPSNIO 2
DALIES (2002 M. VASARIO 28 D. RED.), 320 STRAIPSNIO 2 DALIES (2002 M. VASARIO 28 D. RED.),

325 STRAIPSNIŲ 2, 3 DALIŲ (2002 M. VASARIO 28 D. RED.), 358 STRAIPSNIŲ 2, 3 DALIŲ (2002 M. VASARIO 28 D. RED.) ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI, TAIP PAT DĖL PAREIŠKĖJO - SEIMO NARIŲ GRUPĖS PRAŠYMO IŠTIRTI, AR LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISMŲ ĮSTATYMO 119 STRAIPSNIŲ 2 DALIES 1 PUNKTAS (2002 M. SAUSIO 24 D. REDAKCIJA), 119 STRAIPSNIŲ 5 DALIS (2002 M. SAUSIO 24 D. REDAKCIJA), 120 STRAIPSNIŲ (2003 M. SAUSIO 21 D. REDAKCIJA) 1 PUNKTAS (2002 M. SAUSIO 24 D. REDAKCIJA), LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTO 2003 M. VASARIO 19 D. DEKRETAS NR. 2067 "DĖL APYGARDOS TEISMO TEISĖJO ĮGALIOJIMŲ PRATĖSIMO", LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTO 2003 M. BIRŽELIO 18 D. DEKRETAS NR. 128 "DĖL APYGARDŲ TEISMŲ SKYRIŲ PIRMININKŲ SKYRIMO" TA APIMTIMI, KURIA NUSTATYTA, KAD VILNIAUS APYGARDOS TEISMO TEISĖJAS KONSTANTAS RAMELIS SKIRIAMAS ŠIO TEISMO CIVILINIŲ BYLŲ SKYRIAUS PIRMININKU, NEPRIĖŠTARAUJA LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI

Pakeitimai:

1.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [XII-1243](#), 2014-10-16, paskelbta TAR 2014-10-22, i. k. 2014-14516
Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 39, 59, 71, 77 ir 84 straipsnių pakeitimo įstatymas
2.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [XII-1401](#), 2014-12-09, paskelbta TAR 2014-12-18, i. k. 2014-19929
Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 15 ir 19 straipsnių pakeitimo įstatymas
3.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [XII-1507](#), 2014-12-18, paskelbta TAR 2014-12-31, i. k. 2014-21266
Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 15, 20, 40, 43, 44, 46, 153 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo šešioliktuoju-1 skirsniu įstatymas
4.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [XII-1774](#), 2015-06-11, paskelbta TAR 2015-06-16, i. k. 2015-09618
Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 4, 98 ir 99 straipsnių pakeitimo įstatymas
5.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [XII-2069](#), 2015-11-24, paskelbta TAR 2015-12-01, i. k. 2015-19108
Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 4, 98 ir 99 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XII-1774 3 straipsnio pakeitimo įstatymas
6.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [XII-2067](#), 2015-11-24, paskelbta TAR 2015-12-02, i. k. 2015-19180
Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 71, 88-1, 98 ir 99 straipsnių pakeitimo įstatymas
7.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [XII-2403](#), 2016-06-02, paskelbta TAR 2016-06-08, i. k. 2016-15661
Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 13 straipsnio pakeitimo įstatymas
8.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [XII-2401](#), 2016-06-02, paskelbta TAR 2016-06-15, i. k. 2016-16851
Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 16 straipsnio pakeitimo įstatymas

9.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [XII-2399](#), 2016-06-02, paskelbta TAR 2016-06-15, i. k. 2016-16849
Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 pakeitimo įstatymas
10.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [XII-2655](#), 2016-09-27, paskelbta TAR 2016-10-06, i. k. 2016-24695
Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 30, 31, 43, 63, 67, 68, 69, 72, 73, 77, 84, 127 ir 143 straipsnių pakeitimo įstatymas
11.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [XII-2718](#), 2016-11-03, paskelbta TAR 2016-11-09, i. k. 2016-26503
Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 58 straipsnio pakeitimo įstatymas
12.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [XIII-460](#), 2017-06-20, paskelbta TAR 2017-06-27, i. k. 2017-10818
Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 47, 57, 100, 101, 105 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo II dalies II skyriaus papildymo trečiuoju-1 skirsniu įstatymas
13.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [XIII-716](#), 2017-11-09, paskelbta TAR 2017-11-16, i. k. 2017-18148
Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 74 straipsnio pakeitimo įstatymas
14.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [XIII-876](#), 2017-12-12, paskelbta TAR 2017-12-19, i. k. 2017-20430
Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 17, 20 ir 31 straipsnių pakeitimo įstatymas
15.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [XIII-609](#), 2017-07-04, paskelbta TAR 2017-07-19, i. k. 2017-12430
Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 13 ir 84 straipsnių pakeitimo įstatymas
16.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [XIII-1434](#), 2018-06-30, paskelbta TAR 2018-07-11, i. k. 2018-11744
Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 17, 20, 21, 29, 36 straipsnių pakeitimo ir II dalies II skyriaus papildymo antruoju-1 skirsniu įstatymas
17.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [XIII-1833](#), 2018-12-20, paskelbta TAR 2018-12-28, i. k. 2018-21854
Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 25, 41, 42, 66, 70, 84, 97, 127, 132, 133, 138, 143, 144, 153 ir 161 straipsnių pakeitimo įstatymas
18.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [XIII-1848](#), 2018-12-20, paskelbta TAR 2018-12-28, i. k. 2018-21880
Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 14, 49, 59 ir 86 straipsnių pakeitimo įstatymas
19.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [XIII-1834](#), 2018-12-20, paskelbta TAR 2018-12-28, i. k. 2018-21856
Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 2, 40, 44, 51, 56, 59, 67 ir 71 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 79-1 straipsniu įstatymas

20.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XIII-2079](#), 2019-04-26, paskelbta TAR 2019-05-06, i. k. 2019-07318

Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 17 ir 20 straipsnių pakeitimo įstatymas

21.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XIII-2332](#), 2019-07-16, paskelbta TAR 2019-07-26, i. k. 2019-12376

Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 156 straipsnio pakeitimo įstatymas

22.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XIII-2432](#), 2019-09-19, paskelbta TAR 2019-10-01, i. k. 2019-15587

Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 103 straipsnio ir II dalies II skyriaus pakeitimo įstatymas

23.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XIII-3049](#), 2020-06-11, paskelbta TAR 2020-06-22, i. k. 2020-13617

Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 2, 20, 28, 36, 44, 56, 79, 79-1, 139 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 79-2 straipsniu įstatymas